

รายงานวิจัย

เรื่อง

บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล
กับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

THE ROLES OF SUB-DISTRICT
ADMINISTRATION ORGANISATION (SAOs)
IN CULTURAL CONSERVATION

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรุดา สมพอง

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ 2548

(1)

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ : บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
: The Roles of sub – District Administration Organisation (SAO)
in Cultural Conservation

ชื่อผู้วิจัย : นางศรดา สมพอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปี พ.ศ.
2548 ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ เมษายน 2548 – มีนาคม 2549

บทคัดย่อภาษาไทย

การวิจัยเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมจังหวัด
ยโสธร เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษา
บทบาทในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม (2) เพื่อศึกษาความรู้
ความเข้าใจของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการ
กระจายอำนาจ (3) เพื่อศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ขององค์การบริหารส่วนตำบล- ด้านการให้ความรู้- ด้านการส่งเสริม -ด้านการฟื้นฟู และ- ด้านการ
พัฒนา

การศึกษาในเชิงปริมาณ ได้ใช้การวิจัยสำรวจจากคณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหาร
ส่วนตำบล จำนวน 78 แห่ง ในตัวแปรดังต่อไปนี้ (1) คุณสมบัติทั่วไป (2) กิจกรรมที่องค์การ
บริหารส่วนตำบลดำเนินการ (3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมอีสาน (4) ความรู้และทัศนะ
เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น
เฉพาะประเพณีที่มีการดำเนินการในท้องถิ่นอื่นเช่นกัน แต่ไม่ได้ส่งเสริมประเพณีดั้งเดิมที่เป็นวิถี
ชีวิตของท้องถิ่น ส่วนความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น คณะผู้บริหารและปลัดองค์การ
บริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในประเพณีต่าง ๆ ได้ดี ยกเว้น ประเพณีบุญช่าชะ
บุญข้าวประดับดิน และบุญแห่ปราสาทผึ้ง ที่ไม่ค่อยจะมีความรู้ความเข้าใจ ความรู้และทัศนะใน
การกระจายอำนาจ ส่วนใหญ่คณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้เป็นอย่างดี

(2)

ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้ศึกษาจากประชาชนหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 บ้านภูจาน ตำบลภูจาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร เพื่อศึกษาความคาดหวังบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล (1) ด้านการให้ความรู้ (2) ด้านการส่งเสริม (3) ด้านการฟื้นฟู (4) ด้านการพัฒนา

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่ามีความต้องการคล้ายคลึงกันที่จะให้ส่งเสริมวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป และสูญหายไปนานแล้ว โดยต้องการให้มีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะด้านประเพณีท้องถิ่น และศิลปการแสดงท้องถิ่น ส่วนประเด็นของความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม พบว่ามีความต้องการที่คล้ายคลึงกันที่จะให้พัฒนาวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ในท้องถิ่น และค่อนข้างมีความพร้อม ง่ายต่อการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านโบราณสถานวัดพระธาตุภูจาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมควรส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่น และการละเล่นพื้นบ้าน พบว่ามีความต้องการคล้ายคลึงกันที่จะให้ส่งเสริมวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป และสูญหายไปนานแล้ว โดยต้องการให้มีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะด้านประเพณีท้องถิ่น และศิลปการแสดงท้องถิ่น ส่วนวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่นั้น ต่างมีความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนต้องอนุรักษ์ ฟื้นฟู เพราะยังไม่สูญหายไปจากท้องถิ่นทีเดียว ส่วนประเด็นของความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม พบว่ามีความต้องการที่คล้ายคลึงกันที่จะให้พัฒนาวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ในท้องถิ่น และค่อนข้างมีความพร้อม ง่ายต่อการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านโบราณสถานวัดพระธาตุภูจาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นคือวัด และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นบทบาทที่ประชาชนคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ

Abstract

This study involves qualitative and quantitative methods and its purposes are to study the role of sub-district administration organisation (SAO_s) in cultural conservation, to understand the concern of SAO_s committee in cultural conservation and decentralisation, and to study the community's expectation on SAO_s role in providing knowledge, recovering and development of cultural conservation.

Quantitatively, the survey of administrative staff and district officers who worked at 78 sub-district administration offices. The variables are general characteristics, SAO_s activities, Knowledge and understanding in Northeastern culture, and recovering and development.

Quantitative results showed SAO_s promoted specifically local traditional activities practiced by other communities; however, SAO_s did not do the activities practiced specifically in SAO_s communities. Administrators well understand traditional practices with the exception of "Samhaa Merit Making" "Boon Khao Pradap Din," and "Hae Prasart Phueng." Most of them possess knowledge in decentralisation.

Qualitatively, data obtained from Moo I and Moo II in Koojan community, Koojan district, Kum Kaen Kweaw of Yasothon Province; Its purposes are to study expectation of SAO_s in providing knowledge, recovering knowledge, and development of knowledge.

Qualitative results corresponded with the attempt to preserve the culture that become extinct, or have already extincted. It is urgent that traditional practices and custom, and traditional dances. Focusing on their need for cultural development, the results are similar and easy to develop in order to exist in the communities in current environment. Especially, Koojan Jadee, other important historical sites, and local wisdom in traditional medicines are able to be developed for value-added local economic.

(4)

Furthermore, it is necessary to promote the use of local dialects and traditional plays. These aspects are similar to those of nearly extinct or have already dissolved. The dissolved traditions are more urgent to recover than those traditions that are not dissolved. Regarding to cultural development aspect, the analysis revealed that there are similarities in exist traditions and such traditions are capable and easy to developed in order to correspond with current situations. Koojan Jadee, historical place such as temple, and medical folk wisdom are suitable for economic value-added development. These aspects are the roles of SAOs that the local people expect.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเล่มนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี ได้ดำเนินเสร็จเรียบร้อยในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยในการค้นคว้าหาความรู้ เกี่ยวกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมจังหวัดยโสธร อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อทั้งผู้วิจัยเองและผู้สนใจทั่วไป

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้บริหาร และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดยโสธร ที่ได้ให้ข้อมูล ข่าวสาร ข้อคิดเห็น และคำแนะนำ อันเป็นประโยชน์ยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร.พิชญ์ สมพอง ที่ปรึกษาโครงการวิจัย นายชนพัฒน์ นายจุลพิชญ์ สมพอง บุตรชายที่ให้อำนาจที่เต็มใจตลอด และสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการจังหวัดอำนาจเจริญ ที่ได้ช่วยดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ขอบกพร่องทั้งหลาย ถ้ามี ถือเป็นความบกพร่องของผู้วิจัย สำหรับคุณงามความดี ถ้ามี ผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายข้างต้น

ศรุดา สมพอง

สิงหาคม 2549

สารบัญ

บทคัดย่อ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	1
คำถามหลักในการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	6
ความหมายของการกระจายอำนาจ	6
ความสำคัญของการกระจายอำนาจ	6
หลักการกระจายอำนาจ	7
ขอบเขตการกระจายอำนาจด้านวัฒนธรรม	8
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	9
ความหมายของการปกครองท้องถิ่น	9
ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวิทยา	12
ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ	12
ทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิศาสตร์	12
ทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมาย	13
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง	13
ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	13
หลักการปกครองท้องถิ่น	13

องค์การประกอบของการปกครองท้องถิ่น	14
ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่น	16
โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองท้องถิ่น	19
รัฐบาลกับการปกครองท้องถิ่นไทย	21
ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย	22
ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล	25
ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล	26
องค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนตำบล	27
อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	27
อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล	33
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	39
ความหมายของบทบาท	39
ประเภทของบทบาท	40
องค์ประกอบของบทบาท	41
ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาท	42
บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม	43
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์	44
ความหมายของการอนุรักษ์	44
หลักการอนุรักษ์	44
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม	47
ความหมายของวัฒนธรรม	47
ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม	49
ความสำคัญของวัฒนธรรม	52
นโยบายของรัฐในด้านศิลปวัฒนธรรม	52
ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม	53
ขนบธรรมเนียมประเพณี	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	60
กรอบแนวคิด	62

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	64
รูปแบบของงานวิจัย	64
การวิจัยเชิงปริมาณ	64
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	64
ตัวแปรในการศึกษา	64
การสร้างเครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	67
การวิจัยเชิงคุณภาพ	68
ระเบียบวิธีการศึกษา	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	69
ตัวแปรในการวิจัย	69
การศึกษาก่อนลงภาคสนาม	70
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การตรวจสอบข้อมูล	71
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
บทที่ 4 สภาพพื้นที่การศึกษา	
ประวัติจังหวัดยโสธร	72
ที่ตั้งและขนาด	72
การปกครอง	72
วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดยโสธร	73
ประวัติความเป็นมาของบ้านคูจาน	75
โบราณสถานและโบราณวัตถุ	75
สภาพทั่วไปของตำบลคูจาน	76
ประเพณีทางวัฒนธรรมของตำบลคูจาน	81
วิถีชีวิต	82

บทที่ 5 ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ	84
ตัวแปรในการศึกษา	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	85
- ข้อมูลทั่วไป	85
- ความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอีสาน	89
- ความเข้าใจความหมายของวัฒนธรรม	92
- กิจกรรมที่องค์กรบริหารส่วนตำบลดำเนินการ	93
- ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	100
- ข้อเสนอแนะและความคาดหวัง เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม	103
ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ	104
ข้อมูลทั่วไป	104
สถานภาพทางเศรษฐกิจ	105
รายได้ รายจ่าย	105
ลักษณะการปลูกเรือนที่อยู่อาศัย	106
สภาพทางสังคม	106
ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในชุมชน	107
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สภาพของจังหวัดยโสธรในปัจจุบัน	120
สรุปจากการศึกษาเชิงปริมาณ	121
- ความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอีสาน	122
- ความเข้าใจความหมายของวัฒนธรรม	122
- กิจกรรมที่องค์กรบริหารส่วนตำบลดำเนินการ	122
- ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	123
- ข้อเสนอแนะและความคาดหวัง เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม	124
สรุปและอภิปรายผลตามการศึกษาเชิงคุณภาพ	124

การศึกษาข้อมูลจากประชาชน	124
ข้อเสนอแนะในการศึกษา	128
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไป	85
ตารางที่ 2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอีสาน	89
ตารางที่ 3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละความเข้าใจความหมาย ของวัฒนธรรม	92
ตารางที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละ กิจกรรมที่องค์กรบริหาร ส่วนตำบลดำเนินการ	93
ตารางที่ 5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละ ความรู้ความเข้าใจและทัศนะ เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ	100
ตารางที่ 6	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนและร้อยละข้อเสนอแนะและความคาดหวัง เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม	103

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

มีสังจวลีหนึ่งกล่าวไว้เป็นอมตนิรันดร์ว่า “มนุษย์สร้างวัฒนธรรม และวัฒนธรรมสร้างมนุษย์” มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจำเป็นต้องมีรูปแบบ วิถีชีวิต (Ways of life) หรือบรรทัดฐาน (Norm) แห่งพฤติกรรมที่แสดงออกและปฏิบัติต่อกัน นั่นคือ มนุษย์สร้างวัฒนธรรมจากการเรียนรู้ ภูมิปัญญาค่านิยมของคนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย ในอดีตสังคมหรือชุมชนติดต่อสัมพันธ์กันด้วยความยากลำบาก เนื่องจากถูกจำกัดด้วยถนนหนทาง และการสื่อสารคมนาคม สังคมแต่ละสังคมจึงอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตนเองได้ แต่สังคมปัจจุบันได้เปิดการติดต่อสัมพันธ์กัน ได้สะดวกรวดเร็ว การมีสังคมเปิดให้มีการสัมพันธ์กันนั้น ย่อมนำไปสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นธรรมดาที่วัฒนธรรมของชาวชนบทซึ่งอ่อนแอและด้อยกว่าวัฒนธรรมของชาวเมือง โดยเฉพาะวัฒนธรรมของหมู่ข้าราชการทั้งหลาย จึงข่มและกลืน วัฒนธรรมชุมชนชนบทจนบางชุมชนไม่สามารถสืบค้นหาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองได้

ในปี พ.ศ. 2499 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล โดยจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขึ้นทำหน้าที่แทนรัฐบาลกลางด้วยการจัดให้มีบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน บ่อน้ำ ขุดลอกคูคลอง ไฟฟ้า ประปา สถานีอนามัย แม้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ในปี พ.ศ. 2511 กิจกรรมสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานก็คงเป็นกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหลายนิยมสร้างเพราะเป็นถาวรวัตถุที่เห็นเป็นรูปธรรมได้ง่าย และเป็นประโยชน์ต่อคะแนนเสียงเลือกตั้ง บรรดาวัฒนธรรมทางวัตถุที่องค์การบริหารส่วนตำบล ได้สร้างขึ้นทั้งหลายต่างก็ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภูมิปัญญาของชุมชนให้เปลี่ยนแปลงไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การพัฒนาที่ละเลยวัฒนธรรมก่อผลเสียหายที่พูดถึงกันบ่อยที่สุดก็คือมีความเจริญแต่ในด้านวัตถุมีความเติบโต ขยายด้านปริมาณ แต่จิตใจไม่พัฒนา เกิดความเสื่อมโทรม ทางจิตใจมุ่งแต่เศรษฐกิจ ไม่คำนึงถึงคุณค่าทางจิตใจทำให้เกิดความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย และการบริโภคที่เป็นโทษยิ่งผลิตมากยิ่งขึ้นจนมาก ยิ่งเศรษฐกิจเจริญปัญหาทางเศรษฐกิจยิ่งเพิ่ม พร้อมนั้นก็ทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ คนเสื่อมโทรมจากศีลธรรม จริยธรรม ถูกละเลย ภัยอันตรายของมนุษย์ยิ่งมากขึ้นจนถึงที่ว่า ทั้งโลกธรรมชาติ และโลกมนุษย์ กลับเสี่ยงต่อความพินาศสูญสิ้น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2532 : 19)

ในการพัฒนา จึงต้องเอาปัจจัยด้านวัฒนธรรมเข้ามาร่วมด้วย จะทำให้การสืบทอดวัฒนธรรม ประสานเข้ากับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่จำเป็นต้องเกิดขึ้น โดยวัฒนธรรมที่เรารักษาไว้ และใช้ด้วยปัญญาอันมีโยนิโสมนสิการ จะเป็นตัวช่วยทำให้เกิดการสืบต่อและเปลี่ยนแปลงปรับตัว มีการประสานกลมกลืน สอดคล้องมีความสมดุล ก็จะเป็นความเจริญงอกงามของชีวิต สังคม และในเวลาเดียวกันก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยการรับสิ่งใหม่ ๆ หรือทำสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ถ้าหากว่าสังคมนั้นทำให้ต่อเนื่องจากเก่าและการเปลี่ยนแปลงใหม่นี้ประสานกลมกลืนกันได้ดีสังคมนั้นก็ดำรงอยู่ด้วยดีและมีความเจริญงอกงามต่อไป

แต่การพัฒนาโลกที่ละเลยปัจจัยด้านวัฒนธรรมทำให้การสืบต่อ กับการเปลี่ยนแปลงใหม่ เป็นคนละเรื่องเป็นคนละชนิด คนละประเภท ไปด้วยกันไม่ได้ ก็เกิดความขัดแย้ง ได้อย่างหนึ่งก็ต้องเสียอย่างหนึ่งถ้าจะเอาความเจริญก็ต้องเสียมรดกทางวัฒนธรรม หน่วยงานของรัฐจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วม

กระบวนการเปลี่ยนแปลง บรรทัดฐานวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชนบทให้เลียนแบบชุมชนเมือง โดยหน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายทศวรรษ จวบจนสังคมไทยได้มีการนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาบังคับใช้ โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้ระบุไว้ในหมวด 9 มาตรา 289 วรรคสุดท้ายได้กล่าวถึงองค์การปกครองท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นับจากนั้นเป็นต้นมาบรรดา กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จึงได้ลดการข่มเหง รังแก เอาเปรียบ ลดการครอบงำวัฒนธรรมท้องถิ่นลง

ชุมชนชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นชุมชนที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นของประเทศ หน่วยงานหรือองค์การของรัฐที่ติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนในระดับรากหญ้ามากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ความมั่นคงยั่งยืนของชุมชนที่ถาวรที่สุดคือ ความมั่นคงทางวัฒนธรรม หากองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ตระหนักในหน้าที่ บทบาทเกี่ยวกับการทำนุบำรุงอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้ว ก็เชื่อว่าความมั่นคงยั่งยืนของชุมชนชนบทจะเกิดขึ้นอย่างไม่ต้องสงสัย บทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นอย่างไรตามความคาดหวังของชุมชน ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่านั้นได้มีบทบาทอย่างไร และแนวโน้มในอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบล คาดหวังจะทำบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างไร การอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่งผลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและภูมิปัญญาของชุมชนอย่างไร เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจศึกษา เพื่อประโยชน์ในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมสืบไป

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. คำถามหลักในการศึกษา

เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการศึกษา ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลในปัจจุบันมีบทบาทอย่างไรบ้างในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
2. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมหรือไม่
3. ชุมชนในจังหวัดยโสธร มีความคาดหวังอย่างไรบ้างกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับอนุรักษ์วัฒนธรรม
 - ด้านการให้ความรู้
 - ด้านการส่งเสริม
 - ด้านการฟื้นฟู
 - ด้านการพัฒนา

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 78 แห่ง ของจังหวัดยโสธร และศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ 1 และหมู่ 2 บ้านกู่จาน ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ในเดือนเมษายน 2548 – มีนาคม 2549

4. นิยามศัพท์

1. บทบาท หมายถึง การกระทำ ,พฤติกรรมที่แสดงออกตามหน้าที่หรือตามความคิด ความคาดหวัง

2. การอนุรักษ์ หมายถึง การรักษาความรู้ที่ดี เช่น ประเพณีต่างๆและคุณค่าหรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์ อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

3. วัฒนธรรม หมายถึงวัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางอวัตถุ

4. วิถีชีวิต หมายถึงแบบแผนในการดำรงชีวิต ซึ่งรวมทั้งการกินอยู่ การแต่งกาย การนอน การสร้างที่อยู่อาศัย การควบคุม และการแสดงพฤติกรรมด้านต่างๆ ตลอดจนความเชื่อและความศรัทธา วิถีชีวิตหรือแบบแผนการปฏิบัติมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เมื่อนำมาปฏิบัติได้ในท้องถิ่นก็จะสั่งสมและพัฒนาให้เป็นภูมิต่อไป

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความคิด ความสามารถ พฤติกรรมและเครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน และได้รับการถ่ายทอดผ่านบรรพบุรุษรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวัฒนธรรมเพราะเกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์สาระสำคัญของการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อให้มนุษย์เข้าถึงความจริงที่พึงรู้และประสบสิ่งที่พึงกระทำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีขอบข่ายกว้างขวาง ครอบคลุมชีวิตของประชาชน

6. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมที่บุคคลในสังคมได้เคยประพฤติต่อกันมาเป็นระยะเวลานานหรือช่วงระยะเวลาที่ต่างกันไปสู่แบบแผนใหม่ที่ยังไม่เคยชินมาก่อนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลกระทบบังคับใจของมนุษย์ ซึ่งมี 2 ลักษณะถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ เรียกว่า Static และถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเรียกว่า Dynamic

7. ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนหลายๆ กลุ่มที่มารวมกันอยู่ในอาณาเขตเดียวกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันมีการติดต่อมีผลประโยชน์ร่วมกันและมีวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน

8.องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคลมีงบประมาณ ทรัพย์สิน รายได้ตามที่กฎหมายกำหนดเป็นของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการกิจการในเขตพื้นที่ของตนโดยอิสระมีพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งตำบลในส่วนที่อยู่นอกเขตรับผิดชอบของเทศบาลและสุขาภิบาล ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดยโสธร

9.วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึง กิจกรรมการผลิต เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนที่มีการกระจาย การบริโภค การตลาด ที่มุ่งผลกำไรที่เป็นตัวเงิน

10.วัฒนธรรมเมือง ในที่นี้ผู้วิจัยหมายถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นต้นว่า บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ในครัวเรือน ความคิด ค่านิยม ภาษาที่ใช้ที่มีความทันสมัยเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตก

11. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นรูปร่างที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นรูปร่างที่สามารถจับต้องได้ สัมผัสได้ เช่น ถนน ศาลา โบสถ์ พระพุทธรูป ผ้าลายขิด หมอนขวาน บั้งไฟ ฯลฯ

12. วัฒนธรรมทางอวัตถุ หมายถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็น เป็นรูปร่างได้ เช่น ความเสมอภาค เสรีภาพ ประเพณีบุญบั้งไฟ ความดี ความซื่อ จาริด ฯลฯ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4 ประการดังนี้

1. เพื่อทราบความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อทราบบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
3. เพื่อทราบผลของการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน
4. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของจังหวัดยโสธรผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์
5. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลาง ไปให้ชุมชนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ หรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง ซึ่งจะนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ของการกระจายอำนาจ ดังนี้

1.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

ชเนศวร์ เจริญเมือง ได้ให้ความหมายว่า การกระจายอำนาจ หมายถึงระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการ หลาย ๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะ ได้แก่ ระบบสาธารณสุข ปลอดภัย การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหาร และการต่างประเทศ (ชเนศวร์ เจริญเมือง 2540 : 60)

1.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ลิขิต ธีรเวคิน ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ โดยกล่าวว่า “การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยสรุปเป็น 2 ประเด็น ใหญ่ ๆ ดังนี้

2.1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบนคือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนล่าง คือ

ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้ว เป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2.2 การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ และสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ก็ต้องการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

1.3 หลักการกระจายอำนาจ

ได้มีผู้อธิบายหลักของการกระจายอำนาจไว้แตกต่างกันในรายละเอียดดังนี้ สถาบันดำรงราชานุภาพ ได้สรุปหลักการกระจายอำนาจว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการคือ

1.3.1 มีความเป็นนิติบุคคล (Artificial person) การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์กรของรัฐบาลกลาง การมีองค์การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนองค์กรเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

1.3.2 มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอองค์การเช่นนี้จะมีลักษณะไม่ผิดไปจากหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางที่ประจำอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ จนกระทั่งประเทศ องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเองตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้แต่มีข้อสังเกตว่าอำนาจอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพอสมควรไม่มากจนเกินไป จนทำให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and sovereignty) ของประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งองค์กรปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นสถาบันการเมืองที่มีอธิปไตยของตนเอง หากแต่ควรมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้และให้องค์กรที่จำเป็นสำหรับทำหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติและการบริหารกิจการเป็นหน้าที่ของตนเอง

1.3.3 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหาร และผู้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองของตนเองในท้องถิ่นของประชาชนนั้น อาจจะทำให้หลายระดับแล้วแต่ความสามารถและความสนใจของประชาชนนั้นเป็นสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเองเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านั้น ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจจะทำได้

1.3.4 มีงบประมาณของตนเององค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์การปกครองท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บ และการบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้ การบริหาร และการบริการประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ (สถาบันดำรงราชานุภาพ 2539 : 12-13)

โกวิท พวงงาม ได้อธิบายลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจการปกครองดังนี้

1. ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลางส่วนกลางเพียงกำกับดูแล
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควรด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตนเอง
4. หน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่รับอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนั้นยังได้อธิบายเพิ่มเติมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักการกระจายอำนาจโดยจุดแข็งประการแรก คือ ทำให้มีการสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้น เพราะผู้บริหารที่มาจากกาเลือกตั้งในท้องถิ่นจะรู้ปัญหาและความต้องการของตนเองได้ดีกว่า ประการที่สอง เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ประการสุดท้าย เป็นการส่งเสริม และพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น ส่วนจุดอ่อนประการแรก คือ อาจก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อเอกภาพทางการปกครอง และความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอาจมุ่งแต่ประโยชน์ของท้องถิ่นตน ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนร่วม ประการต่อมา ผู้ได้รับการเลือกตั้งอาจใช้อำนาจบังคับกดขี่คู่แข่งหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับตน และประการสุดท้าย คือ ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณเพราะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้และบุคลากรประจำอยู่ทุกหน่วยการปกครอง ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง (โกวิท พวงงาม 2543 : 28)

1.4 ขอบเขตการกระจายอำนาจด้านวัฒนธรรม

1. รัฐเป็นผู้ดำเนินการในการบริหารจัดการมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐให้การสนับสนุน
3. รัฐสนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุท้องถิ่น

4. ความหมายคำว่า โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นไปตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

5. ให้ถ่ายโอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธและสำคัญระดับชุมชนและท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้กรมศิลปากรดำเนินการดังนี้

5.1 ตั้งคณะกรรมการจัดลำดับความสำคัญของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีระดับความเกี่ยวข้องกับสัมพันธในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

5.2 จัดทำหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไข ขอบเขต เทคนิค เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการได้ (รวมทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธและความสำคัญระดับชาติที่ตั้งอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจมอบให้ท้องถิ่นดูแลได้)

2. แนวความคิดเรื่องการปกครองท้องถิ่น

แนวความคิดในการกระจายอำนาจส่งผลให้มีการจัดตั้งองค์การเพื่อการดำเนินงานการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local self government) ตามหลักการของการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เนื่องจากการปกครองท้องถิ่น คือ รูปแบบการปกครองที่จำเป็น และมีความสำคัญในทางการเมือง การปกครองชุมชนต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้้องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐานที่จะฝึกฝนให้พลเมืองเกิดความเข้าใจในกลไกและกระบวนการการเมืองการปกครองประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเพื่อให้้องค์การการปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางมาปฏิบัติจัดทำสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและถูกเป้าหมาย (ประหยัด หงส์ทองคำ 2537 : 7) ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดของการปกครองท้องถิ่นดังนี้

2.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

มีผู้นิยาม หรือให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้มากมาย ซึ่งส่วนใหญ่คำนิยามเหล่านี้ต่างก็มีหลักการคล้ายคลึงกันจะต่างกันในรายละเอียดดังนี้

William A. Robin ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นคือหน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้น และให้มีอำนาจการปกครอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และต้องมีองค์การจำเป็นในการปกครอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ (William A. Robin 1953:574)

John J. Clark นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้ จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง (John A. Clark 1957 : 87-89)

Denell Wit ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจออกไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครอง และร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามแนวความคิดที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์การของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์การอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการบริหารส่วนกลางมีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน (Denell Wit 1967:1)

William V. Holloway ได้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่อาณาเขตของตนเองแน่นอน มีประชาชนตามหลักที่กำหนดไว้มีอำนาจการปกครองของตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน (William V. Holloway 1989 : 101-103)

Harris G. Mongtague ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่าการปกครองซึ่งหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ พร้อมมีความรับผิดชอบซึ่งตนเองสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยราชการบริหารส่วนกลาง หรือภูมิภาค แต่ทั้งหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระแต่อย่างใด (Harris G. Mongtague 1984 : 574)

ดำรง ลัทธพิพัฒน์ ได้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นกระบวนการปกครองตนเองโดยประชาชนในหน่วยชุมชน หรือหน่วยการปกครองต่าง ๆ ที่อยู่ทั่วไปตามพื้นที่ของประเทศเป็นหน่วยการปกครองซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นหน่วยรัฐบาลท้องถิ่น (ดำรง ลัทธพิพัฒน์ 2508 : 30)

ลิขิต ธีรเวคิน (2535,3) ได้ให้ความหมาย การกระจายอำนาจการปกครองมีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

1. การกระจายอำนาจ เป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบน คือ ระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ชูศักดิ์ เทียงตรง ได้ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากหลักการกระจายอำนาจ ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และอาณาเขตของคนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย (ชูศักดิ์ เทียงตรง 2518:13)

อุทัย หิรัญโต ได้กล่าวว่าการปกครองท้องถิ่น (Local government) มีความหมายเป็น 2 นัย โดยนัยแรก คือ หมายถึงการปกครองท้องถิ่นที่รัฐบาลมอบหมาย ให้หน่วยงานการปกครองหน่วยใดหน่วยหนึ่งของรัฐบาลท้องถิ่นด้วย หรือทำหน้าที่เป็นสองฐานะ คือ เป็นหน่วยงานการปกครองที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาลตามหลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในฐานะเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย เช่น ประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ ญี่ปุ่น นัยที่สอง Local self government หมายถึงการปกครองท้องถิ่นในรูปที่รัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง มีอำนาจปกครองตนเอง มีหน่วยการปกครองซึ่งตามกฎหมายของรัฐ มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองที่มีอำนาจอิสระของตัวเอง เช่น ประเทศอเมริกา รัสเซีย มาเลเซีย แคนาดา (อุทัย หิรัญโต 2525 : 19)

ประยูร กาญจนกุล (2535,129-130) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นนั้น มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. มีการแยกหน่วยงานออกไปเป็นองค์การนิติบุคคลอิสระจากองค์การของราชการของบริหารส่วนกลาง
2. มีการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นองค์กรแห่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นย่อมประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากราษฎรในท้องถิ่นบางส่วน โดยเฉพาะองค์กรสำหรับเป็นที่ประชุมปรึกษากิจการ
3. องค์กรตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง มีความเป็นอิสระในการดำเนินการตามหน้าที่ (Autonomy)

ประธาน คงฤทธิศึกษากร ให้คำนิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยจะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้จัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง (ประธาน คงฤทธิศึกษากร 2524 : 15)

พรชัย รัชมิแพทย์ (2535,11) ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นมีองค์ประกอบ คือ

1. กำหนดเขตแดนและจำนวนประชากร
2. กำหนดกิจการให้ดำเนินการ
3. ให้ความเป็นอิสระ (autonomy)

จากนิยามดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองในลักษณะการกระจายอำนาจบางอย่าง ซึ่งรัฐได้มอบหมายให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการปกครอง และบริหารงานท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยมีองค์การปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งตามกฎหมาย มีงบประมาณของตนเอง และสามารถกำหนดนโยบายของตนเองภายในขอบเขตและสามารถอาณาเขตของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลกลาง

จากการที่นักวิชาการได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นไว้ สามารถสรุปเป็นแนวความคิดหรือทฤษฎีที่ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นได้ 6 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวิทยา

ปัจจัยทางสังคมมีอิทธิพลต่อการปกครองท้องถิ่นในอันที่จะเสริมสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น ซึ่งแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวกับสังคมวิทยาเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงพัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นในแต่ละแห่ง โดยพยายามมุ่งเน้นว่าความรู้สึกผูกพันในพื้นที่นั้นมักจะเกิดขึ้นมาจากบุคคลที่อยู่ในพื้นที่นั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวคิดการปกครองท้องถิ่นก็เพื่อที่จะสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การในการบริหารการปกครองท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการปกครองท้องถิ่นในอันที่จะตอบสนองต่อการแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าว คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปตามลักษณะและสภาพชุมชนนั้น ๆ

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับภูมิศาสตร์

ทฤษฎีนี้จะมีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบแต่ละ โครงสร้างของการบริหารการปกครองท้องถิ่นในแต่ละแห่งแตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีที่อาณาเขตกว้างขวาง แต่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยการจัดรูปแบบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็อาจจะเป็นไปแบบหนึ่ง หรือกรณีประชากรมีความหนาแน่นมากก็จะเป็นไปอีกแบบหนึ่งก็ได้

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมาย

ในการบริหารการปกครองท้องถิ่น เมื่อพิจารณาถึงลักษณะที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่นแล้วจะเป็นการจัดรูปแบบการปกครองในฐานะที่เป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งโดยกฎหมายแยกจากรัฐบาลหรือส่วนกลาง มีขอบเขตการปกครองที่ มีคณะผู้บริหารที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น อาจกล่าวได้ว่า ระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น มีลักษณะที่เป็นไปตามตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้

5. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง

การบริหารการปกครองท้องถิ่นจะเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองโดยตรง คือท้องถิ่นจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดสรรผลประโยชน์และคุณค่าทางสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม คือจะมีลักษณะเป็นกระบวนการแสวงหาและใช้อำนาจในท้องถิ่น ซึ่งคณะผู้บริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมักจะได้รับคัดเลือกตั้งมาจากประชาชน ซึ่งที่มาของผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

เมื่อมีการจัดองค์การขึ้นมาตามกฎหมาย การบริหารองค์การดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องอาศัยหลักการแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารมาประยุกต์ใช้ในวันที่จะบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากการบริหารและการเมืองไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้เด็ดขาด เปรียบเสมือนว่าการเมืองและการบริหารเป็นเสมือนคนละหน้าของเหรียญเดียวกัน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทั่วไป เช่น การวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน

2.2 หลักการปกครองท้องถิ่น

จากคำนิยามข้างต้น สามารถประมวลได้เป็นหลักการปกครองท้องถิ่น ซึ่งประหยัด หงส์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529 : 108) ได้กล่าวถึงหลักการปกครองท้องถิ่นไว้อย่างละเอียดสรุปได้ว่า

1. การปกครอง หมายถึง การปกครองชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นไทยแบ่งการปกครองกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล

2. การปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควรที่ไม่สมเจตนาของกรมของการปกครองส่วนท้องถิ่น หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองนั้นก็กลายเป็นรับอริปไตยเอง เป็นผลเสียดต่อความมั่นคงของรัฐบาลกลาง อำนาจของท้องถิ่นมีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในการพิจารณาการกระจายอำนาจในหน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงเหมาะสม

3. องค์การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal right) ที่จะดำเนินการปกครองตนเองสิทธิตามกฎหมายแบ่งออกได้ สองประเภท คือ องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั้น เช่น เทศบัญญัติ

ข้อบังคับสภาภิบาล ข้อบังคับตำบล เป็นต้น และสิทธิในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารธุรกิจตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

4. มีองค์การที่จำเป็น (Necessary organization) ในการปกครองตนเอง องค์การที่จำเป็นของท้องถิ่นแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ องค์การฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะกรรมการบริหาร และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ตลอดจนแนวคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหา และวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง องค์การปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นในการที่ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบ และกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

จากหลักการดังกล่าวผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นอย่างย่อ ๆ ได้ดังนี้

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบ
2. ความแตกต่างของความเจริญ ประชากร หรือขนาดพื้นที่
3. ต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมหน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเอง โดยสิทธินี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือสิทธิที่จะตรากฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น และสิทธิในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่
4. มีองค์การที่จำเป็นในการบริหาร และการปกครองตนเอง คือ มีองค์การฝ่ายบริหาร และองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครอง

2.3 องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

เพื่อให้ทราบถึงการปกครองท้องถิ่นชัดเจนยิ่งขึ้น ควรพิจารณาในแง่ขององค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นด้วย ซึ่งมีผู้สรุปไว้ดังนี้

อุทัย หิริญโต (2523: 22) สรุปว่า ระบบการปกครองท้องถิ่นต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ โดยประการแรก สถานะตามกฎหมาย (Legal status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ประการสอง คือ พื้นที่และระดับ (Area and level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้กฎเกณฑ์ ที่จะกำหนดพื้นที่และ

ระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือหน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็ก และขนาดใหญ่สำหรับขนาดพื้นที่ จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหาร และเกษตรแห่งสหประชาชาติ(FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม(UNESCO) องค์การอนามัยโลก(WHO) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารสังคมอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรมีประชากร ประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาดูด้วยเช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากรเป็นต้น ประการที่3 คือการกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง และการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ ประการที่สี่ คือองค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ ประการที่ห้า คือ การเลือกตั้งสมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่น ทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง ประการที่หก คือ อิสระในการปกครองท้องถิ่นสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในของเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานของทางราชการ ประการที่7 คืองบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ และการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายให้อำนาจการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ประการสุดท้ายคือ การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการดำเนินการกำกับดูแลของรัฐเพื่อประโยชน์ และความมั่นคงของรัฐ และประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองของท้องถิ่น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าไม่มีอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงอิสระในการดำเนินงานเท่านั้นเพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตย รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งที่ 262/2535 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการปรับปรุงโครงสร้างอำนาจ หน้าที่ การคลัง และงบประมาณตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยงานปกครองท้องถิ่นโดยกล่าวถึงองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้ (กรมการปกครอง กองวิชาการและแผนงาน 2537:12-15)

- 1.เป็นองค์กรที่ฐานะเป็นนิติบุคคล
- 2.มีสภา และผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง
- 3.มีอิสระในการปกครองตนเอง
- 4.มีเขตการปกครองที่ชัดเจน และเหมาะสม

5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะหน่วยงานรองของรัฐ

จากองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า การปกครองท้องถิ่นจะต้องประกอบสิ่งต่างๆ เหล่านี้ประกอบกัน หากขาดข้อใดข้อหนึ่งไม่ถือว่าการปกครองท้องถิ่น กล่าวคือ ต้องมีสถานะตามกฎหมายเป็นนิติบุคคล โดยสมาชิกต้องมาจากการเลือกตั้ง มีอิสระในการปกครอง และมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ข้อบังคับในท้องถิ่น ภายในขอบเขตของกฎหมาย รวมทั้งสามารถจัดเก็บรายได้ และมีงบประมาณเป็นของตนเอง มีอาณาเขตที่ชัดเจน และอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง

จากความหมาย หลักการ และองค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอย่างละเอียดข้างต้น จะเห็นได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างมากสำหรับประเทศที่ให้ความสำคัญกับประชาชน โดยให้ประชาชนมีอิสระเสรีในการปกครองตนเองได้ ในระดับหนึ่ง ตามแนวทางประชาธิปไตย และการปกครองท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อการบริหาร และการนํานโยบายไปปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็มีส่วนสำคัญ ในการกำหนดนโยบาย และการให้บริการกับประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

2.4 การปกครองท้องถิ่นไทย

หลังจากทำความเข้าใจแนวความคิดการปกครองท้องถิ่นอย่างละเอียดแล้ว สามารถเป็นพื้นฐานในการศึกษา เรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ซึ่งจะนำเสนอในรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ความเป็นมาของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

แนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นไทย เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิรูประบบการเมืองการปกครองไทย โดยทรงปฏิรูปการบริหารทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เริ่มจากการรวมอำนาจเข้าสู่สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเดิมกระจัดกระจาย อยู่ในมือของผู้ปกครองตามหัวเมืองต่างๆ เข้าสู่ศูนย์กลางคือ กรุงเทพมหานคร โดยรัฐบาลกลางที่เมืองหลวงสามารถใช้อำนาจปกครองพระราชอาณาจักร ได้อย่างทั่วถึง มีรูปแบบโครงสร้างทางด้านการบริหาร ที่เหมือนกันทั่วทั้งประเทศ มีการจัดตั้งกระทรวงขึ้น 12 กระทรวง และจัดสรรอำนาจหน้าที่ของกระทรวงต่างๆ ตามลักษณะงานเพื่อไม่ให้เกิดความสับสน เจ้ากระทรวงทุกกระทรวง มีอำนาจมีตำแหน่งเป็นเสนาบดีเสมอกัน และยกเลิกระบบตำแหน่งอัครเสนาบดี พระองค์ทรงควบคุมและแต่งตั้งเสนาบดีด้วยพระองค์เอง สำหรับในส่วนภูมิภาค ได้จัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ทำให้ส่วนกลางสามารถส่งคนเข้าไปควบคุมดูแลหัวเมืองได้ มีสายการบังคับบัญชา การควบคุมที่ชัดเจน สามารถสั่งการได้รวดเร็ว

ขณะเดียวกันก็ช่วยลดอำนาจของเจ้าเมืองประเทศราชทั้งหลายลง จนในที่สุดอำนาจการปกครองทั้งหมดมารวมอยู่ที่เมืองหลวง และนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการรวมเอาดินแดนในพระราชอาณาจักร ทั้งหมดเข้ามาอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน ในลักษณะชาติ ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง และการบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุสำคัญของการปฏิรูปการปกครองดังกล่าว เนื่องจากก่อนหน้านั้นการปกครองดินแดนต่างๆ เป็นไปอย่างหละหลวม ไม่มีกลไกจากส่วนกลาง ที่สามารถออกไปควบคุมดินแดนส่วนต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประเทศชาติขาดความเป็นเอกภาพ และความมั่นคง ประกอบกับในสมัยนั้น ไทยยังต้องเผชิญกับลัทธิจักรวรรดินิยม ของชาวตะวันตก การเรียกร้องให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ และการสร้างระบบการควบคุมหัวเมืองต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเป็นตัวกันการแผ่ขยายของลัทธิจักรวรรดินิยม ได้ทางหนึ่ง ดังนั้นพระองค์จึงต้องเร่งสร้างชาติ และปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย (ธารทอง ทองสวัสดิ์ 2532 358 – 374)

อย่างไรก็ตาม พระองค์ก็ได้ปูพื้นฐาน การจัดการการปกครองท้องถิ่น ในประเทศไทยขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2440 พระองค์ได้ทรงมีกฤษฎีกาหมายฉบับหนึ่งที่เรียกว่า “พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพพ.ศ.116” ถือเป็นการทดลองระบบสุขาภิบาลครั้งแรก ประกอบด้วย เสนาบดีกระทรวงนครบาล นายช่าง และนายแพทย์ ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ แต่กิจการนี้ยังไม่มีลักษณะเป็นการปกครองตนเอง (Autonomy)

นอกจากนี้พระองค์ ทรงมีพระราชประสงค์ ให้กระทรวงมหาดไทย จัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นในท้องที่ตามหัวเมืองทั่วไปบ้าง แต่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย คือ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงเห็นว่า ประชาชนในหัวเมืองยังไม่พร้อม ต่อการปกครองรูปแบบสุขาภิบาล โดยทรงให้เหตุผลว่า “ราษฎร ซึ่งต้องเสียเงินในการสุขาภิบาลยังไม่รู้ ยังไม่เข้าใจ และยังไม่เห็นประโยชน์ คือยังไม่ต้องการสุขาภิบาล ถ้าจะจัดโดยอุบายตั้งกฎหมาย รัฐบาลบังคับให้จัด ให้มีขึ้นก็คงจัดได้ แต่เลเห็นว่าการสุขาภิบาล จะสำเร็จได้ดีด้วยความพอใจ และความนิยมของราษฎร ยิ่งกว่าความบังคับของรัฐบาล จึงได้ร้องขอความคิดเรื่องนี้ (กระทรวงมหาดไทย 2513 : 241) จนในปี พ.ศ.2448 ได้มีประกาศพระบรมราชโองการ ให้จัดตั้งสุขาภิบาลท่าฉลอม ลงวันที่ 18 มีนาคม ร.ศ.124 ดังนั้นสุขาภิบาลท่าฉลอม เมืองสมุทรสาครจึงเป็นกิจการสุขาภิบาล ซึ่งก่อกำเนิดขึ้นในหัวเมือง เป็นแห่งแรก (ประหยัด หงส์ทองคำ 2523 : 38)

ต่อมาในรัชสมัย ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทดลองวิธีการปกครองตนเองตามแบบเทศบาลขึ้น ในบริเวณวังพญาไท ในปี พ.ศ. 2461 โดยโปรดเกล้าพระราชทานนามเขตการทดลองนี้ว่า “ดุสิตธานี” ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสอนการปกครองตนเองแก่เสนาบดี และข้าราชการต่างๆ โปรดให้มีรัฐธรรมนูญปกครองลักษณะการปกครองนคราภิบาล หรือรัฐธรรมนูญของเมือง มีพรรคการเมือง 2 พรรค การเลือกตั้งนคราภิบาล หรือนายกเทศมนตรี และสภาการเมืองให้เป็นไปตามรูปแบบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย จนในปี พ.ศ.2468 เมื่อ

พระองค์ทรงเสด็จสวรรคต การทดลองโดยจำลองรูปแบบการปกครองตนเองดังกล่าว ได้หยุดชะงักไป (ชูศักดิ์ เทียงตรง 2531:261)

ในรัชสมัย ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ ให้มีการจัดการปกครองท้องถิ่น ในแบบเทศบาลขึ้น มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการจัดการ ประชาภิบาล” (Municipality) ขึ้น ในปี พ.ศ.2470 ทำหน้าที่ศึกษาดูงาน กิจการสุขาภิบาลตามหัว เมืองต่างๆ ทั้งในประเทศ และประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อทำรายงานประกอบการพิจารณา จัดตั้ง การ ประชาภิบาล ต่อมาได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ เทศบาลขึ้น และวันที่ 2 ก.พ. พ.ศ.2473 พระองค์ทรงมีพระราชวินิจฉัย ให้ส่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้กรมร่างกฎหมาย พิจารณาหลักการ ในร่างกฎหมายนั้น จนกระทั่งประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็น ระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ก็ยังมีได้มีการประกาศใช้

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎร มีนโยบายชัดเจนที่กระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่น ด้วยการสถาปนาหน่วยการปกครองตนเอง ในระดับท้องถิ่น เช่น ในประเทศตะวันตก โดย ในปีพ.ศ. 2476 รัฐบาลได้ผ่านพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล 3 แบบ คือ เทศบาล เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล เริ่มต้นที่ยกฐานะสุขาภิบาล 35 แห่ง ที่มีอยู่ขึ้นเป็นเทศบาล และจัดตั้งเพิ่มเติม รัฐบาลของคณะราษฎร มุ่งหมายที่จะพัฒนาการปกครองท้องถิ่นเพียงรูปแบบเดียว คือ เทศบาล ขณะนั้นมีตำบลทั่วประเทศรวม 4800๐ ตำบล รัฐบาลหวังที่จะยกฐานะทุกตำบลให้เป็นเทศบาล ต่อมาในปี พ.ศ.2495 จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เดินทางไปดูงานต่างประเทศ และมองเห็นบทบาท ของการปกครองท้องถิ่นในประเทศ ขณะที่ยังมองเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่น ไทยมีน้อยเกินไป และจำกัดอยู่เพียงแต่เขตชุมชนเมือง สมควรที่จะสถาปนาปกครองท้องถิ่นในเขตนอกเมือง จึง คัดสินใจนำการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลมาใช้อีกครั้ง โดยหวังว่าการจัดตั้งสุขาภิบาลจะ เป็นตัวเร่งในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อยกท้องถิ่นที่เจริญให้เป็นเทศบาลให้มากขึ้น จึงมีการจัดตั้ง สุขาภิบาลอีกครั้งในปี พ.ศ. 2495 โดยพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495

หลังจากนั้น 1 ปี รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการส่วนจังหวัด จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) พ.ศ.2496 ดำเนินการปกครอง ท้องถิ่น นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล โดยรัฐบาลยังคงแต่งตั้งข้าราชการประจำ ไปควบคุมการ ปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัด และในปี พ.ศ.2499 รัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม อีกเช่นกัน ได้ ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล กำหนดให้ตำบลมีฐานะเป็นหน่วยการ ปกครองท้องถิ่น มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรายได้ รายจ่ายของตนเอง และสามารถดำเนินกิจการส่วนตำบลได้อย่างอิสระ แต่แล้ว อบต. ก็มีลักษณะ คล้ายคลึงกับ อบจ. คือ แต่งตั้งคนของรัฐ ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน เข้าไปควบคุมดูแล อบต.

พ.ศ.2515 มีประกาศคณะปฏิวัติ รวมเทศบาลกรุงเทพ กับเทศบาลธนบุรีและองค์การ ปกครองท้องถิ่นอื่นๆ เข้าด้วยกันกลายเป็นกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการ

แต่งตั้งในระยะเริ่มต้น ลักษณะองค์การของกทม.คือมี สภากทม. ไว้ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ มีสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งเขตละ 1 คน และมีฝ่ายบริหารคือ ผู้ว่ากทม. ทั้งหมดอยู่ในวาระ 4 ปี จากนั้นในปี พ.ศ.2521 มีการตราพระราชบัญญัติเมืองพัทยา กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เมืองพัทยามีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่ ที่คล้ายกับผู้จัดการเมืองในสหรัฐอเมริกา การบริหารเมืองพัทยาแบ่งเป็น 2 องค์การ คือ สภาเมืองพัทยา และฝ่ายบริหารสภาเมืองพัทยา มีสมาชิก 2 ประเภท คือ ประเภทเลือกตั้งจากราษฎร 9 คน และประเภทแต่งตั้ง 8 คน ประธานสภาเมืองพัทยารเรียกว่า “นายกเมืองพัทยา” มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาฯ ส่วนฝ่ายบริหาร คือ ปลัดเมืองพัทยา มาจากการแต่งตั้งโดยสภาเมืองพัทยา

จากประวัติความเป็นมาของการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเริ่มมีแนวความคิดที่ใช้รูปแบบการปกครองดังกล่าว ในการปกครองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และก็มีมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ โดยมุ่งหวังว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของประชาชนเป็นสำคัญ จนถึงปัจจุบัน รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในประเทศไทย มีด้วยกัน 5 รูปแบบ ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

2.4.2 โครงสร้างการบริหารจัดการ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

เมื่อก้าวในเชิงโครงสร้างขององค์การปกครองท้องถิ่น พบว่า ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 285 กำหนดให้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีสภาพท้องถิ่น และคณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยทั่วไป จึงแยกโครงสร้างการบริหารจัดการออกเป็น 2 ส่วนคือ (ชูชัย สุภวงษ์ 2542:32)

1. สภาท้องถิ่น มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการตราข้อกำหนดของท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในระดับท้องถิ่น ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับการงบประมาณประจำปี ที่ฝ่ายบริหารเสนอ และเรื่องอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ให้เป็นอำนาจขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็น กฎระเบียบข้อบังคับที่ให้ชุมชนในท้องถิ่นนั้น ได้ยึดถือปฏิบัติ หรือเป็นกติกาของสังคม เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการตรวจสอบการบริหารจัดการ ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนท้องถิ่น โดยการพิจารณางบประมาณ แผนงาน โครงการ และการตั้งกระทู้ถามกรณีที่สำคัญ หรือให้ความเห็นข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่นได้

2. คณะกรรมการบริหารส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการกิจการต่างๆ ที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการใช้ตามกฎหมาย ที่สภาท้องถิ่น ได้ตราขึ้น เพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และคุ้มครองประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ต่อการผลักดันให้กลไก (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือราชการส่วนท้องถิ่น) ดำเนินการกิจการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นต่อการบริหารจัดการ ขององค์การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมในการมีส่วนร่วมได้ (ชูชัย สุภวงค์ 2542 : 32 – 33)

2.1 การใช้สิทธิในการเลือกสรร หรือเลือกผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าว เพื่อเป็นตัวแทน ในการพิทักษ์ รักษาผลประโยชน์ และกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตนเอง และชุมชน ทั้งนี้ หากผู้แทนข้างต้น ไม่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว ประชาชนในท้องถิ่นก็มี สิทธิที่จะไม่เลือกให้เป็นผู้แทนในสมัยต่อไปได้

2.2 การเสนอความต้องการ ต่อผู้แทนของตน เพื่อนำเข้าสู่การพิจารณากำหนดเป็น นโยบาย/แผนงาน/โครงการ ในเรื่องต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

2.3 การตรวจสอบ การดำเนินงานของสภาฯ และคณะกรรมการบริหารองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ โดยการเฝ้ามอง และติดตามการดำเนิน กิจกรรมต่างๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของตน แล้วเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณะ โดย เสนอในนามของกลุ่ม/ชมรมหรือองค์กรชุมชนในท้องถิ่น โดยอาจผ่านสื่อของชุมชน เช่น หอ กระจายข่าว สื่อสารมวลชนของท้องถิ่น หรือโดยวิธีการตั้งข้อสังเกต โดยผ่านปากต่อปากของ ชุมชน หรือผ่านผู้แทนของตนที่ได้ไปเลือกตั้ง รวมทั้งการร้องเรียนผ่านผู้บริหาร ของหน่วยงานที่ กำกับดูแลองค์การปกครองท้องถิ่นนั้นก็ได้

2.4 การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ ต่อองค์การปกครองท้องถิ่น ในกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อน จากการประกอบกิจการใดๆในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถ ร้องเรียนได้ และขณะเดียวกันเป็นหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะเจ้าพนักงาน ที่ต้องดำเนินการแก้ไขเรื่องดังกล่าว ตามอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายกำหนด

2.5 การให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นกติกาก หรือหลักปฏิบัติ ที่สภาท้องถิ่น ได้ตราขึ้น เพื่อบังคับใช้ในเขตท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ใน การรักษาความสะอาด และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองแล้วแต่กรณี รวมทั้งต้องให้ความ ร่วมมือ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่นด้วย

จากบทบาทและสิทธิหน้าที่ ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า ประชาชนเป็นองค์ประกอบ หรือปัจจัยที่สำคัญ ที่จะทำให้องค์การปกครองท้องถิ่น เป็นองค์การที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนได้ เป็นที่พึง และเป็นหัวหอกของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น สมดังเจตนารมณ์ ของการปกครองส่วนท้องถิ่น ในระบอบประชาธิปไตย และการกระจายอำนาจสู่ประชาชนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเข้มแข็งได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนได้อย่างยั่งยืน ประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการดำเนินงานในลักษณะประชาสังคม คือ มีการรวมตัวของชุมชนเป็นองค์การ หรือชุมชน หรือกลุ่มต่างๆ อย่างหลากหลาย ตามความต้องการของชุมชน เพื่อให้ทุกส่วนของชุมชนได้มีส่วนร่วม ทั้งในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการดำเนินการ งานติดตามการกำกับ การโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นองค์การภาคีหนึ่งที่สำคัญ และมีบทบาทร่วมกับองค์การต่างๆ ของชุมชนนั้น ในการดำเนินการพัฒนา

2.4.3 รัฐบาลกับการปกครองท้องถิ่นไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับการบริหารราชการองค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ในที่นี้จะขอกกล่าวถึง ๒ ประการคือ

1. ความสัมพันธ์ในเชิงการจัดการกิจ ระหว่างภารกิจของรัฐ (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2539 :1-2) ได้จำแนกภารกิจออกเป็น 4 ประเภท ภารกิจแรกคือ ภารกิจทางการปกครอง ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การป้องกันประเทศ การต่างประเทศ การอำนวยความสะดวก ฯลฯ ภารกิจประเภทนี้ เป็นภารกิจโดยแท้ของรัฐ ซึ่งโดยทั่วไปรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการเอง ภารกิจที่สอง คือ ภารกิจทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรม และพานิชยกรรม เช่น การขนส่ง การเดินรถไฟ การไปรษณีย์โทรเลข การไฟฟ้า การประปา ฯลฯ ภารกิจประเภทนี้ รัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยผ่านส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรืออาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้ ภารกิจสามคือ ภารกิจทางสังคม ได้แก่ การให้บริการสาธารณะทางสังคม เช่น การให้บริการการศึกษา การรักษาพยาบาล การสาธารณสุข การกีฬา การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ภารกิจประเภทนี้รัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยผ่านส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรืออาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้ และภารกิจสุดท้าย คือภารกิจของท้องถิ่น เกิดขึ้นจากลักษณะของสภาพชุมชนเอง โดยภารกิจดังกล่าวเป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถเข้าไปสอดส่องดูแลได้โดยทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งโดยลักษณะของภารกิจ ก็เป็นเรื่องของความเฉพาะแต่ละชุมชน เช่น การรักษาความสะอาด การกำจัดขยะมูลฝอย การให้มีน้ำสะอาด ตลาด โรงฆ่าสัตว์ สุสาน ฯลฯ

2. ความสัมพันธ์ในเชิงควบคุม กำกับดูแล ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับองค์การปกครองท้องถิ่น อยู่ที่การควบคุมกำกับ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจาย

อำนาจ การกระจายอำนาจโดยปราศจากการควบคุม กำกับ ย่อมทำให้รัฐเดี่ยวไม่สามารถดำรงตนเองอยู่ได้ โดยการควบคุมกำกับ นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ โดยประเภทแรก คือ การควบคุมกำกับโดยตรง ซึ่งยังแยกออกเป็น 2 กรณี ด้วยกันคือ กรณีการควบคุมและกำกับตัวบุคคล เป็นการควบคุมสถานภาพทางกฎหมายของคณะบุคคล หรือบุคคลเดี่ยวที่อยู่ในรูปของคณะบุคคล (เช่น คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติ นายกเทศมนตรี) อย่างเช่น กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดปฏิบัติการณ์ไม่ชอบด้วยอำนาจ เสนอความคิดเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพื่อสั่งให้ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นออกจากตำแหน่งได้ และกรณีการควบคุมกำกับ การกระทำที่สำคัญขององค์การปกครองท้องถิ่น ที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับของรัฐ ได้แก่ การให้ความเห็นชอบต่องบประมาณขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การสั่งเพิกถอน หรือสั่งให้ระงับ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ประเภทที่สองคือ การควบคุมกำกับโดยอ้อม แยกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือกรณีให้เงินอุดหนุน เป็นมาตรการในการควบคุมกำกับโดยอ้อมประการหนึ่ง ทุกปีรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุน ให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่น และกรณีการใช้สัญญามาตรฐานในการจัดทำ สัญญาต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ ของหน่วย การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กำหนดว่าจำต้องทำตามแบบที่อยู่ในส่วน ที่แนบท้ายระเบียบ และการเปลี่ยนแปลงสัญญา จะกระทำได้อีกต่อเมื่อ ได้รับความเห็นชอบจากอัยการจังหวัด

2.4.4 ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย

โกวิท พวงงาม ได้เสนอทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทย โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลาดังนี้ (โกวิท พวงงาม 2543:230-234)

1. ก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย การปกครองท้องถิ่น ของไทยมีปัญหา อันเป็นพื้นฐานของการปฏิรูปการปกครองในด้านต่างๆ โดยสรุปดังนี้

1.1 โครงสร้างภายในขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีคนที่มีไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นแต่มาจากการแต่งตั้งอยู่ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการให้อำนาจข้าราชการประจำในส่วนภูมิภาค ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ เข้าไปมีตำแหน่งในโครงสร้างภายในขององค์การปกครองท้องถิ่น จนมีคำกล่าวที่ว่า ข้าราชการเหล่านี้สวมหมวกสองใบ

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ถูกกำหนดให้มีบทบาทหน้าที่จำกัด และทับซ้อนกับอำนาจหน้าที่ ของข้าราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

1.3 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีขีดจำกัดทางด้านทรัพยากร และการหารายได้

1.4 รัฐบาลไม่มีนโยบายชัดเจนต่อการกระจายอำนาจ จึงทำให้แผนงาน และขั้นตอนที่แน่นอน ในการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ชัดเจนเช่นกัน

1.5 ความชะงักงันต่อการพัฒนาองค์การ เป็นผลให้องค์การปกครองท้องถิ่น ขาดประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

1.6 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถขยายบริการต่างๆ ให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย ขาดการมีส่วนร่วมในการปกครอง

1.7 การมีรูปแบบที่หลากหลาย และเป็นอิสระต่อกัน ทำให้ขาดความร่วมมือ และเกิดปัญหาในการประสานงาน

1.8 ปัญหาการบริหารงานบุคคล เนื่องจากท้องถิ่นของไทยมีรายได้ค่อนข้างน้อย อยู่ระหว่าง 6-8 เปอร์เซ็นต์ ของรายได้ของรัฐบาลเท่านั้น

1.9 ปัญหาการบริหารงานบุคคล เนื่องจากระบบที่ใช้อยู่ไม่เอื้ออำนวยต่อการไหลเวียนข้าราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง การบริหารบุคคลของท้องถิ่นอยู่ภายใต้อำนาจของส่วนกลางแทบทั้งหมด

1.10 ปัญหาการกำกับดูแลท้องถิ่น ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ แต่การกำกับดูแลท้องถิ่นยังมีลักษณะการบังคับบัญชา เสียเป็นส่วนมาก

1.11 มีปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งนอกจากการไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้ว ประชาชนยังมีช่องทางที่จะมีส่วนร่วม ในการปกครองท้องถิ่นไม่มากนัก

2. หลังมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้กำหนดกลไกการแก้ไข ปัญหาข้างต้น พร้อมทั้งการปฏิรูปการปกครองไว้ โดยเฉพาะถึง 14 มาตรา ได้แก่มาตรา 43,52,58,59,78 และมาตรา 282 – 290 ซึ่งนับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ให้ความสำคัญกับการปกครองท้องถิ่นมากที่สุด ตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญมา 16 ฉบับ และด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทำให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ขององค์การปกครองท้องถิ่นต่างๆ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ประการสำคัญได้มีการออกกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่นอีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล เป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ประมวลกฎหมายท้องถิ่น (ยังไม่มีผลบังคับใช้) พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (ยังไม่มีผลบังคับใช้) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นต้น และด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ของแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่ออกใหม่ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ นับเป็นมิติใหม่ของการปกครองท้องถิ่นไทยที่มีโอกาสสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่องค์กรของตนเองได้อย่างดียิ่ง เพราะกฎหมายเหล่านี้จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ มีโครงสร้างภายในที่เหมาะสมยิ่งขึ้น มีอำนาจหน้าที่ในการบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น มีรายได้มากขึ้น มีระบบการบริหารงานบุคคลดีขึ้น มีอิสระในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น ใน

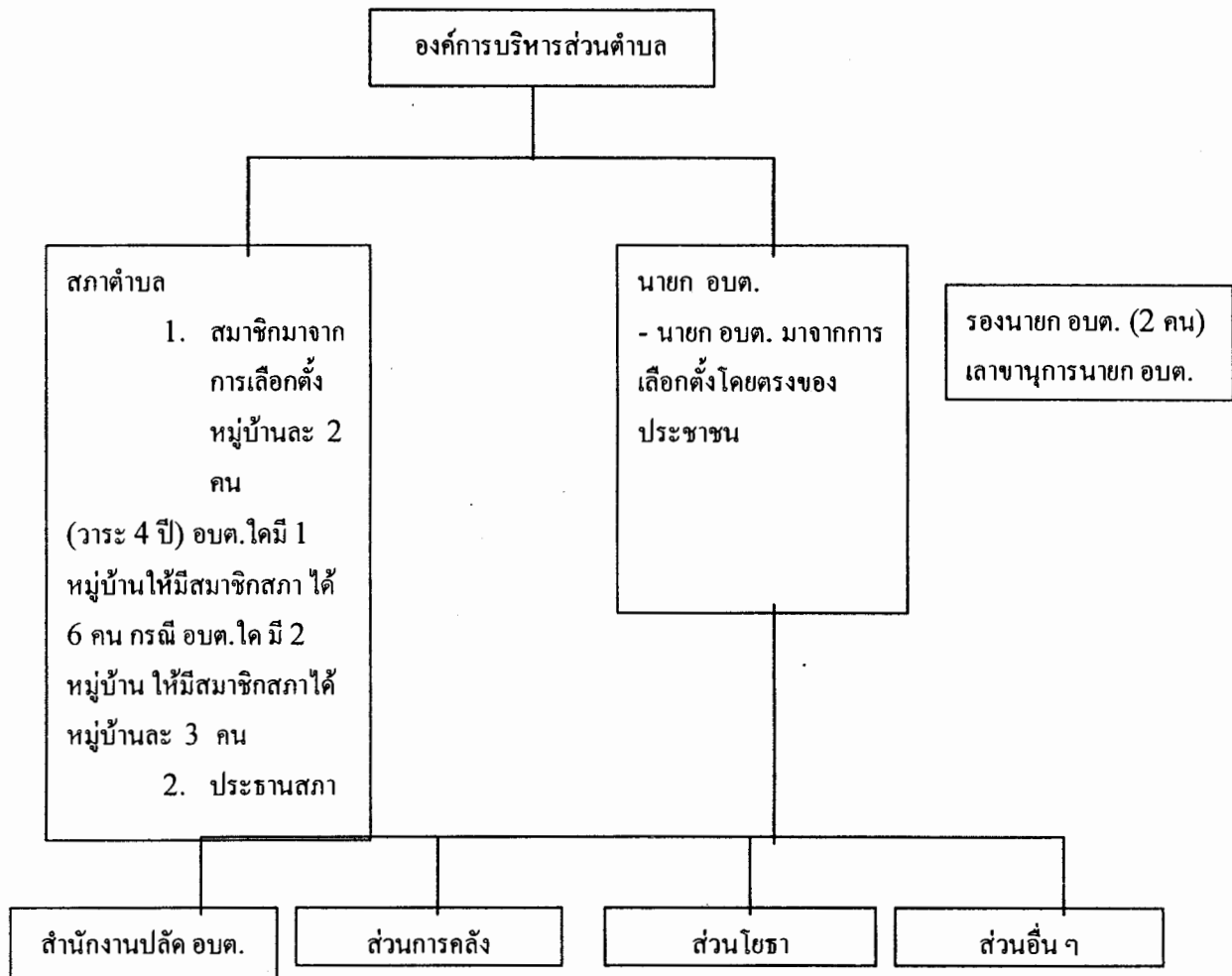
ขณะเดียวกันบทบาทอำนาจหน้าที่ ในการให้บริการสาธารณะ แก่ประชาชนในท้องถิ่นของ ส่วนกลางจะลดลง มีความสมดุลระหว่างส่วนท้องถิ่น กับส่วนกลางมากยิ่งขึ้น ดังสาระสำคัญดังนี้

2.1 มอบอำนาจทางการบริหาร การเงิน การคลัง ให้แก่ท้องถิ่นด้วยการจัดการ ความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่นชั้นใหม่ แยกบทบาท อำนาจหน้าที่บุคลากรของกระทรวง ทบวง กรม ออกจากองค์การส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการจัด ความสัมพันธ์ระหว่างอบจ. กับเทศบาล และอบจ. กับอบต. เพื่อแก้ไขปัญหาอำนาจหน้าที่ ที่ทับ ซ้อนกันอยู่ การจัดระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเน้นบทบาทให้มีส่วนเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ใน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชน

2.2 ปรับปรุงโครงสร้างบริหาร

จะเห็นได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น ถูกกำหนดขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎี การกระจายอำนาจ และ อุดมการณ์ประชาธิปไตย ที่เปิด โอกาส และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทาง การเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง เนื่องจากลักษณะสำคัญของการปกครอง ท้องถิ่น เน้นที่การมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การ หรือสถาบันที่จำเป็นใน การดำเนินการปกครองตนเอง และที่สำคัญที่สุด คือประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการ ปกครองตนเองด้วย ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 2 ระบบด้วยกัน คือ ระบบทั่วไป ที่ใช้ในท้องถิ่น มี 3 รูปแบบ ได้แก่เทศบาล องค์การบริหารส่วน จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และระบบพิเศษ ที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่ง ในปัจจุบัน 2 รูปแบบได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง
(ฉบับที่ 5) ปี พ.ศ. 2546

ความหมายของ องค์การบริหารส่วนตำบล

“องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีพื้นที่เท่ากับตำบล จัดตั้งมาจากสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีจำนวนราษฎรไม่น้อยกว่า 2,000 คน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อดูแลทุกข์และให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล เขต องค์การบริหารส่วนตำบล แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลเอง

ความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

- (1) เป็นองค์กรตามกฎหมายที่ทำหน้าที่บริหารจัดการพัฒนาตำบล หมู่บ้าน และชุมชน ตามนโยบายกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น
- (2) เป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนฐานราก มีความอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานภายในกรอบที่กฎหมายกำหนด ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา อำนวยความสะดวก และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว
- (3) เป็นองค์กรที่มีผู้แทนประชาชนเข้าไปบริหารงานทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และฝ่ายบริหาร คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาตำบล หมู่บ้านตรงกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชน
- (4) เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในทางปฏิบัติแก่ประชาชนในขอบเขตที่ไม่กว้างขวางมากนัก ทำให้ประชาชนมองเห็นภาพรวมอย่างชัดเจน และมีส่วนร่วมได้ไม่ยาก
- (5) เป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองในระดับต่าง ๆ รวมทั้งในระดับชาติต่อไป
- (6) เป็นการส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นได้

องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยมีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

- (1) เป็นสภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท และ
- (2) กฎหมายกำหนดให้สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีประชากรไม่ถึง 2,000 คน ต้องยุบรวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นหรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีเขตติดต่อภายในเขตอำเภอเดียวกัน นอกจากสภาตำบลที่มีสภาพพื้นที่เป็นเกาะหรืออยู่ห่างไกลไม่สามารถติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้สะดวก ดังนั้น สภาตำบลที่มีประชากรไม่ถึง 2,000 คน ก็จะไม่ได้รับการพิจารณาจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล

ได้มีการประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วหลายครั้ง และได้มีประกาศยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบลกับเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยกันหลายแห่ง : ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6,636 แห่ง

องค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์ประกอบของ องค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมาย มีดังนี้

- (1) สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล
- (2) นายองค์การบริหารส่วนตำบล

นายองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

องค์ประกอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการปฏิบัติงาน มีดังนี้

- (1) สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล : ฝ่ายนิติบัญญัติ
- (2) นายองค์การบริหารส่วนตำบล : ฝ่ายบริหาร
- (3) พนักงานส่วนตำบล : ฝ่ายราชการประจำ
- (4) ประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล : เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และมีส่วนร่วม

ดำเนินการ

- (5) ฝ่ายกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล : นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด

ทั้ง 5 ฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามกรอบอำนาจหน้าที่อย่างมีสมดุล องค์การบริหารส่วนตำบล จึงจะพัฒนาอย่างยั่งยืนและเข้มแข็ง

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่ง ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ พิจารณาให้ความเห็นชอบกิจการสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้มติที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหลัก มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้า

1 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

(1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ขององค์การบริหารส่วนตำบล

(3) ควบคุมการปฏิบัติงานของ นายองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดังนี้

(1) เข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อภิปรายแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และลงมติในประเด็นต่าง ๆ

(2) ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(3) เสนอร่างบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

(4) ตั้งกระทู้ถามนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่

(5) เสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป นายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่มีการลงมติด้วยจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมดเท่าที่อยู่

(6) ขอเปิดประชุมวิสามัญด้วยจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมดเท่าที่อยู่

(7) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด หรือในฐานะผู้แทนประชาชนในหมู่บ้าน และขององค์การบริหารส่วนตำบล นั้น

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน : เลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดำเนินการประชุมและดำเนินกิจการอื่นให้ เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ดำเนินกิจการของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามที่กฎหมายกำหนด

(2) เป็นประธานของที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เว้นแต่ในกรณีที่เข้ากล่าว อภิปรายสนับสนุนหรือคัดค้านญัตติในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(3) บังคับบัญชาการงานในสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(4) รักษาความสงบเรียบร้อยในสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(5) เป็นผู้แทนสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในกิจการภายนอก

(6) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น

รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน : เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายอำเภอแต่งตั้งตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ดำรงตำแหน่งจนครบ

อายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เช่นเดียวกับ
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ช่วยประธานสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบล ปฏิบัติการตามหน้าที่และกระทำการตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
มอบหมาย : ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบล ไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่ ให้รองประธานสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติหน้าที่แทน

เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน : ซึ่งสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลือก
จากปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

เลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ และจัดการ
ประชุมและงานอื่นใด ตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมาย และระเบียบ
กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้เลขานุการ
สภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) แจ้งนัดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามคำสั่งของประธานสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบล

(2) ชี้แจงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการหรือแนวทาง
ปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบล

(3) ช่วยเหลือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำระเบียบวาระการประชุมสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล

(4) เชิญประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ชำครวปฏิบัติหน้าที่

(5) จัดทำรายงานการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(6) เก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร หรือเอกสารของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่จะเปิดเผย
ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(7) ช่วยเหลือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการควบคุมการนับคะแนนเสียง

(8) หน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุม
สภาท้องถิ่นหรือกระทำการอื่นตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมาย

การปฏิบัติหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะเกิดจากการประชุม
สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมติของที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งในปีหนึ่งจะ
มีการประชุมดังนี้

สมัยประชุมสามัญสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญ 2 สมัย หรือหลายสมัยแล้วแต่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล จะกำหนด แต่ต้องไม่เกิน 4 สมัย ๑ ละคร ไม่เกิน 15 วัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ โดยต้องกำหนดให้มีการประชุมในเดือนกุมภาพันธ์สมัยหนึ่งและในเดือนสิงหาคมสมัยหนึ่ง

สมัยประชุมวิสามัญสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : นอกจากสมัยประชุมสามัญแล้ว เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ สามารถทำคำร้องยื่นต่อนายอำเภอขอให้เปิดประชุมวิสามัญ ถ้าเห็นสมควรให้นายอำเภอเรียกประชุมวิสามัญได้ สมัยประชุมวิสามัญให้กำหนดไม่เกิน 15 วัน แต่ถ้าจะขยายเวลาออกไปอีกจะต้องได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ

(1) แจ้งนัดประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามคำสั่งของประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(2) ชี้แจงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการ หรือแนวทางปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล ต่อที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(3) ช่วยเหลือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำระเบียบวาระการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(4) เชิญประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำระเบียบวาระการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(5) จัดทำรายงานการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(6) เก็บรักษาข้อมูลข่าวสาร หรือเอกสารของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่จะเปิดเผยได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(7) ช่วยเหลือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการควบคุมการนับคะแนน

(8) ช่วยเหลือประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

(9) หน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยข้อบังคับการประชุมสภาท้องถิ่น หรือกระทำกิจการอื่นตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมาย

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล คือหัวหน้าผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. การเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีนายก 1 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น : ดำรงตำแหน่งนับแต่วันเลือกตั้งและมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้

2. ผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ไม่เกิน 2 คน

เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จากผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ 1 คน

3. อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ก่อนเข้ารับหน้าที่ นายก ต้องแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยไม่มีการลงมติ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกคน และจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประจำทุกปี

2. มีอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา 59 แห่ง พ.ร.บ.สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ดังนี้

(1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

(2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

(3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(4) วางระเบียบเพื่อให้งานของ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(5) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

(6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่น

3. ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ซึ่งนายกององค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมายมีสิทธิเข้าประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริงตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนที่ประชุมแต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

5. กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภา ถูกยุบเพราะไม่สามารถจัดให้มีการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ครั้งแรกได้ภายใน 15 วัน นับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีการประชุมแต่ไม่สามารถเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของราษฎร นายกององค์การบริหารส่วนตำบล จะดำเนินการไปพลางก่อนเท่าที่จำเป็นก็ได้ แต่เมื่อได้เลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วให้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล แถลงนโยบายโดยไม่มีการลงมติภายใน 15 วัน นับแต่วันที่มีการเลือกตั้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

6. กรณีนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติการที่อาจเสียหายแก่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเสียหายแก่ราชการ และนายอำเภอได้ชี้แจงแนะนำตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตาม ในกรณีถูกเงิน หรือจำเป็นเร่งด่วนที่จะรอช้าไม่ได้ นายอำเภอมีอำนาจออกคำสั่งระงับการปฏิบัติราชการของนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ตามที่เห็นควรได้ แล้วรีบรายงานผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน 15 วัน เพื่อวินิจฉัยตามที่เห็นสมควรโดยเร็ว : การกระทำของนายกององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ฝ่าฝืนคำสั่งนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดดังกล่าว ไม่มีผลผูกพัน กับ องค์การบริหารส่วนตำบล

7. เป็นผู้เสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

8. เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล

1. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แยกออกได้เป็น 2 ประเภท คืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

(1) จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
(2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

(3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

(4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

(6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

(7) ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

(9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

กิจการที่องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

(1) ให้มีน้ำเพื่อการบริโภค อุปโภค และการเกษตร

(2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

(3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

(4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ

(5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

(6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

(7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

(8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

(9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

(10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

(11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

(12) การท่องเที่ยว

(13) การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังกล่าวข้างต้น ไม่ตัดอำนาจของกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือหน่วยงานของรัฐในการเข้าไปดำเนินการใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ

ประชาชนในตำบล แต่จะต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบล ทราบล่วงหน้า และนำความเห็นของ องค์การบริหารส่วนตำบล เกี่ยวกับกิจการดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาดำเนินงานด้วย

อำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนชั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากอำนาจหน้าที่ตาม พ.ร.บ. สภาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล ยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ตามมาตรา 16 แห่ง พ.ร.บ. กำหนดและชั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- (2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- (3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- (4) การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- (5) การสาธารณสุขปโภค
- (6) การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ
- (7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- (8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (9) การจัดการศึกษา
- (10) การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- (11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- (13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- (14) การส่งเสริมกีฬา
- (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (17) การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- (18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- (20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- (21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- (22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

(23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัยโรงพยาบาล และสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

(24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(25) การผังเมือง

(26) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร

(27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ

(28) การควบคุมอาคาร

(29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุน การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

อำนาจหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล ตามข้อ 7.2 ต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

การออกข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบล. : องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถออกข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ออกข้อบัญญัติในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล จะเสนอได้โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล หรือราษฎร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยกรณีนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

การจัดทำแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล

การวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกระบวนการแรกเริ่มของการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการกระจายอำนาจทางราชการจึงมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมด้วยจึงน่าจะเป็นวิถีทางที่ถูกต้องในการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิหน้าที่ของตน และเข้าถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้พัฒนาท้องถิ่นได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบล การบูรณาการ “แผนชุมชน” กับแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และจัดทำแผนและโครงการต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือของประชาชน

1. “แผนชุมชน” หมายถึง กิจกรรมพัฒนาที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกัน เพื่อจัดทำแผนขึ้นมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่น ของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันได้ โดยคนในชุมชนได้มาร่วมกันคิด ร่วม กำหนดแนวทาง และกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพิง ภายนอกด้วยการคำนึงถึงศักยภาพทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมใน ท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งบางกิจกรรมที่ชุมชนเข้าเป็นแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือแผนงาน / โครงการของราชการได้ แผนชุมชนมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามความเข้าใจของแต่ละท้องถิ่น อาทิ แผนแม่บทชุมชน แผนชุมชนพึ่งตนเอง แผนชีวิต เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบล แม้ไม่มีหน้าที่จัดทำ “แผนชุมชน” โดยตรง แต่กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น ได้ให้ องค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณานำข้อมูลใน “แผนชุมชน” มา ประกอบการจัดการจัดทำแผนพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล โดยถือเป็นส่วนสำคัญในการ กำหนดประเด็นในการพัฒนาเพื่อตอบสนองปัญหา ความต้องการของประชาชนด้วย

2. “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การ บริหารส่วนตำบล ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง แสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ

3. “แผนพัฒนาสามปี” หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วน ตำบล ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด แผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน ก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลา 3 ปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี : การจัดทำ

แผนพัฒนา 3 ปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

4. “**แผนปฏิบัติการ**” หมายถึง แผนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนา และกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปีงบประมาณนั้น : แผนปฏิบัติการมิใช่การจัดทำแผนพัฒนา แต่เป็นเอกสารที่รวบรวมแผนงาน โครงการกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละปีงบประมาณเพื่อทราบกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ที่ดำเนินการ

5. “**โครงการพัฒนา**” หมายถึง โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารองขององค์การบริหารส่วนตำบล และดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่กำหนดไว้

แผนและโครงการดังกล่าว “**แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา**” และ “**แผนพัฒนาสามปี**” เป็นแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความสำคัญ และกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบในการจัดทำและประสานแผนไว้อย่างชัดเจน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำในรูปของ **ประชาคมท้องถิ่นด้วย** ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการจัดทำและประสานแผนทั้ง 2 ประเภท

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล

องค์การบริหารส่วนตำบล ที่จะต้องมีการบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการดังนี้

1. **หลักนิติธรรม** : องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องบริหารงานหรือดำเนินงานให้ถูกต้องตามที่ระเบียบ กฎหมาย กำหนดไว้ และออกข้อบัญญัติซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน เช่น

1.1 มีการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามวิธีการและขั้นตอนที่ถูกต้องตามระเบียบ

1.2 มีการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายตามวิธีการและขั้นตอนที่ถูกต้องตามระเบียบ

1.3 มีการจัดซื้อจัดจ้างตามวิธีการและขั้นตอนที่ถูกต้องตามระเบียบ

1.4 มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ประชาชนยอมรับในข้อบัญญัติ

2. **หลักคุณธรรม** : องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องบริหารงานหรือดำเนินงานด้วยความ เป็นธรรมเสมอภาคและเท่าเทียมกัน เช่น

2.1 มีการจัดสรร โครงการและงบประมาณลงหมู่บ้าน / ชุมชนด้วยความ เป็นธรรมตาม เหตุผลและความเป็นธรรมตามเหตุผลและความจำเป็น โดยยึดประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง

2.2 การบริหารงานด้วยคุณธรรม ยึดความสงบสุข และสันติสุขเป็นสำคัญ ไม่ใช่อำนาจ หรืออิทธิพลบังคับข่มขู่

2.3 มีการบริหารงานบุคคล พิจารณาความดีความชอบของพนักงานส่วนตำบล โดยยึดหลักคุณธรรม

3. หลักความโปร่งใส : องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องบริหารงานหรือดำเนินงานโดยเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ เช่น แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง (ประกาศสอบราคา และประกาศประกวดราคา) บัญชีรายรับ – รายจ่าย ของ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

การเปิดเผยข้อมูลสามารถกระทำได้หลายช่องทาง ดังนี้

3.1 การปิดประกาศ

3.2 การประชุมชี้แจง

3.3 การแจกเอกสาร

3.4 การประกาศเสียงตามสายหรือหออกระจายข่าว

4. หลักการมีส่วนร่วม : องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องบริหารงานหรือดำเนินงานโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น

4.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอปัญหาและความต้องการ (หรือโครงการ) เพื่อจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.2 การจัดตั้งตัวแทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้าง

4.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.4 จัดตั้งอาสาสมัครชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

5. หลักความคุ้มค่า : องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องบริหารงานหรือดำเนินงานด้วยความประหยัด และ คำนึงความคุ้มค่าของเงินหรือทรัพยากรที่ใช้ไป เช่น

5.1 มีการตั้งงบประมาณและจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่เหมาะสม ไม่สูงเกินความเป็นจริง

5.2 มีการให้บริการด้วยความรวดเร็ว

5.3 จัดเจ้าหน้าที่เพื่ออำนวยความสะดวกทั่วไปให้แก่ประชาชนที่มาขอรับบริการจากองค์การบริหารส่วนตำบล

5.4 มีการจัดเจ้าหน้าที่เพื่อให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่มาขอรับบริการสาธารณะจากองค์การบริหารส่วนตำบล

6. หลักความรับผิดชอบต่อ : องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องบริหารงานหรือดำเนินงานโดยยึดเอาผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นสำคัญ

6.1 มีการจัดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง แล้วเอาข้อมูลที่ได้รับจากการรับฟังความคิดเห็นมาเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

6.2 มีการจัดทำเอกสารหรือจัดเวทีประชาคมเพื่อแสดงผลงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้ประชาชนทราบ

6.3 มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

6.4 มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล เช่น มีการรับฟังความคิดเห็น หรือ ข้อติ-ชมจากประชาชน มีแบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชน เป็นต้น

3. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท

3.1 ความหมายของบทบาท

มีผู้ให้นิยามคำว่าบทบาทไว้หลายความหมายดังนี้

Young and Mack กล่าวว่า บทบาท คือหน้าที่ของฐานะตำแหน่งเมื่อบุคคลหนึ่งได้ดำรงตำแหน่งใดสิ่งทีตามติดมากับตำแหน่งนั้นคือ การที่เขจะต้องมี การปะทะสังสรรค์ (interaction) กับตำแหน่งอื่นๆ ทั้งที่สูงกว่าและต่ำกว่าภายในกลุ่ม สิ่งที่ติดตามมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงฐานะตำแหน่งนั้นเรียกว่า “ บทบาท”(Young and mack 1959 : 158)

Levinson สรุปความหมายบทบาทไว้ 3 ประการ คือ

1. หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ความรับผิดชอบ และอื่น ๆ ที่มีลักษณะในตนเองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้
2. หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิดและทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น
3. หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละบุคคลที่กระทำให้สัมพันธ์กับโครงสร้างสังคมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือแนวทางอันบุคคลพึงกระทำเมื่อตนดำรงตำแหน่งนั้น (Levinson 1964 : 264-255)

สุพัตรา สุภาพ กล่าวว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือต้องเลี้ยงลูก เป็นครูต้องสั่งสอนนักเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังกล่าวว่า บทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและบทบาทกำหนดความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ (สุพัตรา สุภาพ 2522 : 58)

งามพิศ สัตย์สงวน ให้ความหมายของคำว่าบทบาทคือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อให้ผู้สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถพยากรณ์ พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น (งามพิศ สัตย์สงวน (2538, 96)

อุทัย หิรัญโต ได้ให้ความหมายคำว่า บทบาทคือ หน้าที่หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหมายของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือสังคม หรือวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้นที่กำหนดขึ้น ฉะนั้น บทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะที่พึงมีต่อบุคคลอื่น ในสถานะอีกอย่างในสังคมเดียวกัน (อุทัย หิรัญโต 2526, 179)

จ่านง อดิวัฒน์สิทธิ์ กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่คู่กับสถานภาพและสถานภาพเป็นโครงสร้างของสังคม เป็นนามธรรมที่อยู่ในความคิดความเข้าใจร่วมกันทางสังคม ส่วนบทบาทเป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ เป็นการกระทำของบุคคลตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ (จ่านง อดิวัฒน์สิทธิ์ 2532, 45)

สุชา จันทรเฒ กล่าวว่าบทบาท เป็นสิ่งที่บุคคลในสถานภาพต่าง ๆ พึงกระทำ นั่นคือเมื่อสังคมกำหนดสิทธิและหน้าที่ ให้สถานภาพใดอย่างไรแล้วบุคคลในสถานภาพนั้นจะต้องประพฤติหรือปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ (สุชา จันทรเฒ 2524, 28)

เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่า “บทบาท” จากนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นสรุปได้ว่า “บทบาท “ คือ สิ่งที่มีมนุษย์ในสังคมได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละสถานะแต่ละตำแหน่งไว้ในระดับที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนในสังคมโดยมนุษย์ในสังคมได้มีความรู้ความเข้าใจหรือตระหนักได้ถึงบทบาท ซึ่งจะ เป็นแบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์ที่ดำรงอยู่ในสังคม โดยแบบแผนนั้นก็ได้รับการสืบเนื่องมาจากปทัสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่ได้สืบทอดต่อกันมาในแต่อดีต จึงทำให้สังคมมนุษย์นั้นอยู่ได้อย่างสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย

จากทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามตำแหน่งหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และตามที่สังคมคาดหวังให้กระทำ

3.2 ประเภทของบทบาท

ประเภทของบทบาทในที่นี้จะศึกษาตามแนวทางของ บรูม และเซลส์นิก (Broom and Selznick 1974 : 34) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น

1. บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษร และหรือ มีตัวบทกฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้กระทำกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง (Preformed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงซึ่งจะขึ้นกับการสังเกต จากความเชื่อ ความหวัง การรับรู้และประสบการณ์ของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งทั้งยังต้องพิจารณาถึงความกดดัน ขีดจำกัด และโอกาสในแต่ละสังคมในระยเวลานั้น ๆ ได้
3. บทบาทที่ควรปฏิบัติ (Performed Role) เป็นบทบาทที่ดำรงตำแหน่งเชื่อและหรือ หวังว่า ควรจะกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำจริง

3.3 องค์ประกอบของบทบาท

บทบาทที่บุคคลพึงจะกระทำต้องมีส่วนประกอบในการพิจารณาบทบาทที่แท้จริงซึ่ง พิชนี วรกวิน (2526 : 36) ได้จำแนกองค์ประกอบของบทบาทไว้ดังนี้

1. ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับที่ปรากฏอย่างชัดเจน (Pivotal Attributes) ได้แก่ ส่วนของบทบาท ที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนดให้ทำหรือประพฤติถ้าบุคคลที่สวมบทบาทตามตำแหน่งไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ปรากฏอย่างชัดเจน ก็ถือว่าบุคคลนั้นไม่ได้แสดงบทบาทในตำแหน่งนั้น ๆ
2. ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและจะขาดเสียไม่ได้ (Required Attributes ได้แก่ ส่วนของบทบาทที่สำคัญ ถ้าขาดส่วนนี้แล้วจะทำให้บทบาทของตำแหน่งผิดไป
3. ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท (Peripheral Attributes) ได้แก่ บทบาทที่แม้จะขาดหายไปหรือมิได้แสดงบทบาทที่ต้องการแสดงผิดไป

3.4 ปัจจัยที่ส่งเสริมบทบาท

การแสดงบทบาทของบุคคลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ตนเองหรือสังคมต้องการ จำเป็นต้องมีปัจจัยที่ส่งเสริมเพื่อให้สามารถแสดงบทบาทได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือ

1. ความต้องการของบุคคล ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการทำงานอันดับแรกเพื่อหาทางสนองความต้องการ ให้คนที่ปรารถนา เป็นที่ยอมรับ ได้แสดงความสามารถเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคมของตนเอง
2. การสื่อสาร ความคาดหวังของบทบาทให้ได้ทราบกันเพื่อให้ผู้แสดงบทบาทได้เกิดความเข้าใจในบทบาทของตัวเองในองค์การ และแสดงออกมาอย่างชัดเจน
3. การสร้างกลุ่มหรือองค์การขึ้นมา เพื่อรวมพลังการทำงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

4. การคล้อยตามของบุคคล เช่น การยินยอม การถูกชักชวน การทำตาม การเลียนแบบ การเชื่อฟัง เป็นต้น ลักษณะพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการแสดงออกของการคล้อยตาม เพื่อให้กลุ่มคงสภาพอยู่นาน มีการปฏิบัติตามปทัสถานของกลุ่มหรือของสังคม
5. ความสามารถแสดงบทบาทได้มากกว่าหนึ่งบทบาทของบุคคลหรือกลุ่มที่เรียกว่า หลายบทบาท ในของบทบาทที่แสดงออก ซึ่งเห็นได้ชัดเจน และบทบาทแฝง

3.5 บทบาทสิ่งจูงใจ

บทบาทของสิ่งจูงใจเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของบุคคล ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งการตัดสินใจเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรมร่วมกับขนาดของการเสียสละที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องยอมรับและเกี่ยวข้องกับ การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นกับบุคคลอื่นที่อยู่ห่างไกล คือผู้ที่ กำลังจะเข้าร่วมกิจกรรมเกิดความรู้สึกว่าการเสียสละของตนเองนั้น ไม่เกิดผลอย่างเพียงพอ หรือ ผลประโยชน์ที่ได้ไม่คุ้มค่ากับการเสียสละ

3.6 ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาท

ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงบทบาทให้เป็นไปตามสิทธิ หน้าที่และสถานภาพ คือ

1. ความคาดหวังในบทบาท (Role Expectation) เป็นบทบาทความคาดหวังของผู้อื่นหรือ บทบาทที่สถาบัน องค์กร หรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิ และหน้าที่บุคคลนั้น ครองตำแหน่งอยู่
2. การรับรู้บทบาท (Role Perception) เป็นการรับรู้ในบทบาทของตนเองว่าควรจะมี บทบาทอย่างไรและสามารถจะมองเห็นบทบาทของตนเองได้ตามการรับรู้
3. การยอมรับบทบาทของบุคคล (Role Acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้เมื่อมีการสอดคล้อง กันของบทบาทความคาดหวังของสังคม และบทบาทที่ตนเองรับรู้อยู่ การยอมรับบทบาทนี้เป็นเรื่อง เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในบทบาท และการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้ เพราะว่า บุคคลไม่ได้ยินยอมทุกบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกหรือถูกผลักดันจากสังคม ให้ ได้รับตำแหน่งและมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติก็ตาม เพราะถ้าหากว่าบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้รับผลเสีย หรือเสียประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้งกับความต้องการ หรือค่านิยมของบุคคลนั้น ผู้ครอง ตำแหน่งอยู่ก็จะพยายามหลีกเลี่ยง ไม่ยอมรับบทบาทนั้นๆ
4. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (Role Performance) เป็นบทบาทหน้าที่เจ้าของ สถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทที่ สังคมคาดหวังหรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้ และตามความคาดหวังของตนเอง การที่ บุคคลจะปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับบทบาทนั้น ๆ ของบุคคล

ที่ครองตำแหน่งอยู่ เนื่องมาจากความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

บทบาทจากรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวดการปกครองท้องถิ่น (หมวด 9) มาตรา 282 ถึง มาตรา 290 ได้บัญญัติให้กระจายอำนาจสู่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยงานศิลปวัฒนธรรมถือเป็นบริการสาธารณะประเภทหนึ่งที่จะต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมดูแลรักษา โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ไว้ในมาตรา 289

มาตรา 16 กำหนดให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง รวม 31 เรื่อง

เรื่องที่ 11 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล) มีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

มาตราที่ 17 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง รวม 24 เรื่อง

เรื่องที่ 18 การส่งเสริมการกีฬาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

เรื่องที่ 20 การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุ

ในพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกระจายอำนาจไว้ในมาตรา 6 เพื่อจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวได้สรุปบริการสาธารณะที่จะต้องกระจายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็น 6 ด้าน (ตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตรา 16 และมาตรา 17) ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
4. ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
5. ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพิจารณาในแต่ละด้าน รูปแบบ ข้อกฎหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความพร้อมขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐาน การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องสำหรับงานด้านศิลปวัฒนธรรม (บริการสาธารณะด้านที่ 6) นั้น คณะกรรมการการกระจายอำนาจได้กำหนดสาระสำคัญควรมีดังนี้

6.1 การจัดการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ

6.2 การจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุ

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์

4.1 ความหมายของการอนุรักษ์

Allen กล่าวว่า “ การอนุรักษ์ หมายถึงการรู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลานานที่สุดจะต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด”

(Allen 1959 : 15)

เกษม จันทรแก้ว ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ไว้ว่า

“ การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างสมเหตุสมผล เพื่อการมีใช้ตลอดไป” เป็นคำนิยามง่าย ๆ แต่เป็นการเน้น “ การใช้” ทรัพยากรเป็นพื้นฐาน อีกทั้งยังมีแนวทางการใช้ตลอดไปซึ่งก็หมายถึงว่าจะใช้ทรัพยากรอย่างไร จึงจะทำให้มีทรัพยากรเป็นต้นทุน (Stock) ที่สามารถมีใช้ตลอดไปได้ อย่างไรก็ตาม “การใช้” นี้มิได้หมายถึงเฉพาะการนำมาบริโภค คั้น กิน หรือสัมผัสเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการเก็บเอาไว้เฉยชม ฟืนฟู หรือพัฒนาสิ่งอื่นให้ดีขึ้นก็ได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสงวนหรือการแบ่งเขตที่จะสงวนไว้ก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามของคณะกรรมการบริหารวิชา บูรณาการหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เกษม จันทรแก้ว 2541 : 82)

จางง อคิวัฒนสิทธิ์ และคณะ ได้สรุปหลักการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

หลักการอนุรักษ์

หลักการที่ 1. การใช้แบบยั่งยืน

ทรัพยากรทุกประเภททุกกลุ่มต้องมีการแผนการใช้แบบยั่งยืน (Sustainable Utilization) ซึ่งต้องมีการวางแผนใช้ตามสมบัติเฉพาะตัวทรัพยากร พร้อมทั้งมีการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่จะใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับชนิดทรัพยากร ปริมาณการเก็บเกี่ยวเพื่อการใช้ช่วงเวลา ที่จะนำมาใช้และจำกัดปริมาณของเสียและมลพิษให้หมดไปหรือเหลือน้อยที่สุด

หลักการที่ 2. การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเมื่อมีการใช้แล้วย่อยเสื่อมโทรมเพราะใช้เทคโนโลยีไม่เหมาะสม เกือบจะหมดสิ้นความสามารถในการปรับตัวของระบบ มีสารพิษเกิดขึ้น เกือบจะย่อยเกินไป และไม่ถูกต้องตามเวลา จำเป็นต้องทำการฟื้นฟูให้คืนเสียก่อน จนทรัพยากรตั้งตัวได้จึงสามารถนำมาใช้ได้ ในโอกาสต่อไป อาจใช้ฟื้นฟูเป็นปี ๆ

หลักการที่ 3. การสงวนของหายาก

ทรัพยากรบางชนิด/ประเภทมีการใช้มากเกินไป หรือมีการแปรสภาพเป็นสิ่งอื่นทำให้บางชนิดของทรัพยากร/สิ่งแวดล้อม ถ้าปล่อยให้มีการใช้เกิดขึ้นแล้ว อาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ได้ จำเป็นต้องสงวนหรือเก็บไว้เพื่อเป็นแม่พันธุ์หรือเป็นตัวแม่บทในการผลิตให้มากขึ้น จนแน่ใจว่าผลิตปริมาณมากพอแล้ว จึงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

หลักการอนุรักษ์ทั้ง 3 หลักการมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน กล่าวคือ ต้องใช้ร่วมกันตั้งแต่การใช้ทรัพยากรต้องพิจารณาให้ดีกว่า จะมีทรัพยากรใช้ตลอดไปหรือไม่ ถ้าใช้แล้วทรัพยากรใดที่มีความเสื่อมโทรมเกิดหรือถ้าสิ่งใดใช้มากเกินไปจำเป็นต้องมีการสงวนหรือเก็บรักษาเอาไว้ จะเห็นได้ว่า ขั้นตอนทั้ง 3 หลักการจะผสมผสานกันเสมอ (จาง อติวัฒน์สิทธิ์และคณะ 2541 : 83) บุญจันทร์ เมฆชน ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้ดังนี้
วิธีการอนุรักษ์นั้น ประกอบด้วย 8 วิธีการ คือ

1. การใช้ หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ เช่น บริโภคโดยตรง เห็นได้ชัดได้ฟัง ได้สัมผัส การให้ความสะดวก และความปลอดภัย
2. การเก็บรักษา หมายถึง การรวบรวมและเก็บกักทรัพยากรที่มีแนวโน้มที่จะขาดแคลน ในบางเวลาหรือคาดว่า จะเกิดวิกฤตการณ์เกิดขึ้นบางครั้งอาจเก็บกักเอาไว้เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในปริมาณที่สามารถควบคุมได้
3. การรักษา/ซ่อมแซม หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ต่อทรัพยากรที่ขาดไป/ไม่ทำงานตามพฤติกรรม/เสื่อมโทรม/เกิดปัญหา สามารถให้ฟื้นฟูคืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ช่วยให้เหมือนเดิมจนสามารถนำมาใช้ได้
4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ต่อทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้สิ่งเหล่านั้นเป็นปกติ สามารถเอื้อประโยชน์ในการนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปซึ่งการฟื้นฟู ต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วยเสมอ
5. การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ต้องพัฒนาเพราะต้องการเร่งหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลผลิตที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต้องต้องใช้ความรู้เทคโนโลยีและการวางแผนที่ดี

6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันสิ่งที่เกิดขึ้นมิให้ลุกลามมากกว่านี้ รวมไปถึงการป้องกันสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นให้ด้วย การป้องกันต้องใช้เทคโนโลยีและการวางแผน
7. การสงวน หมายถึง การเก็บรักษาไว้ไม่ให้มีการใช้ประโยชน์ด้วยวิธีการใด ๆ เพื่อเก็บไว้เป็นต้นทุน ที่ใช้ในการเพิ่มพูนผลผลิต ทั้งนี้ในการสงวนมิใช่เฉพาะสิ่งนั้นขาดแคลนหรือน้อยเท่านั้น อาจจะเป็นสิ่งที่สมบูรณ์แต่มีความสำคัญต่อทรัพยากรอื่นที่มีน้อยหรืออยู่ในสภาวะวิกฤติ
8. การแบ่งเขต หมายถึง การทำแบ่งเขต หรือแบ่งกลุ่ม ตามคุณสมบัติของทรัพยากรสาเหตุที่สำคัญเพราะวิธีการให้ความรู้หรือกฎระเบียบที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ผล หรือต้องการจะแบ่งเขตให้ชัดเจน เพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผล (บุญจันทร์ เมฆธน 2541 : 85-86)

5. แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรม ความหมายสากล วัฒนธรรมเป็นผลรวมของการสะสมทางด้านสัญลักษณ์ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์และผลผลิตที่เป็นวัตถุซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบสังคมหนึ่งไม่ว่าจะเป็นสังคม ทั้งหมดหรือหน่วยย่อยที่สุดทางสังคม เช่น ครอบครัว วัฒนธรรมมีทั้งด้านที่เป็นวัตถุ วัฒนธรรมทางวัตถุ รวมเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกออกแบบ ถูกทำ ถูกสร้าง ถูกตกแต่ง ถูกคิดแปลงในสถานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ร่วมกันทางสังคม ตั้งแต่การทำอาหาร ยารักษาโรคการทำไร่ ทำนา ทำสวนศิลปวัตถุ การผลิตเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องกล การผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ จนกระทั่งสถาปัตยกรรมและการจัดภูมิทัศน์

ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่มีวัตถุ รวมเอาสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน คำต่าง ๆ วรรณกรรม วรรณคดี คำประพันธ์ เนื้อเพลง โน้ตดนตรี ฯลฯ จนกระทั่งถึงความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อต่าง ๆ ที่มีส่วนในการกำหนดรูปแบบ หรือวิถีชีวิตต่าง ๆ ที่มีส่วนในการกำหนดรูปแบบ หรือวิถีชีวิตต่าง ๆ ของมนุษย์ในฐานะที่เป็นความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างมนุษย์ธรรมชาติ และมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ วัฒนธรรมที่เป็นความคิดที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ศาสนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และจารีตต่าง ๆ เป็นต้น วัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น อุดมการณ์ มโนทัศน์ ค่านิยมทางสังคม และความคาดหวังต่าง ๆ ถูกจัดว่าเป็นวัฒนธรรม ไม่ใช่เพียงเพราะว่าผู้คนจำนวนหนึ่งคิดเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันแต่ประการเดียว ประเด็นที่สำคัญอยู่ที่ ความคิดของผู้คนในสังคม ที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน เกิดมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นสมาชิกสังคม และความคิดผลพวงที่ได้รับอิทธิพลมาจาก วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุเหล่านั้น

ดังนั้น ความคิดของคนจึงไม่ใช่ปรากฏการณ์ส่วนตัวของแต่ละคน หากแต่เป็นผลผลิตของวัฒนธรรม

1. ความหมายของวัฒนธรรม

การศึกษาเรื่องใด ๆ ก็ตามจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความหมายของสิ่งที่ศึกษา เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ในการนิยามความหมายของ “วัฒนธรรม” ได้มีนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้นิยามความหมายไว้มากมาย ดังนี้

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม พระยาอนุমানราชชน ทรงกล่าวถึงสาเหตุที่เป็นปัจจัยให้มนุษย์รู้จักสร้างสิ่งที่เป็นวัฒนธรรม คือ การที่มนุษย์รู้จัก รู้ใช้ รู้พูด 3 ประการนี้สามารถทำให้มนุษย์มีวัฒนธรรม

สำหรับความหมายของวัฒนธรรมนั้น นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้มากมายแตกต่างกันออกไป ตามความรู้และพื้นฐานของตน

คำว่า “วัฒนธรรม” ในทางภาษานั้น เป็นคำที่มาจากบาลีสันสกฤตคำว่า “วัฒนธรรม” เป็นภาษาบาลี แปลว่า สิ่งที่เจริญงอกงาม ความก้าวหน้า สำหรับคำว่า “ธรรม” เป็นภาษาสันสกฤต หมายถึงคุณความดี เมื่อนำมารวมกันแล้วจึงหมายถึง คุณธรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความหมายดังกล่าวนี้คนทั่วไปมักเข้าใจตรงกัน

วัฒนธรรมในแง่ที่ใช้กันทั่วไป มักจะหมายถึงบรรดาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่ตกทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เช่น พิธีแห่เทียนเข้าพรรษา พิธีทำบุญสงกรานต์ พิธีทำบุญเทศน์มหาชาติ และพิธีทอดกฐิน เป็นต้น บางครั้งวัฒนธรรม หมายรวมถึง พฤติกรรมที่บุคคลชั้นสูงปฏิบัติ หรือบุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงปฏิบัติกัน จนทำให้มีการเปรียบเทียบระหว่างคนชั้นสูงและคนชั้นต่ำ หากคนชั้นต่ำทำผิดวัฒนธรรมก็จะถูกกล่าวว่าเป็นคนไม่มีวัฒนธรรม

วัฒนธรรมในการปกครองมีลักษณะที่คนทั่วไปเข้าใจกัน เพราะประเทศไทยเคยกำหนดความหมายของวัฒนธรรมในพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ว่า “ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน”

วัฒนธรรมในทางสังคมศาสตร์มีความหมายที่แตกต่างจากความหมายที่คนทั่วไปใช้กัน คือ นักสังคมศาสตร์จะไม่พิจารณาถึงเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความดี ความเลว ความเหมาะสม หรือความไม่เหมาะสม แต่จะพิจารณาถึงวัฒนธรรมในแง่ของปัจจัยสำคัญที่อำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม ยกตัวอย่างต่อไปนี้

Taylor นักมานุษยวิทยาและเป็นบิดาของสาขาวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า “วัฒนธรรม คือ ผลรวมของบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนที่

ประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี อุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมอื่น ๆ ที่มนุษย์แสดงออกในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม”

Green นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม คือ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมให้บุคคลเกิดความรู้ รู้จักวิธีปฏิบัติมีความเชื่อ ตลอดจนเข้าใจ ผลิตผลทางศิลปะทั้งหลาย และดำรงรักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ หรือเปลี่ยนแปลงไปในเวลาที่เหมาะสม”

Linton นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายว่า “วัฒนธรรมเป็นผลงานของ ความรู้ ทักษะคติแบบแผน พฤติกรรมหรือลักษณะที่มีสมาชิกใช้ร่วมกัน และถ่ายทอดไปยังสมาชิก รุ่นต่อมาในสังคมหนึ่ง”

Roger นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ได้กล่าวว่า “วัฒนธรรม หมายถึงแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในวงสังคม รวมทั้งมีการถ่ายทอด ไปสู่สมาชิกรุ่นต่อ ๆ มา”

พัทธา สายหู ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า “แบบอย่างการดำรงชีวิตของกลุ่มซึ่ง สมาชิกเรียนรับถ่ายทอดกันไปด้วยการสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม”

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ 2 ประการด้วยกันคือ

ประการที่ 1 หมายถึง มรดกทางสังคม เป็นลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้สะสมไว้ในอดีต และตกทอดมาเป็นคุณสมบัติที่มนุษย์ปัจจุบันเอามาใช้ในการครองชีวิต

ประการที่ 2 วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนแห่งการครองชีวิต

เมื่อพิจารณาจากคำนิยาม “วัฒนธรรม” ข้างต้น เราอาจจะแยกความหมายของวัฒนธรรมได้ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 นิยามวัฒนธรรมว่า หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่รวมเอาความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี ความสามารถและนิสัยอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม

ประเภทที่ 2 พิจารณาความหมายของวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นระบบความคิดระบบความรู้ หรือความเชื่อที่คนในสังคมได้รับรู้ เพื่อนำมากำหนดรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ

2. ประเภทของวัฒนธรรม

1. จัดแบ่งตามยุคสมัย

1.1 วัฒนธรรมในอดีต หรือมรดกทางวัฒนธรรม (Past culture หรือ Cultural Heritage) ได้แก่ ร่องรอยกิจกรรมของมนุษย์หรือเรื่องราวของคนในอดีต

1.2 วัฒนธรรมร่วมสมัย (Living Culture) ได้แก่ วิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิตที่สืบต่อจากอดีต เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ปรับปรุงให้เหมาะสมกับค่านิยมและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

2. จัดแบ่งตามนามธรรมและรูปธรรม

2.1 วัฒนธรรมทางจิตใจ (Intangible or Non Material Culture) จับต้องไม่ได้แต่สามารถถ่ายทอดให้แกกันและนำมาแสดงออกในรูปการปฏิบัติ เช่น คติความเชื่อ จารีตประเพณี ศาสนา เป็นต้น

2.2 วัฒนธรรมทางวัตถุ (Tangible or Material Culture) จับต้องไม่ได้ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องประดับ ศิลปวัตถุ อาคารที่อยู่อาศัยและอาคารสถาปัตยกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

3. จัดแบ่งตามองค์ประกอบของวัฒนธรรม (เป็นหมวด)

3.1 การดำรงชีพ (Cultural Life) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

3.2 การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม (Social) ได้แก่ รูปแบบของครอบครัว เครือญาติ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง

3.3 ศาสนาและจริยธรรม (Religion) ได้แก่ คติความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม

3.4 สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) ได้แก่เอกลักษณ์ของความงามที่แสดงออกทั้งการก่อสร้างสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ดนตรี เพลง นาฏศิลป์

3.5 ภาษาและวรรณกรรม (Language) ได้แก่ การพูด การอ่าน การเขียน

3. ลักษณะพื้นฐานของวัฒนธรรม

1.1 วัฒนธรรมเป็นมโนทัศน์ หรือแนวคิดร่วมกันและค่านิยม ทางสังคมของผู้คนในวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานแห่งแบบแผนของพฤติกรรมมีผลทำให้ผู้คนในวัฒนธรรมเดียวกัน สามารถคาดคะเนพฤติกรรมของกันและกันได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้พฤติกรรมของคน ๆ หนึ่งสอดคล้องกับผู้อื่น

1.2 วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จากการเกิดและเติบโต มาในสังคมวัฒนธรรมจึงไม่ใช่สิ่งที่ติดกับตัวมนุษย์ตามธรรมชาติ หากแต่ได้รับการถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดหรือการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งบางครั้งก็มีผู้เรียกว่า กระบวนการ "ผลิตซ้ำ" ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว โรงเรียน และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับและส่งสืมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม อนึ่งจากกระบวนการการเรียนรู้ถ่ายทอดหรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมนี้เอง มนุษย์สามารถเข้าใจและตัดสินใจได้ว่า ตนควรมีพฤติกรรมอย่างไร จึงเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยนัยนี้ มนุษย์จึงรับเอาอุดมการณ์ ทัศนคติ ค่านิยมทางสังคมและความเชื่อที่สังคมยอมรับมาเป็นของตน

1.3 วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาในความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์มีต้นกำเนิด และดำเนินไปบนการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ ช่วยให้มนุษย์สามารถเก็บรวบรวมความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ต่างๆ ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังต่อไปได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ภาษายังทำให้มนุษย์สามารถคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ได้โดยการตั้งคำถามการให้คำอธิบายและการสร้างคำและมโนทัศน์หรือความคิดใหม่ ๆ เป็นต้น บางสังคมไม่มีการคิดค้นภาษาเขียนขึ้นมาใช้ จึงมีแต่ภาษาพูด ดังนั้นการใช้สัญลักษณ์ จึงปรากฏในภาษาพูดและสัญลักษณ์รูปแบบอื่น ๆ เช่น กิริยาท่าทาง และภาษาเครื่องหมายต่าง ๆ

1.4 วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญาทั้งหมด ด้วยนี้ วัฒนธรรมจึงทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ วางกฎเกณฑ์ให้มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างมีแบบแผน กับทั้งยังช่วยให้มนุษย์ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางเทคโนโลยี เพื่อความเจริญและรอดของมนุษย์และสภาพแวดล้อมในแนวทางของพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.5 วัฒนธรรมเป็นที่มาของกระบวนการที่มนุษย์กำหนด นิยาม ความหมายให้กับชีวิตสรรพสิ่ง และกล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือในกระบวนการกำหนดนิยามความหมายดังกล่าวนี้เอง สิ่งที่เราเรียกว่า “วาทกรรม” ต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้น เช่น วาทกรรมด้วยอำนาจ เป็นต้น วาทกรรมใดจะมีพลังอยู่ในสังคมมากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมนั้น ๆ

1.6 วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอีกนัย คือ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่งตายตัว การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีหลายสาเหตุ เช่น อาจเกิดจากการกระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง อาจเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่ง อาจเกิดจากความขัดแย้งและปรับตัวภายใน อาจเกิดจากการเผยแพร่ผลักดันวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งเข้าไปสู่อีกสังคมหนึ่ง ทั้งโดยวิธีการที่รุนแรงและหรือวิธีการที่ไร้ความรุนแรง เช่น การใช้สื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงจะสัมผัสได้เป็นรูปธรรมก็ต่อเมื่อผ่านการใช้สัญลักษณ์ เช่นภาษาซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งภาษาเขียนก็ได้ ดังนั้น การสร้างคำพูดหรือภาษาใหม่ในนัยของการตีความคือการสร้างวาทกรรม

1.7 ในสังคมหนึ่งหรือในประเทศหนึ่งมักจะประกอบด้วยประชากรหลายกลุ่มชาติพันธุ์หรือหลายภูมิหลังทางชาติพันธุ์หลายสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หลายศาสนา มีคนที่มีเพศ และเพศสภาพ คือความเป็นเพศที่ถูกสร้างขึ้นทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลายทางช่วงอายุ ประชากรกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ต่าง มีความคิดและวิถีของตนเอง ซึ่งเรียกว่าเป็นอนุวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมใหญ่แต่ อาจไม่เหมือนกับวัฒนธรรมใหญ่ของสังคมหรือของประเทศนั้นเสียทีเดียวปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รวมตัวรวมทั้งการสร้างอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของแต่ละคนที่อยู่ภายในวัฒนธรรมนั้น กระบวนการนี้อาจปรากฏในรูปของ

ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมตำนาน จนกระทั่งแฟชั่น หรือการแต่งกาย เพลงดนตรีของวัยรุ่นในสังคมที่มีและกำลังสร้างอนุวัฒนธรรมของกลุ่มคน

1.8 ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ การเกิดขึ้นของรัฐชาติสมัยใหม่ต่าง ๆ ในนามของประเทศต่าง ๆ ทำให้เกิดปรากฏการณ์สองด้านใหญ่ทางวัฒนธรรม คือ

1.8.1 เกิดอาณานิคมภายในวัฒนธรรม คือ ประเทศต่าง ๆ เกิดขึ้นมีพรมแดน หรืออาณาเขตทับซ้อนเขตวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ กลายเป็นวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยในหลาย ๆ กรณีวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ถูกกลืน ถูกทำลาย ทำให้อยู่ภายใต้สภาพที่ต่ำต้อยภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองของการสร้างรัฐชาติที่มีลักษณะเชิงเดี่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อหวังผลทางด้านการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง

1.8.2 เกิดอาณานิคม หรือจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ บางครั้งเราเรียกลักษณะอาณานิคมเป็นการครอบงำทางเศรษฐกิจ การเมือง แต่แท้จริงแล้วเป็นการครอบงำทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น นับแต่ลัทธิอาณานิคมแบบเก่าสิ้นสุดลงไปแล้ว การครอบงำแบบใหม่ กระจายไปภายใต้บรรยากาศของระบบเสรีนิยม ที่สินค้าถูกทำให้กลายเป็นวัฒนธรรม และวัฒนธรรมถูกทำให้กลายเป็นสินค้าเครื่องใช้ ศิลปวัตถุ วัตถุโบราณ ฯลฯ เกิดขึ้นตลอดมาในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ในบางยุคเป็นการยึด หรือนำไปโดยพลการ ถือว่าเป็นประเทศเมืองขึ้น ปัจจุบันการโจรกรรมวัฒนธรรม โดยวิธีการเดิมยังคงดำเนินการอยู่ ในรูปของการซื้อขาย การลักลอบซื้อขาย นำออกไปต่างประเทศ ฯลฯ ส่วนวัฒนธรรมทางความคิด เช่น สิ่งที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาชนเผ่าพื้นเมือง ก็อยู่ในภาวะที่มีการลักลอบ หรือหยิบฉวยเอาไป แล้วนำไปพัฒนาเพิ่มเติมจากนั้นก็นำไปจดสิทธิบัตร กลายเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทข้ามชาติแห่งประเทศที่ก้าวหน้าเทคโนโลยี จากนั้นผลดีออกมาขายเป็นสินค้าตัวอย่าง เช่น ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคแบบพื้นบ้านต่าง นอกจากนั้นยังรวมพืช สัตว์ต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรมและความหลากหลายทางชีวภาพที่ผู้คนในวัฒนธรรมหนึ่งสะสมความรู้ผ่านการทดลอง ตลอดจนผ่านกระบวนการสืบทอดหรือผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมมาเป็นเวลานาน เป็นต้น

1.9 วัฒนธรรมหมายความรวมถึง การปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมในทุกเทศกาลและกล่าวคือในอดีต ปัจจุบันและอนาคต เช่น สถานที่ทางโบราณคดีประวัติศาสตร์วัตถุ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ลายเขียน ลายแกะสลัก ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม การเฉลิมฉลอง ศิลปการแสดงต่าง ๆ ฯลฯ

ส่วนความหมายของวัฒนธรรมในที่อื่น ๆ มีดังนี้ “ งานด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรมนั้น คือ งานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุ องค์กรประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมด และ เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป...” พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในด้านการศึกษเกี่ยวกับวัฒนธรรมเป็นการศึกษาที่จะต้องใช้เวลาเนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับมนุษยชาติ มีความสำคัญและความจำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง ตามที่พระยาอนุমানราชชน ทรงนิพนธ์ ไว้ในหนังสือหมวดวัฒนธรรมชื่อ “รวมเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรม” ดังนี้ มีคำกล่าวที่ว่า “มนุษย์เกิดในวัฒนธรรม” ที่จะเกิดอยู่นอกวัฒนธรรมนั้นมิได้ คนจะเป็นคนขึ้นได้ก็ด้วยวัฒนธรรม ถ้าไม่มีวัฒนธรรมก็ไม่ใช่คน แต่เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งซึ่งมีวิถีชีวิตเท่านั้น วัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของคน เพราะเข้าไปแทรกซึมและประกอบเป็นรูปวิถีชีวิตของคนตั้งแต่เกิดมาโดยไม่มีใครรู้สึกตัว “ถ้ามนุษย์ไม่มีวัฒนธรรมอันทำให้มีวิถีชีวิตพ้นไปจากสภาพเป็นอย่างสัตว์ มนุษย์ก็จะเอาตัวรอดและสืบพันธุ์เหลือมาจนถึงทุกวันนี้ไม่ได้...”

4. ความสำคัญของวัฒนธรรม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า วัฒนธรรมเป็นความเจริญและสิ่งค้ำจุนของชีวิตมนุษย์ที่จะต้องรักษาให้เจริญงอกงามใช้เป็นแนวทางอยู่ร่วมกันของสังคม วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีความสำคัญ ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติของเผ่าพันธุ์ แสดงถึงชนชาติหนึ่งแตกต่างกับอีกชนชาติหนึ่ง ในแต่ละชนชาติจะมีวัฒนธรรมของตัวเอง จะมีประวัติศาสตร์ ภาษา ศิลปะ และศาสนา ตลอดจนเอกลักษณ์ของตัวเอง ซึ่งต้องรักษามิให้สูญสิ้นหรือเสื่อมลงอันเป็นการรักษาความเป็นชาติไว้
2. เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นนั้นและของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงเห่น และเห็นคุณค่า
3. เป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (การดำเนินการทางวิชาการ) เพื่อเผยแพร่ การสืบทอด และการนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อไป
4. เสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นความมั่นคงของชาติ

5. นโยบายของรัฐในด้านศิลปวัฒนธรรม

นโยบายของรัฐด้านศิลปวัฒนธรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องดังต่อไปนี้

1. การบำรุงรักษา อนุรักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง พิธี พิธีกรรม ส่งเสริม สร้างสรรค์ เผยแพร่และสืบทอดงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ
2. ใช้เป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมความเป็นปึกแผ่น สร้างความมั่นคงของชาติทั้งในด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น
3. ใช้วัฒนธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

4. ส่งเสริมให้คนในชาติได้ตระหนักเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาสังคมตั้งแต่ครอบครัวชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานของรัฐในการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการนำศิลปวัฒนธรรมมาเป็นสื่อในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

6. ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549)

พันธกิจที่ 1 บริการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ในกระบวนการเรียนรู้

ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ถึง ยุทธศาสตร์ที่ 5

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรม

พัฒนาองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรม ให้สามารถทำหน้าที่ในการบริการการเรียนรู้สืบทอด และสร้างสรรค์วัฒนธรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ทุกคนมีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรม มีความรู้ความเข้าใจ การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เร่งรัดพัฒนาการจัดบริการทางวัฒนธรรม

พัฒนาการจัดบริการทางวัฒนธรรมให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ด้วยการจัดในรูปแบบและวิธีการหลากหลาย เพื่อให้บุคคลสามารถเข้าถึงบริการทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการเรียนรู้โดยใช่มิติทางวัฒนธรรม

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นวิถีชีวิตชุมชนเข้ากับความรู้สมัยใหม่มากกว่าการมุ่งเน้นเนื้อหาความรู้สำเร็จรูปเป็นหลัก

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

ศึกษาและพัฒนาแบบการจัจัดบริการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและบูรณาการวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตลอดจนการหาแนวทางการแก้ปัญหา

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้สื่อและสื่อมวลชนในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ใช้สื่อ สื่อสารมวลชน เทคโนโลยีโทรคมนาคม และแหล่งสารนิเทศทุกประเภท เป็นเครื่องมือในถ่ายทอดวัฒนธรรมที่งดงามและทรงคุณค่าของไทยออกไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

พันธกิจที่ 2 การบริหารและการจัดการด้านวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ถึงยุทธศาสตร์ที่ 9

ยุทธศาสตร์ที่ 6 กระจายอำนาจและการตัดสินใจการดำเนินงานวัฒนธรรม

เสริมสร้างองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งในรูปสภาวัฒนธรรมจังหวัดหรือรูปแบบอื่น ๆ หลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนและชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมมีอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วยตนเอง มีโอกาสและมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและพร้อมที่จะธำรงรักษา พัฒนาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมของตนอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันสมัย ข้อเสนอแนะและเฝ้าระวังในกรณีที่เห็นอันตรายจะเกิดขึ้นทางวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรม

ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการคัดสรร พื้นฟู พัฒนา และสร้างสรรค์ เพื่อนำคุณค่าของภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นศักยภาพและทุนทางวัฒนธรรมมาทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับคุณค่าทางสังคมและจิตใจ ทั้งโดยการผลิตสินค้าและบริการและการลงทุนทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานวัฒนธรรม

การผนึก ศสนา และระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายทุกคน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทุกคนมีส่วนอย่างสำคัญในการรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในทุกระดับ โดยบรรจงให้ทุกฝ่ายทุกคนมีส่วนอย่างสำคัญในการรับผิดชอบการดำเนินงานวัฒนธรรมในทุกระดับ โดยบรรจงให้ทุกฝ่ายทุกคนเห็นคุณค่าความสำคัญและตระหนักว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องของทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 9 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการดำเนินงานวัฒนธรรม

เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการดำเนินงานวัฒนธรรมให้สามารถทำหน้าที่หลักในการดำเนินการกำหนดนโยบายและแผนวัฒนธรรมแห่งชาติ รวมทั้งหน้าที่ในการส่งเสริม เผยแพร่สนับสนุน และประสานการดำเนินงานวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ ให้ประสานสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นระบบในทุกระดับ ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การบริหารงบประมาณ และการติดตามประเมินผล การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรตลอดจนปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์และแผนงานด้านวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 1

แผนงานที่ 1 การเสริมสร้างศักยภาพการบริการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรเครือข่ายทางวัฒนธรรมให้สามารถทำหน้าที่ในการบริการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และบูรณาการวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยในกระบวนการเรียนรู้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เร่งรัดพัฒนาการจذبบริการทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 2

แผนงานที่ 2 การจذبบริการทางวัฒนธรรมให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้การจذبบริการทางวัฒนธรรมเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนดด้วยการจัดการบริการทางวัฒนธรรมให้มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มทั้งกลุ่มสถานศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาการเรียนรู้โดยใช้มิติทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 3

แผนงานที่ 3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้มิติทางวัฒนธรรม เพื่อใช้ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยในกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการพัฒนาเทคนิคการบูรณาการ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรแกนนำทางวัฒนธรรมทุกแห่งทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 4

แผนงานที่ 4 การวิจัยและพัฒนา เพื่อส่งเสริมการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยการศึกษาวิจัยองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมทุกด้านเพื่อเป็นฐานข้อมูล และสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวัฒนธรรมได้ (องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) วิถีชีวิต 2) ศิลปะ 3) ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา 4) มรดกทางวัฒนธรรม และ 5) นันทนาการ)

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้สื่อและสื่อมวลชนในการถ่ายทอดวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 5

แผนงานที่ 5 การพัฒนาสื่อและสื่อสารมวลชนในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาสื่อและสื่อมวลชนด้วยการสร้างความรู้และความเข้าใจด้วยวัฒนธรรม การสนับสนุน ส่งเสริม การจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่และถ่ายทอดวัฒนธรรมที่คิงาม โดยสื่อและสื่อสารมวลชนทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนทุกแขนงมีการเผยแพร่วัฒนธรรมที่คิงามเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 6 กระจายอำนาจและการตัดสินใจการดำเนินงานวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 6 และแผนงานที่ 7

แผนงานที่ 6 การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรประชาชน เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้การดำเนินงานวัฒนธรรมให้แก่องค์กรประชาชนทุกระดับ ให้เกิดความภาคภูมิใจและพร้อมที่ธำรงรักษา พัฒนาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้สร้างสรรค์วัฒนธรรม เช่น ศิลปินพื้นบ้าน หมอพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ฯลฯ กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานวัฒนธรรม เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาวัฒนธรรม จังหวัด หรือองค์กรประชาชนในรูปแบบอื่น ๆ และกลุ่มผู้บริโภควัฒนธรรม เช่น ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา

แผนงานที่ 7 การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม เพื่อเฝ้าตรวจและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่หลั่งไหลมากับกระแสข้อมูลข่าวสาร และนำเสนอความรู้ตลอดจนข้อเท็จจริงทางวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาความเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม และสร้างกระแสให้เกิดการสร้างควมดีขึ้นในสังคม โดยให้มีเครือข่ายเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม เพื่อเฝ้าตรวจและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ และนำเสนอความรู้ตลอดจนข้อเท็จจริงทางวัฒนธรรมทุกจังหวัด

ยุทธศาสตร์ที่ 7 ส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 8

แผนงานที่ 8 การลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อนำระบบคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาเสริมสร้างให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง บนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติ โดยการลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การลงทุนส่งเสริมสินค้าและบริการที่มีนัยแห่งคุณค่าและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมฝังตัวอยู่ และทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ เสริมสร้างความมั่นคงทางสังคม ได้แก่ การลงทุนสนับสนุนกิจกรรมที่มุ่งให้เกิดผลต่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลกำไรและถือเป็นภารกิจของหน่วยงานหรือองค์กรที่จะพึงดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เสริมสร้างความมั่นคงทางการเมือง ได้แก่ การลงทุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยจนเป็นวิถีชีวิตอย่างแท้จริงบนพื้นฐานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพิ่มขึ้นทุกด้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 8 ระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 1 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 9

แผนงานที่ 9 การส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพของครอบครัวละชุมชน เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนมีการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนและสังคมร่วมกัน ทำหน้าที่ในการธำรงรักษา พัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมรวมทั้งประยุกต์วัฒนธรรมใหม่และทำให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นที่คาดหวังและต้องการทุกตำบล

ยุทธศาสตร์ที่ 9 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการการดำเนินงานวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานที่ 10 และแผนงานที่ 11

แผนงานที่ 10 พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการการดำเนินงานวัฒนธรรม เพื่อให้มีระบบและกลไกการบริหารจัดการด้านวัฒนธรรมให้มีประสิทธิภาพและมีการใช้ข้อมูลข่าวสารวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานะการณ์ในปัจจุบันและอนาคต โดยมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการการดำเนินงานวัฒนธรรมในทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

แผนงานที่ 11 การพัฒนาวัฒนธรรมสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยกับนานาชาติ เผยแพร่แลกเปลี่ยนและให้ข้อเสนอเกี่ยวกับภาพลักษณ์เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของคนไทย วัฒนธรรมไทย รวมทั้งติดตามความเคลื่อนไหวทำความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาตินั้น โดยให้ความร่วมมือในการเผยแพร่แลกเปลี่ยนประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมในประเทศที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตทุกประเทศ

7. ขนบธรรมเนียม ประเพณี

ลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณีชุมชน ก็เหมือนกับชนบททั่วไป คือยึดถือประเพณีดั้งเดิม ดังต่อไปนี้

แต่งงาน หรือกินดอง คือการที่ชายและหญิงผูกสมักรรัก ใคร่เป็นสามีภรรยากัน การแต่งงานก็จะมีขึ้น โดยที่ฝ่ายชายได้ให้พ่อแม่จัดผู้ใหญ่เป็นเจ้าแม่ไปสู่ขอหญิงสาวจากพ่อ แม่ของฝ่ายหญิง วันแต่งงานที่นิยมกระทำกันจะถือเอาความสะดวก และถูกต้องตามฤกษ์ เช่น เดือนคู่ขึ้น 2 คำ 4 คำ 6 คำ ถ้าเป็นเดือนยี่จะเป็นขึ้น 4 คำ 6 คำ หรือ 12 คำ

หมายเหตุ เว้นแต่เป็นช่วงระหว่างเข้าพรรษาจะไม่มีพิธีแต่งงาน

การเกิด บอความราคาที่จะมีลูกจะปลาบปลื้ม ทะนุถนอมลูกในครรภ์ให้ดีที่สุด เมื่อลูกเกิดจะจดวันเดือนปีเกิด และเวลาตกฟาก เพื่อทำนายดวงชะตาผูกชีวิต หาผู้ใหญ่ตั้งชื่อให้เป็นสิริมงคล การคลอดบุตรจะอาศัยหมอดำแยะ ในการทำคลอด

พิธีการทำศพ พิธีการทำศพแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.) ศพที่ตายเพราะโรคระบาด เรียกว่า ตายห่า ส่วนศพที่ตายเพราะอุบัติเหตุ เรียกว่า ตายโหง การตายทั้งสองอย่างนี้ โดยทั่วไปเรียกว่า ศพตายดิบ การทำศพประเภทนี้ใช้วิธีการฝังอย่างเดียวไม่มีการเผา เมื่อครบกำหนดอาจเป็น 1 ปี 2 ปี หรือ 3 ปี จึงจะทำพิธีนำศพที่ฝังไว้มาเผา

2.) ศพตายสุก เป็นศพของผู้ที่ตายตามปกติ หรือแก่ตาย การจัดศพประเภทนี้ ชั้นแรกจะมีการแต่งกายศพด้วยเสื้อผ้าที่สวยงาม แต่งหน้าศพ จะอาบน้ำศพก่อนหรือไม่แล้วแต่จะเห็นสมควร เอาศพใส่โรงวางยาวตามชื่อเรือนหันหัวศพไปทางทิศตะวันตก จะเก็บศพไว้ 3 วัน 5 วัน

7 วันก็แล้วแต่เจ้าภาพ ตกเย็นนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมาติกา การเผาศพกระทำกันในป่าช้า พระมาเทศน์หน้าศพเป็นครั้งสุดท้ายก่อนเผา รุ่งขึ้นญาติผู้ตายจะมาเก็บเถ้ากระดูก

ประเพณีเดิม “อิตลิบสอง” สำหรับประเพณีที่สำคัญ มีดังนี้

เดือนอ้าย (บุญเข้ากรรม) การทำบุญเข้ากรรม กำหนดเดือนอ้ายเป็นการทำบุญที่เกี่ยวกับพระสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์ต้องอาบัติสังฆานิสสที่สงสัยตัวเองว่าจะต้องหรืออาบัติจริงๆ แล้วต้องเข้ากรรม อยู่มาวัน 6 ราตรี สำหรับคฤหัสถ์ในขณะที่พระภิกษุเข้ากรรมอยู่นั้น จะพาทำบุญร่วมกันและคอยรับใช้ท่าน แล้วถวายจตุปัจจัยไทยธรรม จนกว่าพระภิกษุจะออกจากกรรม

เดือนยี่ (บุญอุณฺทาน) ประเพณีเดือนยี่ เมื่อผู้ใดทำนาได้ข้าวมากๆ ก่อนจะนำข้าวขึ้นยุ้งฉาง ก็จะทำบุญ มีพระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์และถวายภัตตาหารที่ลานข้าว เพื่อเป็นสิริมงคล เพิ่มความมั่งมีศรีสุขแก่ตนและครอบครัว

เดือนสาม (บุญข้าวจี) ประเพณีบุญเดือนสาม บุญข้าวจี จะกระทำในโอกาสการทำบุญวันมาฆบูชา หรือวันใดก็ได้ในเดือนสาม ข้าวจี เป็นอาหารอย่างหนึ่ง โดยการนำข้าวเหนียวที่หนึ่งสุกแล้ว ปั่นเป็นก้อนโตประมาณผลมะตูม ย่างไฟอีกรอบ ยัดด้วยน้ำอ้อยขนาดเท่าหัวแม่มือ แล้วนำไปถวายพระในวันกำหนดการทำบุญ

เดือนสี่ : บุญพะเหวด (บุญมหาชาติ) ประเพณีบุญเดือนสี่ บุญพะเหวดหรือบุญมหาชาติ เกิดขึ้นจากคัมภีร์มัลลหิมันมานับแสน เชื่อว่าผู้ใดต้องการพบพระศรีอริยเมตไตรย หรือเข้าถึงพระพุทธเจ้าแล้วจงอย่าได้ทำบาปหนัก การทำบุญพะเหวด หรือทำบุญมหาชาติชาวบ้านจะจัดงาน 3 วัน จะเป็นการฟังเทศน์ตามคตินิยม โดยมีความเชื่อที่ว่า ถ้าผู้ใดฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรให้จบภายในวันเดียว จะได้พบพระศรีอริยเมตไตรย โดยผู้ที่ถวายภัตตาหารจะมีเจตนาที่จะถวายจตุปัจจัยเป็นหลัก

ประเพณีตรุษสงกรานต์ ประเพณีบุญเดือนห้า ตรุษสงกรานต์เป็นเรื่องของธิดาทั้งเจ็ดของท้าวผาพรหม หรือ ท้าวผาสงกรานต์ผู้เป็นบิดาจะเริ่มวันที่ 13 เมษายน ของทุกๆ ปี เป็นประเพณีของชุมชนมาตลอด จะกระทำคล้ายกับท้องถิ่นอื่น มีการสรงน้ำพระพุทธรูป แล้วยังมีการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ญาติผู้ล่วงลับมีการทำบุญตักบาตรซึ่งถือว่าเป็นปีใหม่ของชาวไทย

ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีบุญเดือนหก หรือบุญบั้งไฟ เป็นประเพณีของชาวคำเขื่อนแก้ว ที่สำคัญและปฏิบัติติดต่อกันมา ซึ่งเป็นการจัดงานตามความเชื่อในเรื่องของการขอฝน บูชาพญาแถน ขอให้ช่วยคลบนันดาลให้ฝนตกในช่วงฤดูการทำนา มีการจัดประกวดบุญบั้งไฟ ก่อนที่จะจุดไฟแข่งขันก็จะมี การ “จุดบั้งไฟเสี่ยงทาย” ก่อนถ้าจุดแล้วขึ้นสูงเชื่อว่าปีนั้นฝนจะตกต้องตามฤดูกาล น้ำทำนาจะอุดมสมบูรณ์ แต่ถ้าบั้งไฟจุดแล้วไม่ขึ้นหรือแตก พยากรณ์ว่าปีนั้นน้ำทำนาจะขาดแคลน

เดือนเจ็ด (บุญช่าชะ) ในเดือนเจ็ด เป็นบุญที่ถือว่าทำความสะอาด เพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเสียไป อันจะทำให้ความเดือดร้อนให้แก่บ้านเมือง ไม่ให้บ้านเมืองมีเหตุเภทภัยต่างๆ ทำแล้วเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกและบ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข

เดือนแปด ในเดือนแปดมีประเพณีบุญเข้าพรรษา ซึ่งถือเอาวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันทำบุญเข้าพรรษาหรือบุญเข้าปริพรรษา ตามประเพณีที่ยึดถือตั้งแต่พุทธกาลที่ให้พระภิกษุอยู่ประจำที่ หรือเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เพื่อมิให้พระภิกษุเข้าไปเหยียบย่ำข้าวในนาของชาวบ้าน และสัตว์ตัวเล็กตัวน้อยในหน้าฝน ให้พระภิกษุถือโอกาสเล่าเรียนธรรมวินัยต่างๆ เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา บิคา มารดา จึงนิยมบวชลูกหลานเป็นภิกษุช่วงเข้าพรรษาเพื่อให้มีโอกาสศึกษาธรรมวินัย

เดือนเก้า ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน เป็นบุญที่ถวายทานแก่พระสงฆ์ หรือจัดอาหารทิ้งไว้ตามดินหรือแขวนไว้ตามต้นไม้ เพื่อให้วิญญาณหรือผี ที่เป็นญาติได้รับความทราบในนรก ได้รับการปลดปล่อยให้มารับของกินในวันเดือนดับนี้ เป็นไปตามความเชื่อแต่สิ่งที่ผู้จัดอาหารได้ประโยชน์คือ เป็นการให้อาหารสัตว์จรจัดที่ไม่มีเจ้าของเลี้ยงดู ได้กินอาหารเป็นการทำบุญอีกทางหนึ่ง

เดือนสิบ ประเพณีบุญข้าวสาก (สลากภัทร) ตรงกับวันเพ็ญเดือนสิบ หรือเรียกว่า บุญเดือนสิบ เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วอีกครั้ง โดยผู้ถวายทานเขียนชื่อของตนไว้ในภาชนะที่ใส่ลงในบาตร เมื่อภิกษุสามเณรรูปใดจับได้สลากของใครผู้นั้นจะนำมาถวาย เมื่อพระฉันเสร็จแล้วจะมีการฟังเทศน์ และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว

เดือนสิบเอ็ด มีประเพณีบุญออกพรรษา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ในตอนเช้าชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ถวายผ้าจำพรรษา พระสงฆ์จะร่วมกันทำพิธี ออกวัสสาปวารณา คือการเปิดโอกาสให้มีการว่ากล่าวตักเตือนกันได้ กลางคืนจะมีมหรสพจุดประทิปโคมไฟตามหน้าบ้าน รุ่ง ก่าแพงวัด ก่อนถึงวันออกพรรษา 1 วัน ชาวบ้านถือเป็นการทำบุญที่สำคัญ ที่จะถวายภัตตาหารและบริวารต่างๆแก่พระภิกษุ และสามเณรที่วัดเป็นพิเศษ ประกอบกับเป็นช่วงว่างเว้นจากการทำนา ชาวบ้านจึงถือโอกาสทำบุญออกพรรษา

เดือนสิบสอง ประเพณีบุญกฐิน เริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือนสิบเอ็ด ถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง บุญกฐินสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีพุทธบัญญัติให้พระภิกษุแสวงหาผ้า และรับกฐินได้ตามกำหนดเวลา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

- 1.) กฐินหลวง คือกฐินที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องกฐิน
- 2.) กฐินราษฎร์ คือกฐินที่ประชาชนจัดขึ้นมีเจ้าภาพเพียงคนเดียว
- 3.) กฐินสามัคคี คือกฐินที่ราษฎรร่วมกันจัดทำขึ้น

คลองสิบสี่

คลองสิบสี่ หมายถึง แนวทางที่ประชาชนทั่วไป ตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งหมดสิบสี่ข้อ จะเป็นจารีตประเพณีทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง เพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยยึดข้อปฏิบัติด้านศาสนาเป็นหลัก คลองสิบสี่มีหลายแบบหลายประเภท พอจะยกตัวอย่างได้ดังนี้

คลองสิบสี่แบบที่ 1 - กล่าวถึงผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัว ในสังคมตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมือง

คลองสิบสี่แบบที่ 2 - กล่าวถึงหลักการที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติในการปกครองบ้านเมือง และข้อที่ประชาชนควรปฏิบัติต่อพระมหากษัตริย์และจารีตประเพณีที่พึงปฏิบัติให้บ้านเมืองสงบสุข

คลองสิบสี่แบบที่ 3 - กล่าวถึงธรรมที่พระราชพงษัตถ์ปฏิบัติและเน้นหนักให้ประชาชนปฏิบัติตามจารีตประเพณี และข้อที่คนในครอบครัวพึงปฏิบัติต่อกัน

คลองสิบสี่แบบที่ 4 - กล่าวถึงไปแนวทางชีวิตบ้านคลองเมืองคือการดำเนินการปกครองบ้านเมือง เพื่อให้บ้านเมืองอยู่เป็นสุขและปฏิบัติตามประเพณี มี 14 ข้อ

1. ชิตเจ้า กองขุน	8. ชิตไก่ กองเขย
2. ชิตเท้า กองเพี้ย	9. ชิตป่า กองลุง หรือชิตน้ำ กองอา
3. ชิตไพร่ กองนาย	10. ชิตปู่ กองย่า หรือชิตตา กองยาย
4. ชิตบ้าน กองเมือง	11. ชิตเฒ่า กองแก่
5. ชิตผ้า กองเมีย	12. ชิตปี กองเรือน
6. ชิตพ่อ กองแม่	13. ชิตไฮ้ กองนา
7. ชิตลูก กองหลาน	14. ชิตวัด กองสงฆ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาเรียม นิลพันธุ์ (2536 : 157 – 163) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม โดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน สำหรับสร้างหลักสูตรวัฒนธรรม โดยให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานพบว่า หลักสูตรที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่สนใจ จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรและในการดำเนินงานพัฒนาวัฒนธรรมก็ละเลยมิติทางวัฒนธรรมทำให้เกิดปัญหาในด้านความต้องการของบุคลากรที่ต้องการให้เน้นความรู้ด้าน แนวคิด แนวทางในการวิจัยด้านวัฒนธรรม ระเบียบวิธีวิจัย การเขียนรายงานวิจัย

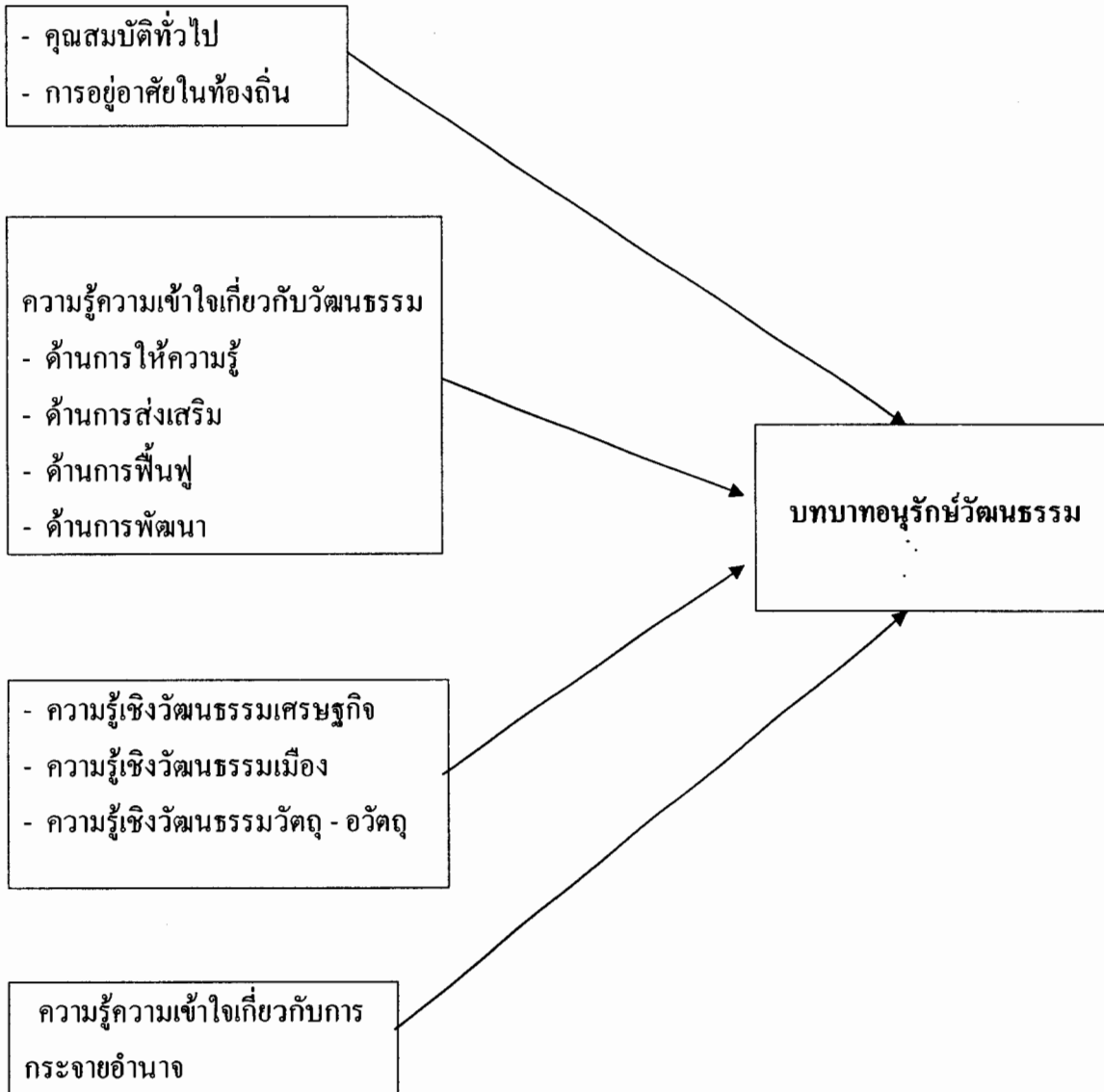
พิรุณ เสดานนท์ (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การกระจายอำนาจ : ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ และความล้มเหลวของการกระจายอำนาจในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีความอิสระในการปฏิบัติงานและสามารถเป็นหน่วยการปกครอง สามารถร่วมกับ หลักการกระจายอำนาจและหลักการปกครองท้องถิ่น ปัจจัยที่ทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบล ประสบความสำเร็จ คือ ความพร้อมของประชาชนและคลังของท้องถิ่น

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2516) ได้ทำการศึกษาปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้าน การจัดโครงสร้างและระบบงาน พบว่า สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเอง

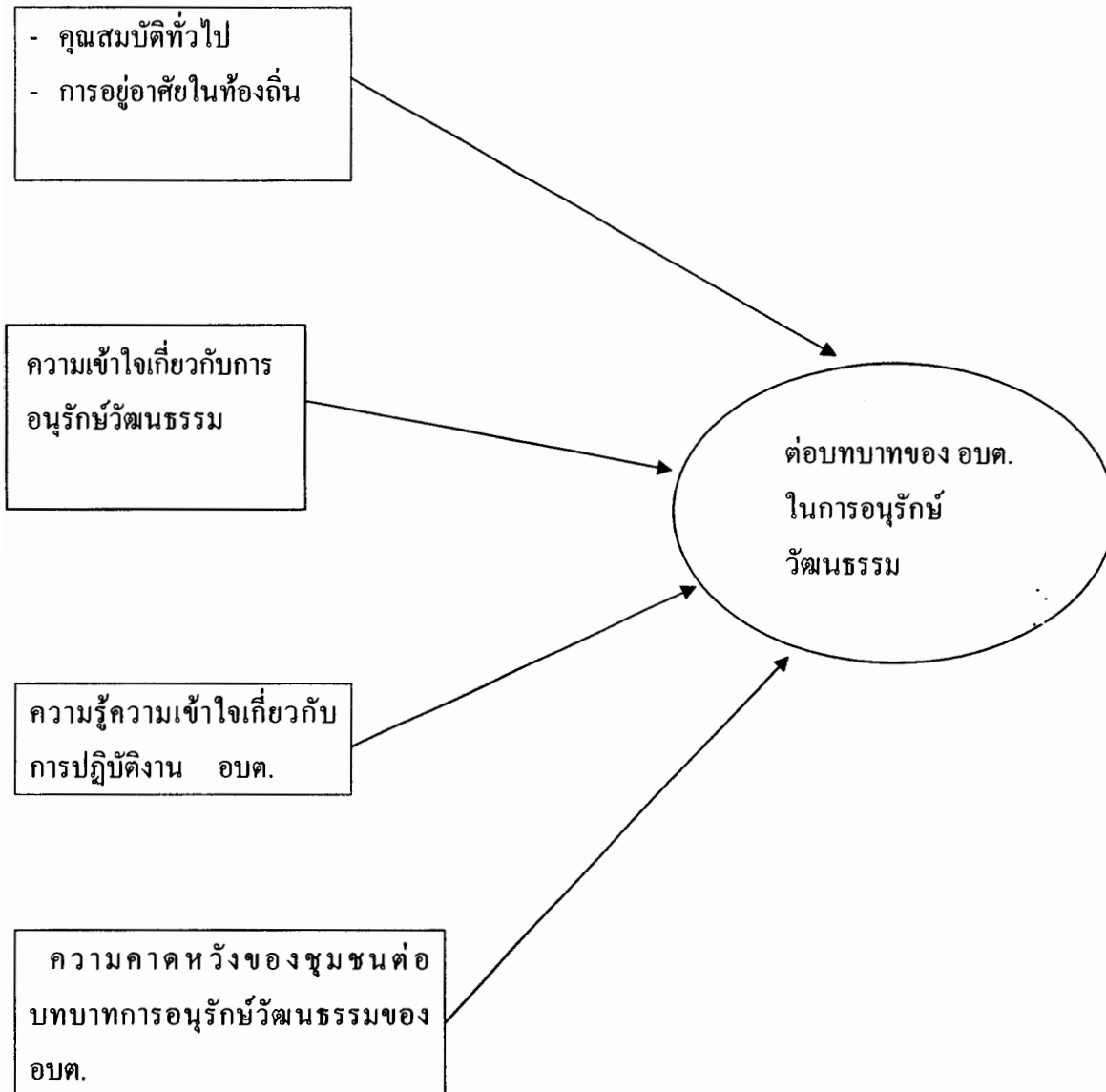
อังฉริยา ชวงศ์เลิศ (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลใน การปฏิบัติ หน้าที่ตามกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ และยังพบว่าความสามารถขององค์การบริหาร ส่วนตำบลขึ้นอยู่กับ ความสามารถของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร รวมทั้งโครงสร้างและแนวทางใน การปฏิบัติงาน และความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่นั้นด้วย

จากการศึกษา ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวบรวมเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

กรอบแนวคิดคณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

กรอบแนวคิดของการศึกษาชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการแสวงหาองค์ความรู้ โดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังนี้ต่อไป

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ตัวแปรในการศึกษา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยศึกษาข้อมูลจาก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดยโสธร

1.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม หน่วยของการวิจัยได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดยโสธร จำนวน 78 แห่ง โดยเป็นการศึกษา คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยแจกแบบสอบถามแก่ องค์การบริหารส่วนตำบลละ 4 ชุด รวม 312 ชุด กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด 229 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.40

1.2 ตัวแปรในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับ บทบาทของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กับปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดยโสธร

ตัวแปรในการศึกษาและสร้างเครื่องมือในการวัด

การศึกษาข้อมูลจากคณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีตัวแปรหลักดังนี้

- 1) คุณสมบัติทั่วไป
- 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม
- 3) กิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ
- 4) ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
- 5) คำถามข้อเสนอแนะและความคาดหวัง

ตัวแปรหลักในแต่ละเรื่องมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

พิจารณาจากคุณลักษณะที่สำคัญ 12 ประการ

1. ตำแหน่งงาน
2. เพศ
3. อายุ
4. สถานภาพการสมรส
5. ภูมิลำเนาเกิดจังหวัด
6. ศาสนา
7. รายได้เฉลี่ย
8. ระดับการศึกษา
9. ประสบการณ์ในการทำงาน
10. สถานที่ทำงานที่เคยทำมาก่อน
11. การอยู่อาศัยในท้องถิ่น
12. ความต้องการในการ(โอน)ย้าย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี

2.1 วัฒนธรรมอีสาน

13. บุญเข้ากรรม
14. บุญคูณลาน
15. บุญข้าวจี
16. บุญผะเหวด
17. บุญสงกรานต์
18. การก่อพระทราย
19. บุญวันวิสาขะ (บุญบั้งไฟ)
20. บุญข้าสະ

21. บุญเข้าพรรษา
22. บุญข้าวประดับดิน
23. บุญข้าวสาก
24. บุญออกพรรษา
25. การแห่ปราสาทผึ้ง
26. แห่เรือออกพรรษา
27. บุญกฐิน

2.2 ความเข้าใจความหมายของวัฒนธรรม

1. วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ
2. วัฒนธรรมทางการเมือง
3. วัฒนธรรมทางวัตถุ
4. วัฒนธรรมอวัตถุ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ กิจกรรมที่องค์กรบริหารส่วนตำบลดำเนินการ

1. การให้เงินสนับสนุน
2. การให้ความรู้แก่ประชาชน
3. ส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ
4. ดำเนินการฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่
5. มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต
6. มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ถาวร

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติ เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1. ความมีอิสระในการให้บริการสาธารณะ
2. ความมีอิสระในการจัดทำกิจการเฉพาะ
3. การกำหนดรูปแบบของสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล
4. นายกมาจากการเลือกตั้งโดยตรง
5. การบริหารงบประมาณ
6. การคัดเลือกเจ้าหน้าที่
7. การกำกับดูแลของนายอำเภอ
8. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค
9. ปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการ องค์กรบริหารส่วนตำบล
10. การเลือกตั้งของสภาท้องถิ่น

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้เสนอแนะและความคาดหวัง เกี่ยวกับการแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

1.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล กับ การอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้วนำมาเป็นข้อคำถาม

2. สร้างแบบสอบถาม ตามเอกสารที่ได้ศึกษาค้นคว้า

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปเก็บรวบรวมข้อมูล

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานเก็บข้อมูลในพื้นที่ ทั้งจากคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล มีรายละเอียดดังนี้

ระยะเวลาในการจัดเก็บ

- การแจกแบบสอบถามผู้บริหาร และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ได้เริ่มตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม 2548

ผู้ช่วยนักวิจัยที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- นักศึกษาปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 2 คน
- นักศึกษา ปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 5 คน

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 229 คน

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ตามขั้นตอนการวิจัย สถิติ ในการวิเคราะห์ ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ (Percentage) จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด.2535:101)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

N

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจ เอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรม ท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดในการศึกษาและกำหนดตัวแปรหลักในการศึกษาครั้งนี้ หลังจากนั้นได้ทำการศึกษาภาคสนาม โดยออกไปสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลในชุมชน (Key informants) ในตำบลภูจาน หมู่ 1 และหมู่ 2 จำนวน 14 คน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย

2.1.1 การวิจัยนี้ เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของสหวิทยาการ (Interdisciplinary approach) ซึ่งเป็นการตีความตามเนื้อความหลัก (Content Analysis) และการอภิปรายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามวิธีการของ holistic approach

2.1.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามประกอบด้วย

1.2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation)

1.2.2 การสัมภาษณ์ระดับลึก (In depth interview)

1.2.3 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

ในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลายวิธีผสมผสานกัน โดยยึดประเด็นตามที่ กำหนดไว้ล่วงหน้า ในการพูดคุยให้เชื่อมโยงกับประเด็นตามที่ศึกษา โดยผู้วิจัยจะคอยตั้งคำถาม เพื่อให้อยู่ในกรอบที่ต้องการ การสัมภาษณ์โดยการพูดคุยจะทำทั้งในระดับบุคคล และระดับกลุ่ม ตามความเหมาะสม ลักษณะและชนิดของข้อมูลที่ต้องการ

2.1.3 การวิเคราะห์หลังงานภาคสนาม

การวิเคราะห์ของงานภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็น ของปัญหาวิจัย (ในบทที่ 1) แล้วนำผลวิเคราะห์แต่ละตอนมาจัดทำเป็นผลการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธี พรรณาการ (Descriptive)

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 การเลือกพื้นที่วิจัย

ได้แก่ หมู่ที่ 1 (บ้านคู่งาน) หมู่ที่ 2 (บ้านคู่งาน) ตำบลคู่งาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

2.2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ได้แก่ ประชากรในหมู่ 1 และหมู่ 2 บ้านคู่งาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 16 คน และ กลุ่มตัวอย่างจากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ผู้วิจัยได้เข้าไปสนทนากับกลุ่มที่เตรียมงานบุญในวัดพระธาตุคู่งาน (ในภาคผนวก)

2.3 ตัวแปรในการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมของของชาวบ้านและชุมชน
 - 1.1 สภาพบ้าน
 - 1.2 สภาพหมู่บ้าน
 - 1.3 สภาพชุมชน
 - 1.4 สภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านและชุมชนรวมทั้งอัยาศัย
 - 1.5 สภาพการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร
 - 1.6 อาชีพ
 - 1.7 รายได้
2. บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในชุมชน
 - 2.1 การเสริมสร้างความรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 2.2 การส่งเสริมด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม
 - 2.3 การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในชุมชน
 - 2.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวัฒนธรรม
 - 2.5 ความมุ่งเน้นบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมในด้านวัตถุกับด้านอวัตถุ
 - 2.6 แนวโน้มการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเน้นความสัมพันธ์กับนโยบายรัฐบาล
 - 2.7 บทบาทวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานหรือกำหนดโดยวัฒนธรรมเมือง
 - 2.8 ช่องทางการสื่อสาร
 - 2.9 การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

2.4.1 กระบวนการทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการอบรม ผู้ช่วยนักวิจัย ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท 2 คน ปริญญาตรี 5 คน ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีวิทยา(Methodology)

ของการวิจัยเชิงคุณภาพ และขั้นตอนในการทำวิจัย รวมทั้งแผนการดำเนินงานในพื้นที่

2.4.2 การอ่านและค้นคว้า ตรวจสอบวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นสำคัญและแนวคำถามที่จะนำไปใช้เพื่อบันทึกข้อมูลเบื้องต้นบางประการที่ต้องการ ซึ่งบางส่วนได้มาจากการวิจัยเชิงปริมาณ

2.4.3 การเตรียมด้านพื้นที่ ได้แก่ การศึกษาด้านภูมิศาสตร์ลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม รวมทั้งการประสานงานกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ(ครู) ผู้นำชุมชน และคนอื่นๆ ที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

2.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูล ทั้งโดยการสัมภาษณ์ระดับลึก (In depth interview)และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเข้าร่วมกิจกรรมผสมผสานกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษาและอยู่ในกรอบที่ต้องการ จึงได้สร้างแนวคำถามแบบปลายเปิดไว้เพื่อบันทึกข้อมูลด้านต่างๆ 2 ด้าน ได้แก่

2.5.1 สภาพแวดล้อมของชุมชน

2.5.2 บทบาทของ องค์การบริหารส่วนตำบลในชุมชน

- ด้านเสริมสร้างความรู้
- ส่งเสริมด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม
- ส่งเสริมด้านการพัฒนาวัฒนธรรม
- ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ในการออกปฏิบัติงานวิจัยภาคสนามที่ ตำบลคู้งาน ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม 2549 โดยผู้วิจัยได้มีหนังสือติดต่อประสานงานกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคู้งาน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.6.1 ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน
1. การสังเกตและการสัมภาษณ์ ช่วงมีงานประเพณีต่างๆ (ช่วงเตรียมงาน)
 2. การสังเกตจากที่จัดงานประเพณี ณ วัดพระธาตุคู้งาน
- 2.6.2 ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยได้ให้ที่ปรึกษาวิจัยโครงการวิจัย ให้คำปรึกษาตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติงานภาคสนามโดยตลอด

2.7 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้อง และแยกบันทึกภาคสนาม (Field note) ออกเป็นประเภท ตามหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis)

2.8 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 วิธี ดังนี้ การวิเคราะห์ แบบอุปนัย (Analytical induction)

2.8.1 โดยผู้วิจัยได้สรุปปรากฏการณ์ที่พบเห็นแล้วลงมือสร้างข้อสรุปประเด็นต่างๆตามที่กำหนดไว้ในแนวคำถามทั้ง 2 ด้าน

2.8.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบรรยาย เช่นเดียวกับ วิธีที่ 1 แต่เป็นการประมวล และสรุปข้อมูลที่ได้รวมไปกับข้อมูลในเอกสารบันทึก ที่รวบรวมได้ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย

บทที่ 4

สภาพพื้นที่ศึกษา

ประวัติ จังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธร มีประวัติความเป็นมาอันยาวนานกว่า 200 ปี เกี่ยวพันกับเมืองหนองบัวลำภู และอุบลราชธานี ได้รับการยกฐานะ เป็นเมืองมาตั้งแต่สมัย พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในยุคปฏิรูปการปกครอง หัวเมืองอีสาน ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองยโสธร ถูกยุบรวมอยู่กับ หัวเมืองฝ่ายตะวันออกเฉียงเหนือ ขึ้นตรงต่อเมืองอุบลราชธานี เมื่อมีการยกเลิกมณฑล ในปี พ.ศ.2443 ยโสธรได้เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี จนกระทั่ง คณะปฏิวัติ ได้มีประกาศ ฉบับที่ 70 เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2515 ยกฐานะอำเภอยโสธร เป็นจังหวัดยโสธร โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2515 มีอำเภอต่างๆ มารวมในเขตปกครอง จังหวัดยโสธร คือ อำเภอ ยโสธร คำเขื่อนแก้ว มหาชนะชัย ป่าดิว เลิงนกทา และกุศชุม

ที่ตั้งและอาณาเขต

ยโสธร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ 552 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 4,161.44 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,600,902.5 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ดและมุกดาหาร
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญและอุบลราชธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด

การปกครอง

จังหวัดยโสธร มีการบริหาร การปกครอง 2 รูปแบบ คือ

1.) ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย

- ระดับจังหวัด มีส่วนราชการ จากกระทรวงต่างๆ ทุกกระทรวง ที่มีการบริหารส่วนภูมิภาค ส่งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ มาปฏิบัติราชการ ให้บริการแก่ประชาชน
- ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 9 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเลิงนกทา , อำเภอไทยเจริญ , อำเภอ

อุตสาหกรรม , อําเภอยานนาวา , อําเภอปาดัง , อําเภอเมืองยโสธร , อําเภอลําเขื่อนแก้ว , อําเภอ
มหาชนะชัย และอําเภอก็อวัง มีตำบล 78 ตำบล 875 หมู่บ้าน

2.) ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง

องค์การบริหารส่วนตำบล 78 แห่ง

เทศบาลเมือง 1 แห่ง คือเทศบาลเมืองยโสธร

เทศบาลตำบล 8 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลสามแยก , เทศบาลตำบลเลิงนกทา,
เทศบาลตำบลกุดชุมพุงพัฒนา , เทศบาลตำบลทรายมูล , เทศบาลตำบลปาดัง , เทศบาลตำบล
ลําเขื่อนแก้ว , เทศบาลตำบลฟ้าหยาด และเทศบาลตำบลก็อวัง

วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธรได้นำวิสัยทัศน์ของประเทศ ยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545
– 2549) นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาล / ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ/
ของกลุ่มจังหวัด (จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร และอำนาจเจริญ) ระเบียบวาระแห่งชาติของ
รัฐบาล ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของจังหวัด และดำเนินการวิเคราะห์สรุปภาวะแวดล้อมของจังหวัด
(SWOT Analysis) รวมทั้งประเด็นท้าทายการทำเกษตรอินทรีย์ โดยได้จัดเวทีประชาคมจังหวัดระดม
ความคิดเห็นจากองค์กรทั้งภาคราชการและภาคเอกชนทุกภาคส่วนและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดม
สมองจากผู้เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนแล้ว ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดยโสธร เพื่อให้สอดคล้อง
กับนโยบาย/ยุทธศาสตร์รัฐบาลดังกล่าวและศักยภาพของจังหวัดยโสธร ทั้งนี้ภาคส่วนการเมือง
โดยเฉพาะ ส.ว., ส.ส. ได้รับทราบและเห็นชอบวิสัยทัศน์ฯ รวมทั้งได้เสนอให้คณะกรรมการบริหารงาน
จังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.ยส.) พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ดังนี้

วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดยโสธร

“จังหวัดยโสธร เป็นเมืองนำอยู่ นำเกษตรอินทรีย์สู่สากล”

โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ของจังหวัดให้หมดไปและยกระดับเศรษฐกิจให้
ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นในประเทศ
2. เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตให้สินค้าของจังหวัด สามารถแข่งขันและยืนอยู่ได้ในเวทีโลก
3. เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา
4. เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชุ่มชื้นและรักษาไว้ให้ยั่งยืน

เป้าประสงค์การพัฒนาในภาพรวม

1. ให้เศรษฐกิจของจังหวัด (GPP) มีการเจริญเติบโตเฉลี่ยปีละอย่างน้อย 5 % และประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเพิ่มขึ้นปีละ 5 %

2. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.) อย่างน้อยร้อยละ 90 ของจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด และทุกครัวเรือนมีรายได้อย่างน้อย 20,000 บาท /คน/ปี รวมทั้งหมู่บ้านมีการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย (ข้อมูล กชช.2ค) (หมู่บ้านพัฒนาอันดับ 3/หมู่บ้านก้าวหน้า) ทุกหมู่บ้าน ในปี 2550

ประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ประกอบด้วย 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ และ 7 แนวทางการพัฒนา ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการผลิตและการตลาด

มีแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง คือ

1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มการผลิตปลอดสารพิษและเกษตรอินทรีย์
2. ส่งเสริมการตลาดการเกษตรปลอดสารพิษและเกษตรอินทรีย์สู่สากล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิต

มีแนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง คือ

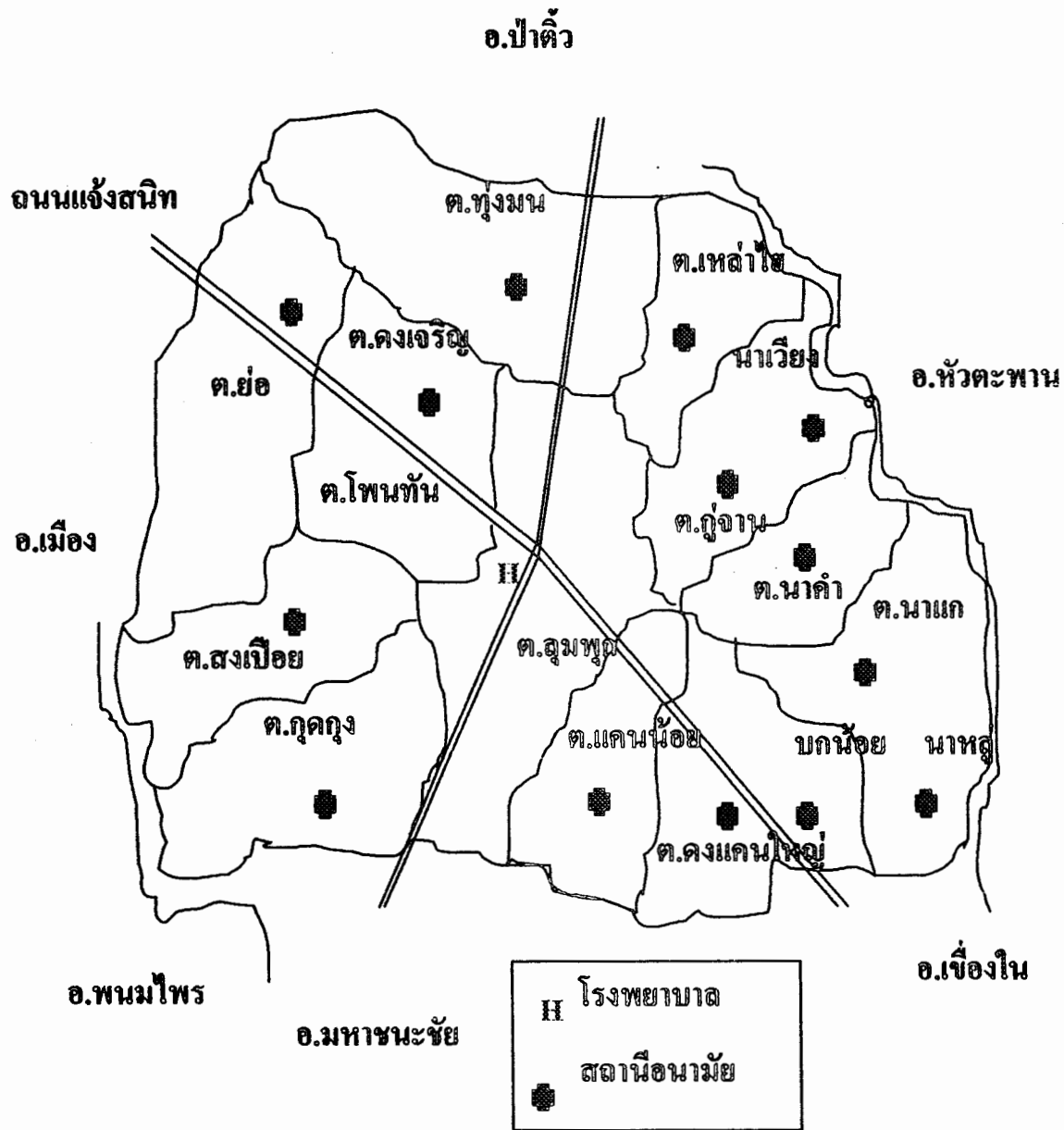
1. พัฒนาสังคม การแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
2. รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง คือ

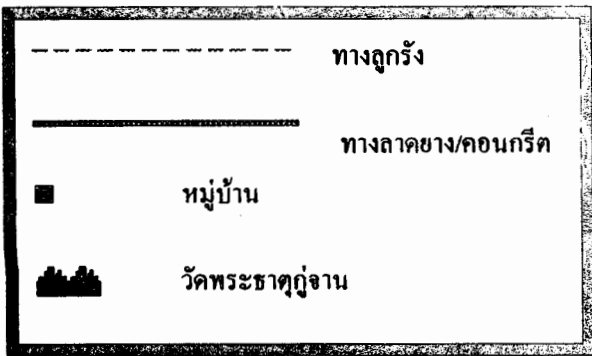
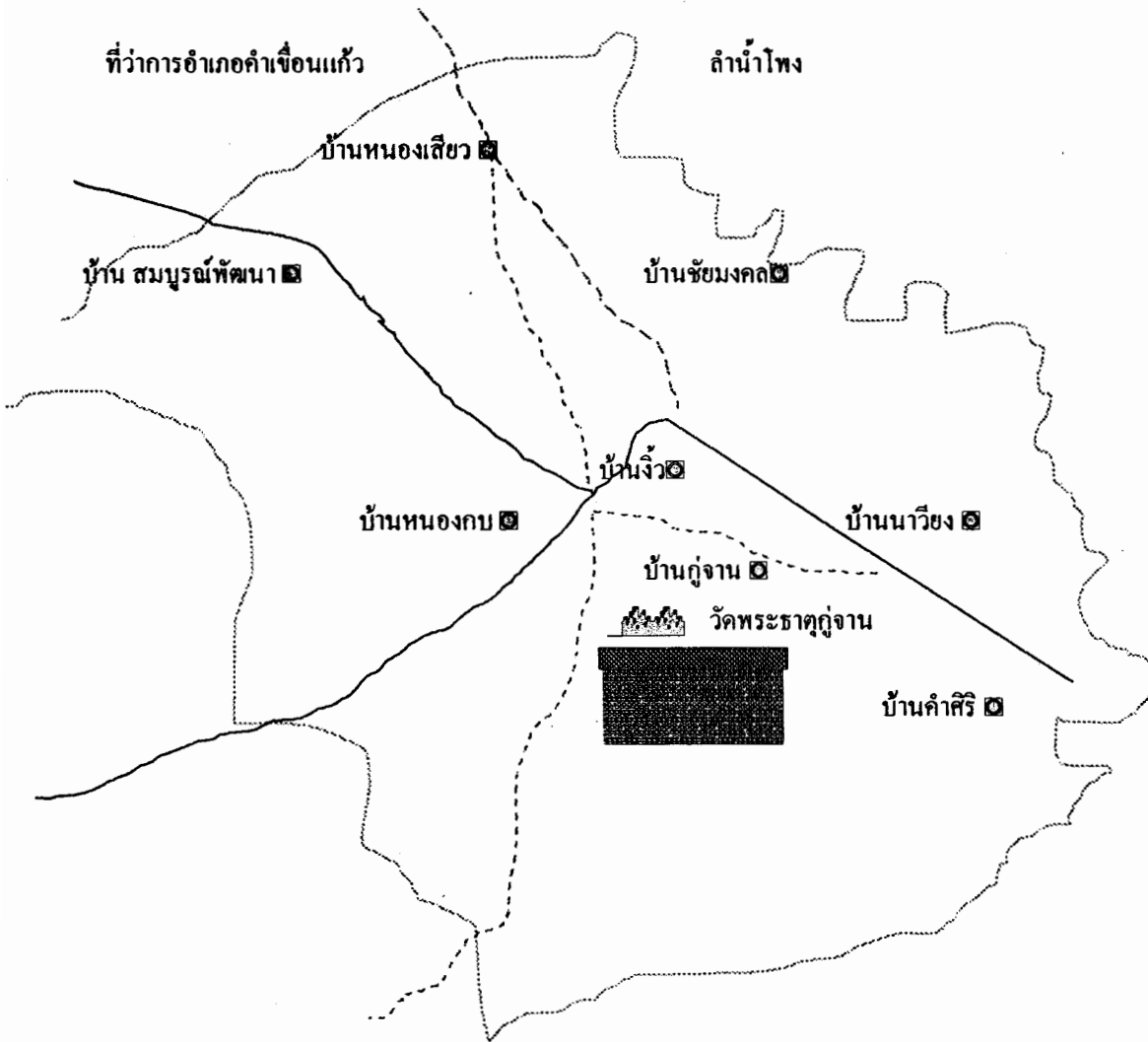
1. การใช้หลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานสมัยใหม่
2. ส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและเครือข่ายการเรียนรู้

จากวิสัยทัศน์/ประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น และแนวทางการพัฒนา 7 แนวทางดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ 6 ภารกิจหลัก ภายใต้อุดมการณ์บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ข้อ 7 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ และองค์ประกอบตัวชี้วัด 33 ตัวชี้วัด ของ สชช. ดังนี้

แผนที่อำเภอคำเขื่อนแก้ว

แผนที่ตำบลคูจาน

ประวัติความเป็นมาบ้านกู่จาน

เมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ได้เกิดศึกอนุราชเวียงจันทน์ขึ้นเป็นเหตุให้หลวงชา ภัคดี นำสมัครพรรคพวกอพยพหนีศึกครั้งนั้น มาทางทิศตะวันตกของประเทศลาว ซึ่งเป็นประเทศสยาม ในขณะนั้น มาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่หนองบัวลำภู (จังหวัดหนองบัวลำภูในปัจจุบัน) หลายปีต่อมาด้วยเหตุผลใดไม่มีใครทราบแน่ชัด หลวงชา ภัคดี พร้อมด้วยบริวาร ได้อพยพออกจากหนองบัวลำภู มาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และเดินทางเรื่อยมาจนมาปักหลักตั้งรกรากอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี กลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้สร้างเมืองยศ (เมืองยโสธรในปัจจุบัน) และอีกส่วนหนึ่งโดยการนำของ หลวงชา ภัคดี ได้เดินทางต่อมาจนถึงพื้นที่ของตำบลกู่จานในปัจจุบัน จึงได้หยุดพักตั้งหมู่บ้านขึ้นมาชื่อบ้านไผ่จี๋สูง (สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นบ้านร้างที่ยังทิ้งหลักฐานต่างๆ ไว้ ให้เห็นในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของบ้านชาตะยานนท์) อยู่ได้ไม่นาน หลวงชา ภัคดี เห็นว่าพื้นที่ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูกจึงได้อพยพต่อมา และมีความพยายามที่จะตั้งหมู่บ้านขึ้นหลายแห่ง แต่ก็ไม่ได้สมใจด้วยเหตุผลเดียวกัน คือ ผืนดินไม่อุดมสมบูรณ์ เพาะปลูกไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร จนมาถึงหนองสระหมู (สถานที่ตั้ง ตชด.กู่จานในปัจจุบัน) จึงได้พากันตกลงพื้นที่เพื่อตั้งหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจ หลวงชา จึงได้ตกลงต่อไปเรื่อยๆ ทางทิศตะวันออกจนมาพบองค์พระธาตุตั้งอยู่กลางป่า หลวงชา ภัคดี เห็นว่าเป็นทำเลที่ดี เหมาะกับการตั้งหมู่บ้าน เพราะว่ามีวัดอุโบสถ และ โบราณสถานเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้าน จึงสั่งให้ตั้งหมู่บ้านขึ้น ให้ตั้งห่างจากองค์พระธาตุมาทางทิศตะวันตกเล็กน้อย บ้านกู่จานจึงได้เกิดขึ้นนับแต่นั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (พระอาจารย์สุรพล เตชธัมโม : ผู้เขียนและเรียบเรียง)

โบราณสถาน โบราณวัตถุ

ศิลาจารึกใบเสมา (จารึกกู่จาน) ใบเสมาที่จารึกภาษาขอม ขนาดกว้าง 97 เซนติเมตร สูงจากรฐาน 77 เซนติเมตร และหนา 16 เซนติเมตร ทุกวันนี้คำจารึกที่ปรากฏให้เห็นในใบเสมานี้ มีจำนวนเพียง 8 บรรทัด แต่แปลได้ชัดเจนเพียง 6 บรรทัด

กู่บ้านจิว ประกอบด้วยซากกองอิฐ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้าง - ยาว ประมาณ ด้านละ 7 เมตร เป็นซากอิฐที่มีอาคารก่อด้วยศิลาแลง รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีด้านประตูหันหน้าไปทางทิศตะวันตก มีหน้าต่างหันหน้าไปทางทิศใต้ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นบรรณาลัย มีสระว่ายน้ำรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของบรรณาลัย

หนองสระพัง บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ 72 พรรษา นวมินทรมหาราช คือน้ำที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมที่ต้องพลีกรรม อันนำมาจากแหล่งน้ำที่สำคัญ ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ แล้วเสกด้วยพระพุทธรูป หรือเทพมนต์ เพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลก่อนนำไปเข้าพิธี

เสานหินบ้านกู่จาน ตั้งอยู่บ้านกู่จานหมู่ 2 ในเขตพื้นที่ของเจ้าบ้าน คือนายจรรยา สองเมือง อายุ 37 ปี เพื่อแสดงเขตเมือง หรือหลักบ้าน

องค์พระธาตุคู่งาน มีขนาดกว้าง 5.10 เมตร ยาว 5.10 เมตร สูง 15 เมตร ตั้งอยู่กลางลานวัดคู่งาน ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบ้านคู่งาน ตำบลคู่งาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ลักษณะคล้ายกับองค์พระธาตุพนม ที่จังหวัดนครพนม จะต่างกันเพียงขนาด และความสูง ซึ่งองค์พระธาตุคู่งานมีขนาดเล็กกว่า

โบสถ์มหาพิลา ที่มีรูปลักษณะต่าง ๆ กัน สร้างด้วยศิลาทรายแดง ที่ค้นพบแล้วมีจำนวน 8 โบ ตั้งอยู่ตามจุดต่างๆ ในหมู่บ้าน และคอนปู้ตา บ้านคู่งาน ซึ่งอยู่ห่างออกไปจากองค์พระธาตุคู่งาน ไปทางทิศเหนือประมาณ 5 เส้น คอนปู้ตาเป็นพื้นที่ป่าไม้ยืนต้น ซึ่งชาวบ้านสงวนเอาไว้เพื่อประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชาวบ้าน ละแวกนั้น และยังเป็นที่อยู่อาศัยของลิงป่าอีกจำนวนมาก มีเนื้อที่ ประมาณ 15 ไร่เศษ คาดว่าในพื้นที่ป่านั้นยังมีหลักศิลา และหลักฐานสำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ อีกมากฝังดินอยู่ในพื้นที่แห่งนี้

สภาพทั่วไปของตำบลคู่งาน

ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลคู่งานตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ของอำเภอคำเขื่อนแก้ว ห่างจากอำเภอประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดยโสธร ประมาณ 34 กิโลเมตร ท่าเลที่ตั้งดี มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีป่าโปร่งสลับ หนาไปด้วยลำน้ำธรรมชาติ คือลำห้วยเขมร และลำห้วยโพง ลำเซบาย และหนองน้ำธรรมชาติสลับที่ราบลุ่ม เหมาะที่จะตั้งบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย และทำการเกษตร ประมงน้ำจืด

เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลคู่งาน มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 54 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 33,750 ไร่ - พื้นที่ทำการเกษตร ประมาณ 16,462 ไร่

อาณาเขต

- ทิศตะวันออก จดตำบลนาคำ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
- ทิศเหนือ จดตำบลหัวตะพาน อำเภอหัวตะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ
- ทิศตะวันตก จดตำบลเหล่าไฮ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร
- ทิศใต้ จดตำบลลุมพุก อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลกู่จานมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบทุ่งนา สลับป่าโปร่ง สภาพดินร่วนปนทราย ไม่อุ้มน้ำ ฤดูแล้งอากาศร้อนจัด แหล่งน้ำธรรมชาติ ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ตลอดฤดู ดินถูกน้ำชะล้างหน้าดิน และดินเสื่อมคุณภาพ ประชากร ร้อยละ 99.05 ประกอบอาชีพทำนา มีการอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น

ภูมิอากาศ ลักษณะทางภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ

- ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม
- ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ มิถุนายน – กันยายน
- ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ ตุลาคม – มกราคม

การปกครอง

ตำบลกู่จานมีหมู่บ้านทั้งหมด 12 หมู่บ้าน ม.1 บ้านกู่จาน ม.2 บ้านกู่จาน ม.3 บ้านสมบูรณพัฒนา ม.4 บ้านหนองกบ ม.5 บ้านจิว ม.6 บ้านนาเวียง ม.7 บ้านคำศิริ ม.8 บ้านหนองกบ ม.9 บ้านโคกโก้ย ม.10 บ้านหนองเสียว ม.11 บ้านนาเวียง ม.12 บ้านชัยมงคล จำนวนหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเต็มทั้ง 12 หมู่บ้านมีประชากรทั้งสิ้น 6,168 คนแยกเป็นชาย 3,083 คน หญิง 3,085 คน

ตารางที่ 1 ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากร องค์การบริหารส่วนตำบลกู่จาน

ลำดับที่	หมู่	บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
1	1	กู่จาน	172	437	420	857
2	2	กู่จาน	91	230	215	445
3	3	สมบูรณพัฒนา	170	350	374	724
4	4	หนองกบ	145	333	353	686
5	5	จิว	97	227	229	456
6	6	นาเวียง	106	248	253	501
7	7	คำศิริ	55	113	105	218
8	8	หนองกบ	107	204	225	429
9	9	โคกโก้ย	86	181	204	385
10	10	หนองเสียว	88	255	232	487

ลำดับที่	หมู่	บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
11	11	นาเวียง	103	314	297	611
12	12	ชัยมงคล	67	191	178	369
รวม			1,287	3,083	3,085	6,168

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชาชนตำบลภูจานประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยมีอาชีพหลักคือ ทำนาข้าว อาชีพรอง คือ เลี้ยงสัตว์ ทำไร่บางส่วน และไปประกอบอาชีพต่างถิ่น หลังฤดูเก็บเกี่ยว ผลผลิตเสร็จ

หน่วยธุรกิจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ปิมน้ำมันแบบหั่วจ่าย จำนวน 1 แห่ง ปิมนหลอด จำนวน 12 แห่ง โรงสีข้าวขนาดเล็ก จำนวน 14 แห่ง

การท่องเที่ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ เทียบงานนมัสการองค์พระธาตุภูจาน ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม และกราบนมัสการองค์พระธาตุภูจาน ตั้งอยู่ที่วัดบ้านภูจาน หมู่ที่ 1,2

ภูบ้านจิว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถานขอมโบราณ

สภาพทางสังคม

การศึกษา ข้อมูลด้านการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง

ศาสนา และวัฒนธรรม ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีสถาบันทางศาสนา ดังนี้ วัด จำนวน 10 แห่ง

สาธารณสุข สถานีอนามัยประจำตำบล / หมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง อัตราการมี และใช้ส้วม ราคน้ำร้อยละ 100%

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ที่ทำการตำรวจชุมชน จำนวน 1 แห่ง จุดตรวจในหมู่บ้าน จำนวน 12 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

การคมนาคม องค์การบริหารส่วนตำบลภูจาน ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ประมาณ 12 กิโลเมตร มีถนนเข้าออกระหว่างอำเภอ 3 เส้นทาง เป็นถนนลาดยางแบบ เคปซิล 1 เส้นทาง ประมาณ 8,000 เมตร เป็นถนนลูกรัง 2 เส้นทาง สภาพถนนทรุดโทรมมากเป็นหลุม

เป็นบ่อ สภาพถนนภายในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน มีถนน คสล.ครบทุกหมู่บ้าน และเป็นถนนลูกรังเป็นบางส่วน และถนนดินตามไร่นา ข้อมูลยานพาหนะ รถจักรยานยนต์ รถยนต์ที่สัญจร

การโทรคมนาคมติดต่อสื่อสาร ตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 7 ตู้ ตู้ไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง โทรศัพท์ติดตามตัว จำนวน 315 เครื่อง โทรศัพท์บ้าน จำนวน 21 เครื่อง โทรศัพท์สี จำนวน 483 เครื่อง โทรศัพท์ขาวดำ จำนวน 37 เครื่อง วิทยุ AM/FM จำนวน 304 เครื่อง เครื่องหอกกระจายข่าว จำนวน 12 แห่ง และอินเตอร์เน็ตตำบล จำนวน 1 แห่ง

การไฟฟ้า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลภูจาน มีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน แต่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าเพิ่ม ในส่วนของการขยายหมู่บ้าน ทำการเกษตร และขยายออกนอกหมู่บ้านไปไร่นา ซึ่งยังมีความต้องการเป็นจำนวนมาก

แหล่งน้ำธรรมชาติ ลำน้ำ , ลำห้วย 3 สายหลัก ได้แก่ห้วยเขมร ลำน้ำโพง ลำเซบาย บึงหนองน้ำ และอื่นๆ 123 แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น บ่อน้ำตื้นจำนวน 45 แห่ง ใช้ได้ 25 แห่ง ชำรุด 15 แห่ง บ่อบาดาล จำนวน 35 แห่ง ใช้ได้ จำนวน 11 แห่ง ชำรุด 2 แห่ง ประปาหมู่บ้าน จำนวน 13 แห่ง ใช้ได้ 11 แห่ง ชำรุด 2 แห่ง ฝ่ายจำนวน 4 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ ตำบลภูจานมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือป่าไม้ดงมะพริก ป่านาตาม ที่สาธารณะคอนปู่ตา หมู่ 1,2 บ้านภูจาน มีลิงอาศัยอยู่ประมาณ 350 ตัว สภาพป่าค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นแหล่งอาหารในชุมชน เช่นเห็ดป่า เห็ดโคน (เห็ดปลวก) และป่าอื่นอีกหลายชนิด

มวลชน ตั้งลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 3 รุ่น ไทยอาสาป้องกันชาติ – รุ่น สมาชิกประชาคมระดับตำบล/หมู่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้าน อาสาสมัครพลังแผ่นดิน จำนวน 12 หมู่บ้าน เยาวชนระดับตำบล จำนวน 25 รุ่น ศูนย์พัฒนาครอบครัวระดับตำบล/หมู่บ้าน จำนวน 12 หมู่บ้าน

ศักยภาพในตำบล

ก.ศักยภาพองค์การบริหารส่วนตำบลภูจาน

(1.) จำนวนบุคลากร จำนวน 17 คน ตำแหน่งในสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 คน

- ปลัด องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่ธุรการ จำนวน 1 คน
- นักการภารโรง จำนวน 1 คน
- ครูผู้ช่วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 คน

- คนงานประจำรถขยะ จำนวน 3 คน

ตำแหน่งในส่วนงานคลัง จำนวน 2 คน

- หัวหน้างานคลัง จำนวน 1 คน

- เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ จำนวน 1 คน

ตำแหน่งในส่วนโยธา จำนวน 2 คน

- หัวหน้าส่วนโยธา จำนวน 1 คน

- ผู้ช่วยช่างโยธา จำนวน 1 คน

(2.) ระดับการศึกษาของบุคคลากร

- มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา จำนวน 1 คน

- ปริญญาตรี จำนวน 6 คน

(3.) รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

- ประจำปีงบประมาณที่ผ่านมา (2547) จำนวน 9,732,300.-บาท

- รายได้ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง จำนวน 327,000.-บาท

- รายได้ที่ส่วนราชการต่างๆจัดเก็บให้ จำนวน 6,405,300.-บาท

- เงินอุดหนุนทั่วไปจากรัฐบาล จำนวน 3,000,000.-บาท

ข. ศักยภาพของชุมชน และพื้นที่

(1.) การรวมกลุ่มของประชาชน จำนวน 39 กลุ่ม

- กลุ่มอาชีพเสริม จำนวน 14 กลุ่ม

- กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 12 กลุ่ม

- กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 12 กลุ่ม

- กลุ่มเครือข่ายชุมชน จำนวน 1 กลุ่ม

ศาสนา

ตำบลภูจาน อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร มีวัด จำนวน 8 แห่ง ดังนี้

1. วัดภูจาน 2. วัดสมบุญพัฒนา 3. วัดหนองกบ 4. วัดบ้านจิว 5. วัดหนองเสียว

6. วัดโคกสะอาด 7. วัดนาเวียง 8. วัดคำศิริ

สำนักสงฆ์ 1 แห่ง ได้แก่ ที่พักระสงฆ์บ้านนาวัง

จำนวน พระสงฆ์มีทั้งหมด 38 รูป สามเณร 1 รูป

กิจกรรมทางศาสนา

ชาวตำบลภูจานส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และยึดถือแบบแผนการดำรงชีวิตตามจารีตประเพณีของชาวอีสาน คือ “ฮีตสิบสอง คองสิบสี่” ซึ่งในแต่ละเดือนจะมีประเพณีทำบุญเป็นประจำ เช่นเดียวกับชนเผ่าอีสานทั่วไป

ประเพณีทางวัฒนธรรมที่สำคัญของตำบลภูจาน

ประเพณีนมัสการพระธาตุภูจาน

ประเพณีนมัสการพระธาตุภูจาน เป็นพิธีกรรมความเชื่อของคนในท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ ในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พระธาตุภูจานนับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญอันเป็นยึดเหนี่ยวทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนชาวตำบลภูจาน และผู้มีความเชื่อถือศรัทธาจากถิ่นอื่น ซึ่งทุกปีจะจัดให้มีงานนมัสการพระธาตุภูจานในวันเพ็ญเดือนสาม โดยในกำหนดการจัดงานประมาณ 3-4 วัน นอกจากเปิดให้นมัสการองค์พระธาตุแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้แสวงบุญได้ร่วมทำบุญอย่างอื่นอีกด้วย เช่น การทำบุญตักบาตรร้อยแปด ทำบุญตักบาตรวันเกิด ปิดทองพระพุทธรูป นอกจากนี้ภายในงาน ยังจัดให้มีมหรสพสมโภชตลอดระยะเวลาที่จัดงานอีกด้วย

พิธีสงฆ์บ้านจิว

บ้านจิว เป็นโบราณสถานสมัยขอมเรื่องอำนาจ ซึ่งมีลักษณะการก่อสร้างด้วยศิลาแลง ในปัจจุบัน ได้ปรักหักพังลงเกือบหมด แต่ยังคงเหลือปราสาทองค์ทิศตะวันตกที่ยังคงสภาพเป็นกองหินให้ปรากฏ ซึ่งประชาชนชาวตำบลภูจานถือว่าเทวสถานนี้ เป็นที่สถิตของเทพดาเจ้าผู้เป็นใหญ่ มีอำนาจบันดาลความสุข สมบูรณ์แก่ทุกคนได้ ดังนั้น จึงมีคนมากราบไหว้บูชาตลอดเวลา และในวันเพ็ญเดือน 6 ทุกปี ชาวบ้านทั้งตำบลจะร่วมกันจัดงานสงฆ์ เพื่อขอพรแก่เทพดาทั้งหลายเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่ชุมชน โดยการจัดงานสงฆ์เพื่อขอพรแก่เทพดาทั้งหลายเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์แก่ชุมชน โดยการจัดงานมีกิจกรรมดังนี้ คือ

1. พิธีเจริญพระพุทธมนต์ของพระสงฆ์
2. พิธีสงฆ์บ้านจิว โดยจะทำพิธีแห่น้ำเป็นขบวนจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบล จัดเป็นขบวนแห่น้ำจากหมู่บ้านของตนมาสงฆ์
3. ประเพณีก่อเจดีย์ทรายบูชา
4. ประเพณีจุดบั้งไฟเสี่ยงทาย โดยถือว่าปีใดบั้งไฟสูง ปีนั้นข้าวกล้าจะอุดมสมบูรณ์ ประชาชนจะอยู่ดีมีสุข หากปีใดบั้งไฟแตก หรือไม่ขึ้น ถือว่าปีนั้นฝนฟ้าไม่ดีเท่าที่ควร ชาวบ้านจะได้เตรียมการเก็บกักน้ำไว้ในไร่นาของตนเอง เพื่อใช้ปีถัดต่อไป

นอกจากนี้ การจัดประเพณีสงฆ์ดังกล่าว ยังจัดให้มีการทำบุญอื่นร่วมด้วย เช่น การทอดผ้าป่า ปิดทองพระ และจัดมหรสพรื่นเริงเป็นต้น ซึ่งถือเป็นงานที่ยิ่งใหญ่งานหนึ่งในเขตตำบลภูจาน

วิถีชีวิต

ตำบลภู่งาน นับเป็นชุมชนที่ได้เปรียบทางสภาพภูมิศาสตร์ คือ ด้านทิศเหนือ มีแม่น้ำเซบาย และด้านทิศใต้มีลำห้วยเขมรไหลผ่านตลอดแนวเขตของตำบล นอกจากนี้ ยังมีหนองธรรมชาติมากมาย ประกอบกับพื้นที่อีกส่วนหนึ่งอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ อันได้แก่เขตป่าสงวนคงซี่ยาง ป่าสงวนนา้อย ป่าสงวนหนองแดง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีป่าชุมชนคอนปู่ตาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ประกอบกับอิทธิพลความเชื่อตามแบบชาวพุทธ โดยทั่วไปผสมกับลัทธิพราหมณ์ เป็นสิ่งสำคัญและถิ่นทำมาหากินของชนในท้องถิ่นนี้เป็นยิ่งนัก ดังคำขวัญตำบลภู่งานที่ว่า "พระธาตุภู่งาน ตำนานปู่ ดูลิงหางยาว อุข้าวอุดม ชมบ่อศักดิ์สิทธิ์ แหล่งผลิตถั่วลิสง มั่นคงวัฒนธรรม" ซึ่งพอจำแนกการทำมาหากินในชุมชนได้ดังนี้

ด้านอาชีพ

1. อาชีพทำนา

ประชากรในเขตตำบลภู่งานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ซึ่งแบ่งได้ดังนี้
นาข้าวเหนียว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนในท้องถิ่น ซึ่งเดิมนิยมทำนาข้าวเหนียวเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันนิยมปลูกข้าวเหนียวไว้พอบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

นาข้าวเจ้า ในปัจจุบันประชากรในเขตตำบลภู่งาน นิยมปลูกข้าวเจ้า เนื่องจากจำหน่ายได้ราคาดี ซึ่งข้าวที่นิยมปลูกคือ ข้าวเจ้าหอมมะลิ นับเป็นสินค้าออกของตำบลอย่างหนึ่ง

2. อาชีพเสริม

2.1 อาชีพเสริมที่หาได้จากแหล่งธรรมชาติ

เนื่องจากในตำบลภู่งาน อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมาย ทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ และของป่าตลอดจนพืชนานาชนิด ราษฎรจึงนิยมหาของป่าเหล่านี้เป็นอาชีพเสริมเพื่อจำหน่ายในชุมชนเป็นสินค้าที่ส่งออกในชุมชน เช่น

1. เห็ด ได้แก่ เห็ดเผาะ เห็ดระโงก เห็ดปลวก (เห็ดโคลน) เห็ดผึ้ง และเห็ดชนิดอื่น ๆ ที่รับประทานได้ ซึ่งในหน้าฝน จะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงแหล่งเก็บเห็ดโดยตรง

2. อาหารป่า ได้แก่

2.1 หน่อไม้ หน่อไม้ป่ามีมากในเขตบ้านหนองเสียว บ้านนาเวียง และบ้านคำศิริ ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่ริมบึง ลำเซบาย ซึ่งชาวบ้านนิยมเรียกพื้นที่แถบนี้ว่า ทุ่งนาทาม ในหน้าฝนก่อนและหลังการทำนา ชาวบ้านนิยมหาหน่อไม้มาทำหน่อไม้ดอง หน่อไม้เผา และหน่อไม้ต้ม ออกจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้แก่ครอบครัว

2.2. แมงจัน ไม้ไผ่แดงชนิดหนึ่งกินใบไม้เป็นอาหาร ในช่วงฤดูฝนเมื่อใบไม้ผลิใบอ่อนแมงจันชนิดนี้จะบินจากผิวดิน แล้วบินไปกัดกินใบไม้ที่อ่อน ตามต้นไม้ เช่น ต้นมะขาม ต้นยาง เป็นต้น ชาวบ้านจะนิยมออกจับในเวลาากลางคืน และส่วนหนึ่งก็จะจุดตามขวย

ในเวลากลางวัน เมื่อได้มาแล้วก็จะนำมาประกอบอาหาร โดยวิธีการต้ม หรือป็น ได้มากก็จะนำออกขาย 100 ตัว ราคาประมาณ 30 – 40 บาท

3. การประมง

ชาวบ้านนิยมทำการประมงในลำเซบาย ซึ่งมีปลาจำนวนมาก โดยเฉพาะปลาเนื้ออ่อนในช่วงน้ำลดประมาณเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม จะจับได้เป็นจำนวนมาก โดยชาวบ้านนิยมจับด้วยวิธีการต่าง ๆ ทอดแห ไล่เบ็ด ขึงข่ายหรือมอง ดักลอบ ลงไซ

2.2 อาชีพเสริมที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

1. การทอเสื่อกก

ต้นกกจะเกิดตามลำน้ำ หลังฤดูการทำนา ชาวบ้านก็จะไปตัดต้นกก ซึ่งมีมากมายตามลำน้ำ มาทำเป็นเสื่อกก ซึ่งนิยมทำกันทุกหมู่บ้าน เพื่อใช้ประโยชน์ในครอบครัว และนำไปจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ตามความสามารถ

2. การปลูกถั่วลิสง

จะปลูกกันมากที่บ้านนาเวียง ตำบลภูจาน ถั่วลิสงมีคุณภาพดีมาก เป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่ออีกอย่างหนึ่งของชาวตำบลภูจาน และเป็นที่รู้จักของในท้องถิ่นอื่น การปลูกจะอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ นิยมปลูกกันในเดือนมกราคมของทุกปี และจะเก็บเกี่ยวผลผลิตในปลายเดือนเมษายน โดยทำกันทุกครอบครัว ซึ่งได้รับการสนับสนุนเครื่องสูบน้ำจากสำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร ชลประทานจังหวัดยโสธร สำนักงานเกษตรอำเภอคำเขื่อนแก้ว สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ เมื่อเก็บเกี่ยวกับผลผลิตแล้ว ก็นำมาผึ่งแดดให้แห้ง เพื่อป้องกันเชื้อรา จากนั้นจึงทำการแปรรูปเป็นถั่วคั่วทราย ถั่วกรอบแก้ว ถั่วตัดตาและจัดตั้งกลุ่ม

3. การเพาะเห็ด

ในช่วงฤดูแล้ง ประมาณเดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม ชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่งที่บ้านจิว ตำบลภูจาน จะทำการเพาะเห็ด เพื่อจำหน่ายในช่วงระยะที่ไม่มีเห็ดเกิดตามธรรมชาติ เพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้ให้แก่ครอบครัว (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร 2546 : 10-17)

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษา

บทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม, ศึกษาความรู้ความเข้าใจของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม และศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการให้ความรู้ ด้านการส่งเสริม ด้านการฟื้นฟู ด้านการพัฒนาโดยรายงานการศึกษาจากข้อมูลจากผู้บริหาร และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ให้ข้อมูลจากหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ตำบลกุ้งจาน รายละเอียดของผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาข้อมูลจากคณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ของจังหวัดยโสธร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และเพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

ดังรายละเอียดของระเบียบวิธีที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 3

ตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้

1. คุณสมบัติตัวไปของผู้ปฏิบัติงาน
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม
3. กิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ
4. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบ	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
นายก อบต.	64	27.9
รองนายก อบต.	63	80.3
เลขานายก อบต.	53	23.1
ปลัด อบต.	49	21.4
เพศ		
ชาย	198	86.5
หญิง	31	13.5
รวม	229	100
อายุ		
25- 35 ปี	58	25.3
36 - 45 ปี	102	44.5
46 - 55 ปี	42	18.4
41 - 45 ปี	47	20.5
46 - 60 ปี ขึ้นไป	27	11.8
รวม	229	100
สถานภาพ		
โสด	38	16.6
สมรส	184	80.3
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	7	3.1
รวม	229	100

ตารางที่ 1/(ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิลำเนา		
ยโสธร	200	87.3
กาฬสินธุ์	5	2.2
กรุงเทพฯ	3	1.3
ลำพูน	1	0.4
เพชรบุรี	1	0.4
ปัตตานี	1	0.4
อุบลราชธานี	11	4.8
ร้อยเอ็ด	7	3.1
รวม	229	100
ศาสนา		
พุทธ	225	98.3
คริสต์	4	1.7
รวม	229	100
รายได้		
5,000 – 10,000 บาท	148	64.6
10,001 – 15,000 บาท	55	24.0
15,001 – 20,000 บาท	22	9.6
20,001 – 25,000 บาท	3	1.3
25,001 บาทขึ้นไป	1	0.4
รวม	229	100

ตารางที่ 1/(ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	24	10.5
มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา	131	57.2
ปริญญาตรี	67	29.3
สูงกว่าปริญญาตรี	7	3.1
รวม	229	100
ประสบการณ์การทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล		
ต่ำกว่า 1 ปี	46	20.1
1 - 4 ปี	94	41.1
5 - 8 ปี	67	29.2
8 ปี ขึ้นไป	22	9.6
รวม	229	100
ประสบการณ์การทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น		
เคย	35	15.3
ไม่เคย	194	84.7
รวม	229	100
ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น		
เป็นคนท้องถิ่น	167	72.9
อยู่มาไม่ถึง 1 ปี	39	17.0
1 - 5 ปี	9	3.9
อยู่มา 5 ปี ขึ้นไป	14	6.1
รวม	229	100

ตารางที่ 1/(ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความต้องการย้าย		
ย้าย	56	24.5
ไม่ย้าย	173	75.5
รวม	229	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศ ชาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 86.5 ตำแหน่ง นายก อบต. จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 36–40 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 สถานภาพส่วนใหญ่ สมรส จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 ภูมิลำเนา ส่วนใหญ่อยู่จังหวัดยโสธร จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3 ส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 98.3 รายได้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 การศึกษาส่วนใหญ่จบมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 ประสบการณ์การทำงานใน อบต. ส่วนใหญ่ 1–2 ปี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ประสบการณ์การทำงานใน อบต.อื่น ส่วนใหญ่ ไม่เคยทำงานใน อบต.อื่นมาก่อน จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 84.7 การอยู่อาศัยในท้องถิ่น ส่วนใหญ่ เป็นคนท้องถิ่น จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 และความต้องการย้ายจากที่เดิม ส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้าย จำนวน 173 คน คิดเป็น ร้อยละ 75.5

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณี

วัฒนธรรมอีสาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญเข้ากรรม		
รู้จัก	203	88.6
ไม่รู้จัก	26	11.4
รวม	229	100
บุญคูณลาน		
รู้จัก	212	92.6
ไม่รู้จัก	17	7.4
รวม	229	100
บุญข้าวจี		
รู้จัก	212	92.6
ไม่รู้จัก	17	7.4
รวม	229	100
บุญผะเหวด		
รู้จัก	228	99.6
ไม่รู้จัก	1	0.4
รวม	229	100
บุญสงกรานต์		
รู้จัก	229	100
ไม่รู้จัก	0	0
รวม	229	100
การก่อบุญพระทราย		
รู้จัก	203	91.3
ไม่รู้จัก	20	8.7
รวม	229	100

ตารางที่ 2/ต่อ

วัฒนธรรมอีสาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญวันวิสาขะ(บุญบั้งไฟ)		
รู้จัก	228	99.6
ไม่รู้จัก	1	0.4
รวม	229	100
บุญซำฮะ		
รู้จัก	93	40.6
ไม่รู้จัก	136	59.4
รวม	229	100
บุญเข้าพรรษา		
รู้จัก	228	99.6
ไม่รู้จัก	1	0.4
รวม	229	100
บุญข้าวประดับดิน		
รู้จัก	217	94.8
ไม่รู้จัก	12	5.2
รวม	229	100
บุญข้าวสาก		
รู้จัก	219	95.6
ไม่รู้จัก	10	4.4
รวม	229	100
บุญออกพรรษา		
รู้จัก	228	99.6
ไม่รู้จัก	1	0.4
รวม	229	100

ตารางที่ 2/ต่อ

วัฒนธรรมอีสาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญแห่ปราสาทผึ้ง		
รู้จัก	191	83.4
ไม่รู้จัก	38	16.6
รวม	229	100
บุญแข่งเรือออกพรรษา		
รู้จัก	216	94.3
ไม่รู้จัก	13	5.7
รวม	229	100
บุญกฐิน		
รู้จัก	227	99.1
ไม่รู้จัก	2	0.9
รวม	229	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมอีสาน ตาม สัตตสิบสองกถาคือ บุญเข้ากรรม ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 88.6 บุญคุณลาน ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 92.6 บุญข้าวจี ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 92.6 บุญผะเหวด ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 99.6 บุญสงกรานต์ ทั้งหมด รู้จัก จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 100 บุญก้อพระทราย ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 91.3 บุญวันวิสาขบูชา(บุญบั้งไฟ) ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 99.6 บุญซำฮะ ส่วนใหญ่ ไม่รู้จัก จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 59.4 บุญเข้าพรรษา ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 99.6 บุญข้าวประดับดิน ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 94.8 บุญข้าวสาก ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 95.6 บุญออกพรรษา ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 99.6 การแห่ปราสาทผึ้ง ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 83.4 การแข่งขันเรือออกพรรษา ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 94.3 บุญกฐิน ส่วนใหญ่ รู้จัก จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 99.1

ตารางที่ 3 ความเข้าใจความหมายของวัฒนธรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม

วัฒนธรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ		
เข้าใจ	191	83.4
ไม่เข้าใจ	15	6.6
ไม่แน่ใจ	23	10.0
รวม	229	100
วัฒนธรรมทางการเมือง		
เข้าใจ	197	86.0
ไม่เข้าใจ	13	5.7
ไม่แน่ใจ	19	8.3
รวม	229	100
วัฒนธรรมทางวัตถุ		
เข้าใจ	186	81.2
ไม่เข้าใจ	18	7.9
ไม่แน่ใจ	25	10.9
รวม	229	100
วัฒนธรรมทางอวัตถุ		
เข้าใจ	137	59.8
ไม่เข้าใจ	42	18.3
ไม่แน่ใจ	50	21.8
รวม	229	100

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจความหมายของวัฒนธรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่เข้าใจ จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 83.4 วัฒนธรรมทางการเมือง ส่วนใหญ่เข้าใจ จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 86.0 วัฒนธรรมทางวัตถุ ส่วนใหญ่เข้าใจ จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 81.2 วัฒนธรรมทางอวัตถุ ส่วนใหญ่เข้าใจ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล กิจกรรมที่ องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญเข้ากรรม		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	9	3.9
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	15	6.6
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	122	53.3
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	82	35.8
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	1	0.4
รวม	229	100
บุญคุณถาน		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	9	3.9
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	15	6.6
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	114	49.8
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	90	39.3
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	1	0.4
รวม	229	100
บุญข้าวจี		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	11	4.8
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	34	14.8
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	124	54.1
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	58	25.3
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	2	0.9
รวม	229	100

ตารางที่ 4/ (ต่อ)

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญผะเหวด		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	25	10.9
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	51	22.3
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	101	44.1
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	25	10.9
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	27	11.8
รวม	229	100
บุญสงกรานต์		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	101	52.8
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	4	1.7
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	57	24.9
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	26	11.4
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	21	9.2
รวม	229	100
การก่อพระทราย		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	16	7.0
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	12	5.2
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	125	54.6
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	73	31.9
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	3	1.3
รวม	229	100

ตารางที่ 4/ (ต่อ)

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญวันวิสาขะ(บุญบั้งไฟ)		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	80	34.9
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	69	30.1
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	59	25.8
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	16	7.0
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	5	2.2
รวม	229	100
บุญข้าชะ		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	7	3.1
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	55	24.0
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	50	21.9
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	116	50.7
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	1	0.4
รวม	229	100
บุญเข้าพรรษา		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	127	55.5
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	37	16.2
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	60	26.2
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	3	1.3
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	2	0.9
รวม	229	100

ตารางที่ 4/ (ต่อ)

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บุญข้าวประดับดิน		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	11	4.8
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	72	31.4
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	125	54.6
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	20	8.7
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	1	0.4
รวม	229	100
บุญข้าวสาก		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	10	4.4
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	71	31.0
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	140	61.1
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	7	3.1
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	1	0.4
รวม	229	100
บุญออกพรรษา		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	64	27.9
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	74	32.3
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	82	35.8
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	3	1.3
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	6	2.6
รวม	229	100

ตารางที่ 4/(ต่อ)

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การแห่ปราสาทผึ้ง		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	6	2.6
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	55	24.0
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	55	24.0
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	110	48.0
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	3	1.3
รวม	229	100
แข่งเรือออกพรรษา		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	98	42.7
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	37	16.2
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	43	18.8
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	32	14.0
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	19	8.3
รวม	229	100
บุญกฐิน		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	58	25.3
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	31	13.5
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	127	55.5
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	3	1.3
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	10	4.4
รวม	229	100

ตารางที่ 4/ (ต่อ)

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ส่งเสริมสินค้าพื้นเมือง (OTOP)		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	111	48.5
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	46	20.1
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	29	12.7
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	9	3.9
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	34	14.8
รวม	229	100
การแต่งกายประจำถิ่น		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	14	6.1
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	38	16.6
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	125	54.6
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	42	18.3
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	10	4.4
รวม	229	100
อาหารพื้นเมือง		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	15	6.6
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	96	41.9
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	93	40.6
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	17	7.5
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	8	3.5
รวม	229	100

ตารางที่ 4/(ต่อ)

ประเพณี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาษาท้องถิ่น		
มีงบประมาณในการดำเนินการ	10	4.4
มีการให้ความรู้แก่ประชาชน	93	40.6
มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ	108	47.2
กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่	11	4.8
มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต	7	3.1
รวม	229	100

จากตารางที่ 4 พบว่า กิจกรรมที่ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดยโสธรดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นดังนี้ บุญเข้ากรรม ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 บุญคุณทาน ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80 บุญข้าวจี ส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 54.1 บุญผเวส ส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 บุญสงกรานต์ ส่วนใหญ่มีงบประมาณในการดำเนินการ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 การก่อพระทราย ส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 บุญวันวิสาขะ (บุญบั้งไฟ) ส่วนใหญ่ มีงบประมาณในการดำเนินการ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 บุญช่าชะ ส่วนใหญ่กำลังฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่ จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 บุญเข้าพรรษา ส่วนใหญ่ มีงบประมาณในการดำเนินการ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 บุญข้าวประดับดิน ส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 บุญข้าวสาก ส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 บุญออกพรรษา ส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 การแห่ปราสาทผึ้ง ส่วนใหญ่กำลังฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่ จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 แข่งเรือออกพรรษา ส่วนใหญ่มีงบประมาณในการดำเนินการ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 บุญกฐิน ส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 54.6 ส่งเสริมสินค้าพื้นเมือง (OTOP) ส่วนใหญ่ มีงบประมาณในการดำเนินการ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 การแต่งกายประจำถิ่น ส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 อาหารพื้นเมือง ส่วนใหญ่ มีการให้ความรู้แก่ประชาชน จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ภาษาท้องถิ่น ส่วนใหญ่ มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2

ตารางที่ 5 ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ท้องถิ่นมีอิสระในการจัดทำกิจกรรมหรือบริการสาธารณะ		
ถูก	208	90.8
ไม่ถูก	10	4.4
ไม่แน่ใจ	11	4.8
รวม	229	100
องค์การสาธารณะมีอิสระในการจัดทำกิจกรรมเฉพาะหนึ่ง ๆ		
ถูก	155	67.7
ไม่ถูก	46	20.1
ไม่แน่ใจ	28	12.2
รวม	229	100
การกำหนดรูปแบบของสภาอบต. และนายก อบต. ให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ		
ถูก	207	90.4
ไม่ถูก	13	5.7
ไม่แน่ใจ	9	3.9
รวม	229	100
นายก อบต. ต้องมาจากการเลือกตั้ง		
ถูก	221	96.5
ไม่ถูก	6	2.6
ไม่แน่ใจ	2	0.9
รวม	229	100

ตารางที่ 5 /(ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นายก อบต.มาจากการเลือกตั้งโดยตรง		
ถูก	227	99.1
ไม่ถูก	2	0.9
ไม่แน่ใจ	0	0
รวม	229	100
อบต.มีอำนาจใช้จ่ายเงินได้โดยอิสระ		
ถูก	87	38.0
ไม่ถูก	126	55.0
ไม่แน่ใจ	16	7.0
รวม	229	100
อบต.มีอำนาจในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ อบต.ทุกตำแหน่ง		
ถูก	94	41.0
ไม่ถูก	99	43.2
ไม่แน่ใจ	36	15.7
รวม	229	100
นายอำเภอมีอำนาจในการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลให้ปฏิบัติตามกฎหมาย		
ถูก	229	100
ไม่ถูก	0	0
ไม่แน่ใจ	0	0
รวม	229	100

ตารางที่ 5 /(ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกระจายอำนาจคือการแยกหน่วยงานออกเป็นนิติบุคคลอิสระจากองค์การบริหารราชการส่วนกลาง		
ถูก	187	81.7
ไม่ถูก	24	10.5
ไม่แน่ใจ	18	7.9
รวม	229	100
สภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง		
ถูก	225	98.3
ไม่ถูก	2	0.9
ไม่แน่ใจ	2	0.9
รวม	229	100

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่า ข้อความดังกล่าวข้างต้น ถูกต้อง 6 ข้อ คือ ท้องถิ่นมีอิสระในการจัดทำกิจการหรือการบริการสาธารณะ จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 90.8 องค์การสาธารณะมีอิสระในการจัดทำกิจการเฉพาะหนึ่ง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7 การกำหนดรูปแบบของสภา อบต. และนายก อบต. ให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 90.4 นายก อบต. ต้องมาจากการเลือกตั้ง จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 96.5 นายก อบต. มาจากการเลือกตั้งโดยตรง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 99.1 นายอำเภอมีอำนาจในการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 100 การกระจายอำนาจคือการแยกหน่วยงานออกเป็นนิติบุคคลอิสระจากองค์การบริหารราชการส่วนกลาง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 81.7 สภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 98.3

ส่วนข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบไม่ถูก 2 ข้อ คือ อบต. มีอำนาจใช้จ่ายเงินได้โดยอิสระ จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 อบต. มีอำนาจในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ อบต. ทุกตำแหน่ง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะและความคาดหวังเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

รายการ	จำนวน (คน)
1.คนยุคปัจจุบันไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก	45
2. องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ให้ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น	25
2.ให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง	16
3.เน้นเรื่องศาสนา และจริยธรรม	15
4.ขาดงบประมาณในการสนับสนุน	18
5. ขาดเจ้าหน้าที่ในการรับผิดชอบโดยตรง	15
5.เน้นวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจคู่กับท้องถิ่น	6
6.อยากให้การดำเนินงานเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3
รวม	143

จากตารางที่ 6 พบว่า มีผู้ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 62.44 ส่วนใหญ่เห็นว่าคนยุคปัจจุบันไม่ค่อยสนใจเท่าที่ควร จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก และควรให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลทั่วไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล หมู่ที่ 1 จำนวน 7 ราย และหมู่ที่ 2 จำนวน 7 ราย เป็นเพศหญิง จำนวน 2 ราย เป็นเพศชาย จำนวน 12 ราย

รายที่ 1 นายประสพโชค นามสมมติ อายุ 45 ปี เป็นชาวตำบลภูจาน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 9,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 2 นายธนศ นามสมมติ อายุ 41 ปี เป็นชาวตำบลภูจาน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพทำนา มีรายได้ประมาณ 3,500 บาทต่อเดือน

รายที่ 3 นายวิชัย นามสมมติ อายุ 46 ปี เป็นชาวตำบลภูจาน จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รายได้เฉลี่ยประมาณ 2,500 ต่อเดือน

รายที่ 4 นายจำเริญ นามสมมติ อายุ 50 ปี เป็นชาวบ้านภูจานโดยกำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รายได้เฉลี่ยประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 5 นางสมลักษณ์ นามสมมติ อายุ 56 ปี เป็นชาวบ้านภูจาน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รายได้เฉลี่ยประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 6 นายสรวิชัย นามสมมติ อายุ 34 ปี เป็นชาวตำบลภูจาน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพรับราชการ มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 12,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 7 นายธีทัต นามสมมติ อายุ 29 ปี เป็นชาวบ้านภูจานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท สถานภาพโสด ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 11,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 8 นายพนิต นามสมมติ อายุ 45 ปี เป็นชาวบ้านภูจานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 5,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 9 นายปัญญา นามสมมติ อายุ 49 ปี เป็นชาวบ้านภูจานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 10 นางเพ็ญศรี นามสมมติ อายุ 47 ปี เป็นชาวบ้านกู่จานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,500 บาทต่อเดือน

รายที่ 11 นายประดิษฐ์ นามสมมติ อายุ 64 ปี เป็นชาวบ้านกู่จานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 12 นายสมชาย นามสมมติ อายุ 29 ปี เป็นชาวบ้านกู่จานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน

รายที่ 13 นายรังษี นามสมมติ อายุ 50 ปี เป็นชาวบ้านกู่จานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 4,500 บาทต่อเดือน

รายที่ 14 นายพิพัฒน์ นามสมมติ อายุ 35 ปี เป็นชาวบ้านกู่จานมาแต่กำเนิด จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 14 ราย เป็นหัวหน้าครัวเรือน 13 ราย สถานภาพโสด 1 ราย ส่วนเพศหญิงทั้งสองรายเป็นชาวบ้านกู่จานโดยกำเนิด มีสามีเป็นชาวต่างถิ่น

2. สถานภาพทางเศรษฐกิจ

ส่วนใหญ่ชาวบ้านหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 2 ตำบลกู่จาน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนาข้าวและถั่วลิสง เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย เพื่อเอาไ่วขาย เลี้ยงไก่เพื่อบริโภคในครัวเรือน

3. รายได้ รายจ่าย

รายได้มาจากการขายข้าว (ข้าวเจ้า) แต่ชาวบ้านจะบริโภคข้าวเหนียว และผลิตข้าวเหนียว และรายได้จากการขายสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย

รายจ่ายส่วนหนึ่งเป็นค่ากับข้าวที่ไม่สามารถผลิตได้ในครัวเรือน อีกส่วนหนึ่งเป็นค่าพาหนะไปซื้อของใช้ที่จำเป็น

4. ลักษณะการปลูกเรือนที่อยู่อาศัย

บ้านเป็นเรือนยกพื้นสูง โดยอาศัยใต้ถุนบ้านเป็นคอกสัตว์ ในบริเวณบ้านจะมีขุ้งข้าวเพื่อเก็บข้าวเปลือกหลังฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งความสำคัญของการทำขุ้งข้าวจะแสดงถึงฐานะด้วย หากบ้านใดมีขุ้งข้าวขนาดใหญ่ เชื่อว่าเป็นบ้านที่มีฐานะดี ส่วนใต้ถุนบ้านอีกส่วนหนึ่งจะใช้ประโยชน์ตามต้องการ เช่นที่เก็บไผ่ปลาร้า หน่อไม้คอง (หน่อไม้ส้ม) และอุปกรณ์ทางการเกษตร เป็นต้น แต่ลักษณะบ้านเรือนในสมัยปัจจุบัน (บางครัวเรือน) เปลี่ยนแปลงไปตามฐานะของครัวเรือน บ้านที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้าน 2 ชั้น คนในครัวเรือนจะอาศัยอยู่ทั้งชั้นบนและชั้นล่าง

5. สภาพทางสังคม

สภาพโดยรวมของตำบลกุ้งงาน เป็นสังคมที่สงบสุข อันเนื่องมาจากมีหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ตามสถิติของการเกิดอาชญากรรมของสถานีตำรวจภูธรอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ของตำบลกุ้งงานแทบจะไม่มีเรื่องการทำร้ายด้วยวิธีรุนแรงเลย สังคมเป็นสังคมที่เอื้ออาทร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน นับตั้งแต่ระดับครอบครัว ลงมาถึงชุมชน จะเห็นได้จาก จะมีการถามข่าวคราว หากมีบุคคลในครอบครัวที่เจ็บป่วย นอกจากนี้ หากเจ้าบ้านกลับจากการทำงานต่างถิ่น เพื่อนบ้านจะมาเยี่ยมถามลักษณะการไปมาและศึกษาถึงถิ่นที่ไปพบมา นอกจากนั้นยังมีการช่วยกันแรงงาน เช่น หากบ้านใดมีการจัดงาน เช่น งานทำบุญ งานบวช งานแต่งงาน เพื่อนบ้านจะมาช่วยงานนับแต่เตรียมงาน จนเสร็จงาน โดยมีได้ค่าจ้างแต่อย่างใด

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในชุมชน

คามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรณีที่ 1

นายประสพโชค อายุ 45 ปี เป็นชาวดำบลภู่งานโดยกำเนิด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยในจังหวัดยโสธร สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพหลายอย่างแต่รายได้หลักมาจากการเกษตร โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 9,000 บาท ต่อเดือน ซึ่งการที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลภาคสนาม และคลุกคลีกับชาวบ้านเป็นระยะเวลาหนึ่งทำให้ทราบว่าครอบครัวของนายประสพโชคเป็นครอบครัวที่มีชื่อเสียง และชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความเคารพยำเกรง และนับถือสมาชิกของครอบครัวนี้มาตั้งแต่สมัยปู่และพ่อของนายประสพโชคซึ่งเป็นกำนันคนแรก โดยภายหลังได้ลาออกมาประกอบอาชีพอิสระ ประกอบกับบุคลิกของนายประสพโชคที่เป็นคนเรียบง่าย อุนนิตย ร่าเริง ใจกว้าง มีความเป็นกันเองกับทุกคน ดังนั้นจึงเป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือ และได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำ

นายประสพโชคได้แสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ พื้นฟูวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาจเห็นว่ามีผลสำคัญรองลงมาจากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานอื่น ๆ แต่ตัวเขาคิดเห็นว่าวัฒนธรรมมีความสำคัญเป็นอันดับแรกของชุมชน โดยเป็นสิ่งที่หล่อหลอมความเป็นคน และสร้างความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาไปพร้อมกับการพัฒนา ด้านอื่น ๆ เพราะว่าหากวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง ก็ย่อมนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน และด้านอื่น ๆ โดยได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมจากที่เคยรุ่งเรืองในอดีต กลับค่อยหายไป จนปัจจุบันวัฒนธรรมบางอย่างได้สูญหายไป หากปล่อยให้ไว้ให้เป็นอย่างนี้โดยไม่เข้าไปจัดการ โดยการส่งเสริมและการพัฒนาแล้ว ลูกหลานจะไม่มีโอกาสได้เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่นเหล่านี้เลยก็เป็นได้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านประเพณีท้องถิ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวกู่งาน ประเพณีบางอย่าง เช่น ประเพณีเกี่ยวกับอาชีพ เดิมเป็นสังคมเกษตร ซึ่งต้องพึ่งน้ำฝนตามธรรมชาติ เมื่อฝนแล้งก็จะมีประเพณีบุญบั้งไฟ ทั้งแห่นางแมว รวมทั้งการสวดขอฝน แต่ปัจจุบันเมื่อมีการชลประทานมาถึง ประเพณีดังกล่าวก็สูญหายไป หรือประเพณีเกี่ยวกับข้าว เช่น ประเพณีเดือนยี่ ที่จะนำข้าวขึ้นยุ้งฉาง และมีการทำบุญ ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยทำกันแล้ว ส่วนประเพณีทำบุญข้าวประดับดินยังพบเห็นอยู่ แต่ลดลง เนื่องจากชาวบ้านหันไปประกอบอาชีพอื่น แทนการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะปีที่ผ่านมานี้ พื้นที่ครึ่งหนึ่งของบ้านกู่งานได้เปลี่ยนแปลงไป ประสพโชคยังเล่าให้ผู้วิจัยฟังอีกว่า ใน

สมัยที่ยังเด็ก ถึงเทศกาล หรือประเพณีสำคัญในตำบล เช่น บุญบั้งไฟ บุญช่าชะ ครุฑสงกรานต์ จะจัดงานในวัดต่าง ๆ ซึ่งเขาก็จะออกไปเที่ยว ซึ่งสมัยนี้หมดไปแล้ว

ประสพ โชคเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเฉพาะประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากเห็นว่า เป็นวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีของคนในตำบล เพราะได้ร่วมกิจกรรมในแต่ละประเพณี และได้มาพบปะกันสังสรรค์ร่วมทำกิจกรรมทางสังคม ซึ่งนอกจากจะได้ร่วมประเพณีตามความเชื่อต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นการกระชับความสัมพันธ์ให้มีความแน่นแฟ้น กลมเกลียว เป็นอันหนึ่งอันเดียว จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ค่อยๆ สูญหายไปชาวบ้าน จึงไม่ค่อยมีโอกาที่จะพบปะสังสรรค์ หรือร่วมกิจกรรมทางสังคม ทำให้เกิดความห่างเหิน ซึ่งอาจนำมาสู่ความแตกแยกของชาวบ้าน ซึ่งหากองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถอนุรักษ์ ฟื้นฟูประเพณีเหล่านี้ไว้ได้ จะทำให้ชาวบ้านกลับมาสามัคคีกลมเกลียวเหมือนก่อน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของตำบลเป็นไปได้ง่ายขึ้น

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมของตำบล ประสพ โชคเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในฐานะที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาตำบล และให้ความสำคัญกับเรื่องวัฒนธรรมมาโดยตลอด เขาเห็นว่าตำบลภูจาน ควรพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลพร้อมการพัฒนาด้านอื่น เมื่อถามว่าวัฒนธรรมใดที่ควรพัฒนาเป็นอันดับแรก ก็ได้รับคำตอบว่าพัฒนาสถานที่วัดพระธาตุภูจานให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของตำบล ให้เป็นศูนย์กลางของกิจกรรม และเป็นแหล่งรวมวัฒนธรรม และของดีประจำตำบล

ส่วนการพัฒนาเรื่องการแพทย์แผนโบราณ เขาแสดงความคิดเห็นว่า เป็นสิ่งที่ควรจะดำเนินการเป็นลำดับต่อไป ควรจะทำการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นผลิตภัณฑ์ประจำตำบล ซึ่งแพทย์แผนโบราณน่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านภูจานได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ประสพ โชคยังแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น เขาเข้าใจและยอมรับได้ว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีชีวิต แต่ถ้าเป็นไปได้เขาอยากให้อนุรักษ์รูปแบบประเพณีดั้งเดิมเอาไว้ให้มากที่สุด ซึ่งชาวบ้านคนอื่นเองยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในความเข้าใจที่น้อยมากเห็นว่าการพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นการที่ต้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับการค้าขาย ซึ่งอาจเป็นส่วนท้าย ๆ ของการพัฒนาวัฒนธรรมจุดนี้เอง องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องเข้ามามีบทบาทให้ความรู้และความเข้าใจกับชาวบ้านให้เข้าใจการพัฒนาวัฒนธรรมและประเพณีให้มากยิ่งขึ้น

กรณีที่ 2

นายธนศ นามสมมุติ อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพทำนา มีรายได้ประมาณ 3,500 บาทต่อเดือน ธนศเป็นชาวภู่งานโดยกำเนิดเติบโต เรียนหนังสือ และประกอบอาชีพที่นี้มาตั้งแต่เด็ก ทำให้มีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของตำบลภู่งานเป็นอย่างดี รวมทั้งได้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมภายในตำบลมาโดยตลอด ธนศแสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมในตำบลภู่งาน มีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่นๆ ธนศแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่า เท่าที่สังเกตทั้งจากพฤติกรรมของตนเอง และผู้อื่นในการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม เขายอมรับว่าตน และชาวบ้านให้ความสำคัญกับเรื่องวัฒนธรรมน้อยลง หากเทียบกับในสมัยก่อนประมาณ 30 กว่าปี คงเนื่องมาจากสภาพภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความฝืดเคือง ทำให้ชาวบ้านภู่งานใช้เวลาทั้งหมดกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยี ที่เข้ามาทำให้วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป ธนศเล่าให้ผู้วิจัยฟังอีกว่า บรรพบุรุษของเขาเป็นเกษตรกร และทำอาชีพเกษตรเพียงอย่างเดียว จึงได้เห็นความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม กับสังคมเกษตรกรรมอย่างเช่น ชาวนาในชนบทได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการทำนา ซึ่งสมัยก่อนมีประเพณี และการละเล่นที่เกี่ยวข้องกันอย่างมากมาย เช่นประเพณีการขอฝน บุญบั้งไฟ บุญคูณลาน บุญข้าวประดับดิน รวมทั้งเวลามีการลงแขกเกี่ยวข้าวจะมีการร้องเพลงพื้นบ้าน เมื่อมีระบบการชลประทานทำให้เกษตรกรไม่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำในการเกษตร ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาน้ำฝนตามธรรมชาติอีกต่อไป ประเพณีบุญบั้งไฟจึงได้เริ่มสูญหายไปตั้งแต่นั้น และหลังจากมีการนำรถเกี่ยวข้าวที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการทำนา จึงไม่มีการลงแขกเกี่ยวข้าว ทำให้ประเพณีสูญหายไปไปในที่สุด

วัฒนธรรมที่ธนศเห็นว่าชาวบ้านภู่งานยังยึดถือ และประพฤติปฏิบัติอยู่เหมือนอดีต คือ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่นการทำบุญในวันพระเช่นออกพรรษา หรือวันสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า แต่ต่างกันว่าปัจจุบันคนที่เข้าร่วมประเพณีนี้มีจำนวนลดน้อยลง โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น ส่วนประเพณีในเทศกาลที่รื่นเริง เช่น ตรุษสงกรานต์ ปัจจุบันยังปฏิบัติกันอยู่ แต่ในรายละเอียดมีความเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย ธนศเล่าว่าในสมัยก่อนจะจัดงานกันที่วัด มีการสงฆ์น้ำพระ และเล่นสาดน้ำกันในหมู่คนหนุ่มสาว ปัจจุบันเหลือแต่การสาดน้ำกันอย่างรุนแรงเพียงอย่างเดียว

นอกเหนือจากประเพณีที่ธนศมีความคิดเห็นว่ามีเปลี่ยนแปลงแล้ว เขายังกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์โบราณว่า ในสมัยก่อนที่การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางมีแต่ทางเท้า ชาวบ้านจึงไม่นิยมไปรักษาที่หมอแผนปัจจุบัน

ธนศเห็นด้วยอย่างยิ่งหากจะมีการฟื้นฟูศิลปปะท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจึงควรเข้ามามีบทบาทในส่วนนี้ ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล ธนศเห็นด้วยอย่างยิ่งกับ

การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะเท่าที่เห็นชาวบ้านจำนวนไม่น้อยนิยมการรักษาแบบนี้ จึงคิดว่าน่าจะพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของตำบลได้ เนื่องจากยาเหล่านี้มีสรรพคุณในการรักษาดีเยี่ยม ซึ่งชาวบ้านบอกกันปากต่อปากว่าดีกว่ายาแผนปัจจุบันเสียอีก ส่วนบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการประชาสัมพันธ์ชาวบ้านยังรับรู้เรื่องราวเหล่านี้ได้น้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการบอกกันปากต่อปากเท่านั้น ซึ่งยังไม่ได้มีการจัดการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ ซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่ชาวบ้านมักจะได้จากบุคคลที่ใกล้ชิด หรือผู้ใหญ่และกำนันในท้องถิ่นเป็นต้น

กรณีที่ 3

นายวิชัย นามสมมติ อายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส อาชีพ เกษตรกรรม เช่น การทำนาและประกอบอาชีพอิสระ รายได้เฉลี่ยประมาณ 2,500 บาท ต่อเดือน นายวิชัยเป็นช่างู่งานโดยกำเนิด ดังนั้นจึงทราบรายละเอียดของวัฒนธรรมตำบลมากรวมทั้งสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ได้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วิชัยเล่าว่าได้ร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตำบลดูงาน เห็นว่าส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น ๆ ภายหลังเขามีความสนใจและมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน วิชัยได้แสดงแนวความคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องการส่งเสริมภาษาท้องถิ่น โดยเขากล่าวว่า ภาษาถิ่นมีความสำคัญและสังเกตว่าเด็กรุ่นใหม่จะมีสำเนียงไปทางภาษากลางๆ โดยเขาคิดว่าน่าจะมาจากการที่เด็กมีการศึกษามากขึ้น และต้องไปศึกษาในที่อื่นๆ เช่น กรุงเทพฯ ทำให้รับเอาลักษณะและสำเนียงการพูดแบบอื่นมา ทำให้ภาษาท้องถิ่นเพี้ยนไป

หากองค์การบริหารส่วนตำบล จะดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาท้องถิ่น ควรจะต้องทำผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรม ต่าง ๆ เพราะการที่ไปบอกให้เขาอนุรักษ์เขาจะไม่ทราบว่าจะทำไมต้องอนุรักษ์ สำหรับประเด็นการพัฒนาวัฒนธรรมตำบล วิชัยค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เนื่องจากชาวบ้านยังนิยมรักษาแบบนี้อยู่ ถึงแม้ในปัจจุบันการรักษาแบบแผนปัจจุบันจะเข้ามามีบทบาทมาก เขาคิดว่านี่คงเป็นเครื่องชี้วัดสรรพคุณในทางการรักษาของยาแผนโบราณ ได้เป็นอย่างดี เขาให้เหตุผลอีกว่าชาวบ้านจะเลือกใช้ยาจากสรรพคุณในการรักษาเท่านั้น ถ้ารักษาได้หายขาดก็จะใช้ต่อไปไม่เปลี่ยนไปใช้ยาอื่น นอกจากนี้วิชัยยังเห็นว่าควรส่งเสริมให้วัดพระธาตุดูงาน เป็นศูนย์การท่องเที่ยวของตำบลดูงาน เพราะมีเอกลักษณ์ในวัฒนธรรม และเป็นโบราณสถานที่มีความเก่าแก่ จึงเป็นเรื่องที่องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุดูงานให้อยู่คู่กับบ้านดูงาน และยโสธรต่อไปในอนาคต เมื่อพิจารณาจากศักยภาพของวัดพระธาตุดูงานที่มีอยู่แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้ามาพัฒนาจึงไม่ใช่เรื่องที่ยากอีกต่อไป

กรณีที่ 4

นายจำเริญ นามสมมติ อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ย 6,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวภู่งาน โดยกำเนิด เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตพบว่า นายจำเริญเป็นผู้ที่สุภาพอ่อนน้อม และมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จำเริญเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าวัฒนธรรมในตำบลภู่งาน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระยะกว่า 40 ปีที่ผ่านมา เพราะที่จำได้ที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น ประเพณี บุญบั้งไฟ ทรุษสงกรานต์ บุญข้าวสาก เป็นต้น รวมทั้งชาวบ้านในสมัยก่อนได้ให้ความสำคัญของวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากในสังคมสมัยก่อนเป็นสังคมที่ใช้ชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งด้านประเพณี ศิลปะการแสดงภายในท้องถิ่น หากแต่ในปัจจุบันกลับเลือนหายไป สาเหตุหลักคงมาจากมีเวลาว่างน้อยลง หรือเรียกได้ว่าไม่มีเวลาว่างกันเลยในปัจจุบัน เพราะต้องประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว กิจกรรมในประเพณีต่าง ๆ จึงไม่ค่อยไปร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว และเด็ก ๆ โดยจำเริญเห็นว่าเป็นหน้าที่และองค์การบริหารส่วนตำบลต้องเข้ามามีบทบาทในการเร่งอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีที่กำลังจะสูญหายไปเสียตั้งแต่ตอนนี้ จำเริญมีความหวังว่าในอนาคตคงได้มีโอกาสเห็นความรุ่งเรืองของประเพณีท้องถิ่นอย่างเช่นในอดีตแบบนี้

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นเขาเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเรื่องการแพทย์แผนโบราณ เพราะเห็นว่าในตำบลภู่งาน ยังมีผู้นิยมรักษาโรค และบำรุงสุขภาพด้วยยาแผนโบราณ ประกอบกับปัจจุบันมีกระแสความนิยมเรื่องการใช้ยาสมุนไพรอย่างแพร่หลาย ทำให้คนเริ่มมีความสนใจ ดังนั้นหากจะทำเรื่องการแพทย์พื้นบ้านมาฟื้นฟูโดยองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะเป็นประโยชน์มาก และยังมีผู้รู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก และมีฝีมือในการรักษา และคนเหล่านี้ต่างเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น และให้ความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล โอกาสก็จะประสบความสำเร็จสูง ส่วนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่นๆ นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลต้องพัฒนาวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของท้องถิ่น ส่วนด้านสถานที่นั้น ตำบลภู่งานมีวัดพระธาตุภู่งาน ศิลาลาจาริกโบสถ์มา ภู่งานจิว หนองสระพัง เสาหินบ้านภู่งาน และคอนปู้ตาที่มีถึงจำนวนมากอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นจุดแข็งของตำบลภู่งานในการอนุรักษ์และพัฒนาให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลานต่อไป

กรณีที่ 5

นางสมลักษณ์ นามสมมติ อายุ 56 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพ เกษตรกร รายได้เฉลี่ยประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวภู่งาน โดยกำเนิด กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นว่า ในสมัยก่อนตำบลภู่งาน ยังไม่เจริญเท่ากับปัจจุบัน การเดินทางเส้นทางคมนาคมลำบากต้องเดินทางเท้า แต่ถึงแม้จะลำบากอย่างไรแต่ก็มีความสุข เพราะชาวบ้านมีความสนิมสนมกลมเกลียวและเอื้ออาทรต่อกันเป็นอย่างดี

มาก หากมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมในเรื่องใดก็ตาม ชาวบ้าน จะให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ มาร่วมประเพณีต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน แต่ปัจจุบันพบการรวมกันเพื่อมาทำกิจกรรมลักษณะนี้ได้น้อยลง

สมลักษณะ เห็นด้วยอย่างยิ่ง กับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคอีสาน เช่นการฟ้อนรำ เนื่องจากปัจจุบันประเพณี หรือวัฒนธรรมการแสดงท้องถิ่นบางอย่างได้กำลังสูญหายไปเช่น การฟ้อนรำในพิธีการต่าง ๆ โดยต้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทส่งเสริมให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้ ถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นหลัง โดยต้องไปช่วยดำเนินการเช่น หาอาคารสถานที่ หรือจัดงบประมาณ ซึ่งสมลักษณะเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบล มีศักยภาพที่ทำเรื่องนี้ได้

สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรม สมลักษณะเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการพัฒนา โบราณสถานวัดพระธาตุภูจาน เสาหินบ้านภูจาน ภูบ้านจิว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของ ตำบลภูจาน สมลักษณะมีความเห็นว่าสามารถพัฒนาโบราณสถานวัดภูจานให้เป็นศูนย์กลางหรือรวม กิจกรรมของท้องถิ่น และเมื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้แล้ว การพัฒนา โบราณสถานน่าจะเป็นไปได้มากที่สุด รวมทั้งยังสามารถพัฒนาเชื่อมต่อวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นอื่น ๆ ไว้ เช่นการทอผ้าไหมลายพื้นเมือง ที่ สามารถพัฒนาให้เป็นสินค้าของตำบลภูจาน เนื่องจากมีลวดลายความสวยงาม ที่เป็นเอกลักษณ์ และสามารถนำไปผลิตสินค้าอื่น ๆ ได้ เช่นการ ตัดเสื้อผ้าต่าง ๆ ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ เช่นวัดวาอารามที่เก่าแก่ในท้องถิ่น สมลักษณะเห็นว่าทำ ได้ยาก เพราะต้องปรับปรุงอีกมากเนื่องจากมีสภาพทรุดโทรมต้องใช้งบประมาณสูงในการ ซ่อมแซม และลักษณะโดยกายภาพทั่วไปไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา จึงเห็นว่าควรส่งเสริม โบราณสถานวัดพระธาตุภูจาน เสาหินบ้านภูจาน ภูบ้านจิว เป็นอันดับแรก เพราะมีความเหมาะสม และสมบูรณ์พร้อมเป็นจำนวนมาก และชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวก็มีอยู่บ้าง จึงน่าจะง่ายต่อการ พัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งรวมสินค้าของท้องถิ่นได้ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องจัดทำแผนในการพัฒนาและฟื้นฟูวัฒนธรรมอย่างจริงจัง

กรณีที่ 6

นายสรวิทย์ นามสมมติ อายุ 34 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพสมรส อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยประมาณ 12,000 บาทต่อเดือน นายสรวิทย์มีความคิดเห็นว่าชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มทางสังคมมากเท่าที่ควร โดยยังสนใจเฉพาะเรื่องการทำมาหากิน หรือการประกอบอาชีพ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเกรงว่าวัฒนธรรม หรือประเพณีบางอย่างจะถูกลบเลือนไปตามกาลเวลา ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง

สรวิทย์เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบล โดยเฉพาะเรื่องของการ อนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมีความเห็นว่าประเพณีท้องถิ่นที่นี่ไม่มีความแตกต่างจาก

ประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น เขาเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการพัฒนา โบราณสถานวัดพระธาตุคู่จัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากจะเป็นผลดีและเกิด ประโยชน์ต่อวัฒนธรรม และเศรษฐกิจของตำบลเป็นอย่างมาก ส่วนบทบาทขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ที่ส่งเสริมความรู้ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งในกรณีนี้องค์การบริหาร ส่วนตำบลยังมีบทบาทในตรงนี้ไม่มากเท่าที่ควร ยังไม่ได้มีการทำความเข้าใจหรือฝึกอบรมให้ ความรู้ถึงเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ควรจะมีวิธีการให้ความรู้ว่าจะอะไรคือวัฒนธรรม ท้องถิ่น ซึ่งต้องเริ่มสร้างให้ชาวบ้านเกิดความรู้และความเข้าใจในส่วนตรงนี้ โดยส่วนใหญ่ขององค์การ บริหารส่วนตำบลได้จัดลำดับความสำคัญกับการพัฒนาสาธารณูปโภคที่เป็น โครงสร้างพื้นฐานเสีย มากกว่า เช่น การทำถนน ขุดลอกคูคลอง เป็นต้น

กรณีที่ 7

นายธีทัต นามสมมติ อายุ 29 ปี จบการระดับปริญญาตรี และกำลังศึกษาต่อใน ระดับปริญญาโท สถานภาพโสด อาชีพทำการเกษตร และรับจ้างในองค์กรภาคเอกชน รายได้เฉลี่ย ประมาณ 11,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวกู๋จันโดยกำเนิด ธีทัตเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า แม้จะเป็นชาวกู๋จัน แต่ตนเองก็ได้ใช้ชีวิตช่วงหนึ่งในท้องถิ่นอื่น คือเมื่ออายุ 17 ปีและเรียนจบจากโรงเรียนประจำตำบล ก็ไปเรียนต่อในระดับปริญญาตรีที่กรุงเทพมหานคร และทำงานอยู่หลายปี แต่แม้ว่าตัวเองจะไปอยู่ที่ อื่นเป็นระยะเวลาานาน แต่ทุก ๆ ปี ธีทัตจะต้องกลับมาที่ตำบลกู๋จัน ในช่วงประเพณีที่สำคัญ โดยเฉพาะประเพณีตรุษสงกรานต์ เนื่องจากเป็นประเพณีที่สำคัญที่สมาชิกในครอบครัว จะมา รวมตัวกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นสิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นอย่างดี และเป็น ประเพณีที่ดั้งเดิม สมควรที่องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดี งามนี้ไว้ ที่ผ่านมามองการบริหารส่วนตำบลก็จัดประเพณีนี้ หรือประเพณีอื่น ๆ ได้ดีพอสมควรมีคน เข้ามาร่วมมือกันจัดงานต่าง ๆ ทำให้ท้องถิ่นเกิดความสามัคคีกลมเกลียว และอนุรักษ์ประเพณีอันดี งามให้คงไว้ได้ด้วย

ธีทัตเล่าว่า ถึงเขาจะเป็นคนรุ่นใหม่ แต่ก็ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยตั้งแต่วัยเด็กเขาจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตำบลอย่างสม่ำเสมอ เพราะใน สมัยก่อนประมาณ 20 กว่าปี ชาวบ้านให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้าน ประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ เขาจำได้ว่า ในช่วงประเพณีสำคัญต่าง ๆ เช่น ปีใหม่ หรือบุญบั้งไฟ ตรุษ สงกรานต์ เข้าพรรษา ชาวบ้านจะมาร่วมมือกันในการทำงาน ส่วนประเพณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพทางการเกษตรนั้น ธีทัตกล่าวว่าในสมัยที่เขาเด็ก ๆ ยังเคยเห็นการทำบุญคูณลาน บุญข้าว ประดับดิน แต่ปัจจุบันประเพณีเกี่ยวกับการเกษตรต่าง ๆ เหล่านี้ เขาแทบจะไม่เห็นแล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่ น่าเสียดายเป็นอย่างมาก

ธีทัต ยังได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมตำบลภูจานว่า ในสมัยก่อนเวลาที่มีงานตามวัด ชาวบ้านก็จะไปเที่ยววัดใกล้ ๆ เนื่องจากการคมนาคมในตำบลยังไม่สะดวก แต่ปัจจุบันจะไปเที่ยวไหนใกล้ ๆ ไม่ค่อยเที่ยวงานวัดใกล้บ้านอีกแล้ว และงานในสมัยก่อน ชาวบ้านจะไปร่วมงานจำนวนมาก แต่ปัจจุบันจำนวนลดลงมาก อีกประการหนึ่ง คือ ชาวบ้านไปทำงานต่างพื้นที่ เช่นกรุงเทพฯ ฯ มากขึ้น ไม่ค่อยมีเวลาว่างมาร่วมกิจกรรมของตำบลภูจาน แม้แต่ครอบครัวเขาเอง ขนาดประเพณีตรุษสงกรานต์บางครั้งสมาชิกของครอบครัวก็ไม่มาพร้อมเพรียงกันเหมือนในอดีต

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ธีทัต แสดงความคิดเห็นว่าใน ส่วนของการส่งเสริมวัฒนธรรม เขาค่อนข้างเห็นด้วยเพราะความจริงแล้ว วัฒนธรรมทุกอย่างก็ยังคงอยู่ ยังไม่ได้สูญหายไปไหน เพียงแค่เลื่อนกลางไปบ้าง รอเวลาที่จะได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาเท่านั้น และเขามีความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมด้านประเพณีรื่นเริง และประเพณีงานบุญต่าง ๆ น่าจะฟื้นฟูได้ง่าย แต่ก็คงต้องใช้เวลา และความต่อเนื่องพอสมควร และในขณะเดียวกันเมื่อถามถึงเรื่องของการพัฒนาวัฒนธรรม ธีทัต กล่าวว่า เขาเห็นด้วยอย่างยิ่ง หากทำให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน อย่างประเพณีต่าง ๆ ก็ไม่จำเป็นต้องคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ทุกประการ เพราะการปรับปรุง หรือลดขั้นตอนที่อยู่ยากก็ไม่ได้ทำให้คุณค่าของประเพณีนั้นลดน้อยลงเลย สำหรับบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นก็ดึงงบประมาณจัดสรรเกี่ยวกับการพัฒนาประเพณี แต่ส่วนใหญ่จะเน้นที่ด้านอื่นมากกว่าด้านพัฒนาวัฒนธรรมและประเพณี แต่องค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้เข้ามาช่วยเหลือในการจัดงานต่าง ๆ และสำเร็จไปได้ด้วยดี

กรณีที่ 8

นายพนิต อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร รายได้ประมาณเดือนละ 5,000 บาท เป็นชาวตำบลภูจาน โดยกำเนิด ยังเป็นประธานชมรมแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรประจำตำบลภูจานอีกด้วย ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำของชุมชน ซึ่งพนิตมีบุคลิกลักษณะ เป็นผู้ที่กล้าแสดงออก มักจะเป็นที่พึ่งให้กับชาวบ้านที่มาขอความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล พนิต เห็นว่าเขาค่อนข้างเห็นด้วยกับการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นที่สูญหายไปอันดับแรก เพราะหากปล่อยให้เวลาล่วงเลยไปมากกว่านี้อาจจะดำเนินการได้ยาก เพราะคนรุ่นเก่า ที่พอจะถ่ายทอดให้กับชาวบ้านต่างก็มีอายุมากแล้ว โดยเห็นว่าการถ่ายทอดให้กับเด็กรุ่นใหม่สามารถจะให้เด็กเรียนรู้ได้โดยผ่านการเรียนการสอน และกิจกรรมของโรงเรียนซึ่งควรจะมีบรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียน น่าจะเป็นวิธีที่ได้ผลที่สุด หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายดังกล่าวก็เป็นเรื่องที่น่ายินดีที่เป็นความ

ร่วมมือกันระหว่างองค์กรบริหารส่วนตำบล และ โรงเรียนในท้องถิ่น ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ ที่จะอนุรักษ์ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ในประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาวัฒนธรรม เขาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น โดยเห็นว่าประเพณีท้องถิ่นปรับเปลี่ยน และพัฒนาให้สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของชาวบ้านผู้งาน ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า คงเป็นไปได้ถ้าเราจะให้ทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆ ตัวคงสภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลง เพราะในความเป็นจริงแล้วเป็นไปได้ เขาจึงเห็นด้วยอย่างยิ่งหากจะมีการพัฒนาวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเพราะเชื่อว่าวัฒนธรรมใดที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันก็ย่อมจะสูญหายไป ในที่สุด ดังนั้นถ้ามีการปรับเปลี่ยน โดยไม่ทำให้สาระของวัฒนธรรมนั้นเบี่ยงเบนก็ไม่น่าเสียหาย ซึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรม ควรเป็นหน้าที่ของทุกคน แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติก็คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล ที่ต้องเข้ามามีบทบาทให้ความรู้ความเข้าใจหรือกระจายข้อมูลด้านวัฒนธรรมและประเพณี ที่จะจัดขึ้นในระหว่างเดือนต่าง ๆ ที่มีอยู่ครบทั้ง ๑๒ เดือนให้ชาวบ้านได้รับทราบหรือรับรู้ ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เกิดความซึมซับให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้ทราบและเกิดความเข้าใจ พร้อมทั้งวางแผนวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นตนให้อยู่ตลอดไป

กรณีที่ 9

นายปัญญา นามสมมติ อายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานภาพสมรส อาชีพเกษตรกร รายได้ประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน ปัญญาเป็นชาวตำบลผู้งาน โดยกำเนิด มีบุคลิกภาพส่วนตัวเป็นคน คล่องแคล่ว และขยันขันแข็ง เขาเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าเขามีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะมีงานบุญ และงานวัด เขาต้องมาเที่ยวทุกปี แต่ปัจจุบันเขาเห็นว่าวัฒนธรรมของที่นี่มีความเปลี่ยนแปลงจากสมัยเด็ก น่าจะมีสาเหตุมาจากความเจริญ รวมทั้งอารยธรรมตะวันตกที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ผ่านสื่อทุกรูปแบบ ประกอบกับลูกหลานได้ไปทำงาน และศึกษาเล่าเรียนต่างถิ่น ทำให้รับเอาวัฒนธรรมของท้องถิ่นเข้ามา การละเล่นตามประเพณีต่าง ๆ จึงเปลี่ยนแปลงไป

เมื่อผู้วิจัยถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ปัญญาเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยเฉพาะการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ขึ้นมา หากฟื้นฟูประเพณีเก่า ๆ ขึ้นมาก็จะทำให้ชาวบ้านมีกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกัน เป็นการสร้างความกลมเกลียวของคนในตำบลได้เป็นอย่างดี ส่วนประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร อย่างเช่น บุญบั้งไฟ ผู้มีบทบาทในการพัฒนาวัฒนธรรม โดยเฉพาะองค์กรบริหารส่วนตำบล จะต้องกำหนดเป็นแผนงานที่ชัดเจน สำหรับเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรม ปัญญาเห็นด้วยกับการ

พัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบล โดยเฉพาะวัดพระธาตุกู่จาน น่าจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน และวัฒนธรรมตำบลได้ เพราะมีสถานที่เหมาะสมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก รวมทั้งสามารถพัฒนาให้เป็นศูนย์การแสดงสินค้าท้องถิ่น หรือศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบลได้ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านบุคคล และงบประมาณ

กรณีที่ 10

นางเพ็ญศรี นามสมมติ อายุ 47 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้ประมาณ 3,500 บาทต่อเดือน เป็นชาวกู่จาน เพ็ญศรีมีบุคลิกเคร่งขรึม แต่มีความอ่อนโยนที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัด และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมในตำบลสามารถอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพ็ญศรีเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า วัฒนธรรมของกู่จาน ก็มีความคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นของภาคอีสาน ในแถบนี้ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก และวัฒนธรรมบางอย่างก็สูญหายไป อย่างเช่น การทำบุญข้าวประดับดิน หรือการทำบุญคูณลาน และเพ็ญศรียังเล่าให้ผู้วิจัยฟังอีกว่า ในปัจจุบันภายในหมู่บ้านเหลือแต่คนแก่ และเด็กเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวัยหนุ่มสาวไปทำงานในเมืองกันหมด ทำให้เงียบเหงา

เขาจำได้ว่าเมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว ตอนนั้นอายุประมาณ 17-18 ปี ยังมีการละเล่น รวมทั้งศิลปการแสดงท้องถิ่นอย่าง เช่นการฟ้อน การเซิ้ง ให้เห็นอย่างแพร่หลาย ช่วงประเพณีตรุษสงกรานต์ เขาก็เที่ยวงานวันหนึ่งไปทั่วหมู่บ้าน

เพ็ญศรีค่อนข้างเห็นด้วยกับการส่งเสริมวัฒนธรรมตำบล โดยเฉพาะเรื่องประเพณีท้องถิ่น เนื่องจากมีความประทับใจในความงดงาม และสนุกสนานของประเพณีท้องถิ่นในอดีต และหากคิดว่าเร่งฟื้นฟูโดยเร็ว ก็น่าจะกลับมาเป็นเหมือนในอดีตได้ และเมื่อผู้วิจัยถามความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนการพัฒนาวัฒนธรรม เพ็ญศรีแสดงความคิดเห็นว่า เขาค่อนข้างเห็นด้วย กับการพัฒนาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น โดยหากจะพัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุกู่จาน เสาหินบ้านกู่จาน ใบเสมาศิลาจารึก ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรมตำบล เนื่องจากปัจจุบันถ้าเรามีสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมในการทำกิจกรรม ก็น่าจะเป็นผลดีต่อการฟื้นฟู และพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เช่น ศิลปการแสดง ประเพณี หรือแม้กระทั่งภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ก็ควรจะเป็นหน้าที่หรือบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องเข้ามาดูแล โดยที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลก็ทำได้เป็นอย่างดี เช่นการอำนวยความสะดวกทั้งในเรื่องอาคาร สถานที่ วิทยากร รวมทั้งเรื่องงบประมาณ ที่ให้จัดงานต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและสวยงาม

กรณีที่ 11

นายประดิษฐ์ นามสมมติ อายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรส อาชีพรับเหมาก่อสร้าง มีรายได้ประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน นายประดิษฐ์เป็นช่างผู้ปฏิบัติงานโดยกำเนิด ซึ่งได้อธิบายรายละเอียดของวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในตำบลที่ท่านได้ศึกษา โดยเขาเล่าว่า ความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของตำบลที่ท่านไม่ได้แตกต่างจากตำบลอื่น เพราะตำบลนี้ไม่ได้มีวัฒนธรรมอะไรที่แตกต่างไปจากท้องถิ่นอื่นมากนักในภูมิภาคเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยถามถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมในตำบล ประดิษฐ์จึงเล่าว่าคุ้นเคยกับวัฒนธรรมในตำบลนี้เป็นอย่างดี เพราะเวลาถึงหน้าเทศกาล หรือประเพณีรื่นเริงก็จะเที่ยวที่นั่นเสมอ เพราะอยู่ใกล้บ้าน ซึ่งเมื่อเทียบวัฒนธรรมในสมัยก่อนกับปัจจุบันจะพบว่าวัฒนธรรมในตำบลได้เปลี่ยนแปลงไปมาก และบางสิ่งก็สูญหายไปแล้ว อย่างเรื่องของประเพณีรื่นเริง หรืองานบุญ งานบวชสมัยก่อนจะมีการละเล่นมากมาย แต่ปัจจุบันไม่มีให้เห็นอีกแล้ว เด็กๆ สมัยนี้ได้แต่เล่นสนุก และไม่ทราบถึงความเป็นมาหรือรากฐานของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ

ประดิษฐ์ แสดงความคิดเห็นว่าเขาค่อนข้างเห็นด้วยหากจะมีการส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบล โดยเฉพาะการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น เพราะเขาคิดว่าน่าฟื้นฟูมากกว่าวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงควรดำเนินการส่งเสริมเป็นลำดับแรก ซึ่งในระยะแรกนี้คงต้องประสานความร่วมมือกับทุกส่วนในตำบลทั้งวัด โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในการดำเนินการ โดยต้องให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม ไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ผู้ที่จะต้องเป็นตัวจักรสำคัญได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมนั้นเขาค่อนข้างเห็นด้วยเช่นกัน เพราะนอกจากจะฟื้นฟูวัฒนธรรมให้กลับคืนมาแล้ว เราควรพิจารณาการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเหล่านั้นให้มีความสอดคล้องกับปัจจุบัน เท่าที่ผ่านมาน่าจะเป็นบทเรียนแล้ว สำหรับวัฒนธรรมท้องถิ่นบางอย่างที่สูญหายไปจนต้องเริ่มมาฟื้นฟูกันใหม่ในปัจจุบัน ก็มีสาเหตุมาจากความไม่สอดคล้องกับสภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นหากจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบางประการ โดยไม่ทำลายคุณค่า หรือสาระสำคัญก็น่าจะเป็นการสร้างสรรค์ได้ ไม่ใช่การทำลาย และวัฒนธรรมที่เขาคิดว่าควรที่จะพัฒนาเป็นลำดับแรก คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ โดยเขาให้เหตุผลคล้ายคลึงกับคนอื่นว่า เขามีความชื่นชมภูมิปัญญาท้องถิ่นนี้มาก เพราะมีสรรพคุณในการรักษาที่ดี และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย เนื่องมาจากทำมาจากสมุนไพรจากธรรมชาติที่ปู้ยาตายายเราใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ และที่สำคัญ คือ ปัจจุบันก็ยังเป็นที่นิยมกันอยู่ ดังนั้น ก็น่าจะเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ถึงคุณภาพ หากเรานำสิ่ง ดี ๆ ที่เรามีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาให้ดีขึ้น ก็น่าจะสร้างชื่อเสียง สร้างงาน และสร้างรายได้ให้ชาวบ้านผู้ปฏิบัติงานในอนาคตได้

กรณีที่ 12

นายสมชาย นามสมมติ อายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันกำลังศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพโสด ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้ประมาณ 3,000 บาทต่อปี เป็นชาวภู่งาน โดยกำเนิด เมื่ออายุประมาณ 19-20 ปี สมชายได้จากบ้านเกิดไปทำงานที่กรุงเทพฯ ๔ ประมาณ 3-4 ปี ก่อนจะกลับมาทำการเกษตรที่บ้าน เท่าที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พูดคุยกับสมชาย สมชายเป็นคนอ่อนน้อม สุภาพ และถึงแม้ว่าจะเป็นคนหนุ่ม แต่ก็มีความรู้เรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้ในระดับดี โดยสมชายเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า วัฒนธรรมของท้องถิ่นนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก สมัยก่อนเวลามีประเพณี หรือเทศกาลรื่นเริงเขายังเห็นการละเล่นต่าง ๆ แต่ปัจจุบันไม่เห็นแล้ว โดยสมชายได้เน้นถึงเรื่องความสำคัญของภาษาถิ่น เพราะปัจจุบันถูกหลานชาวภู่งานได้ไปเรียนต่อที่กรุงเทพฯ จึงทำให้สำเนียงหรือภาษาในการพูดเกิดความผิดเพี้ยนไป ดังนั้นจึงควรอนุรักษ์ภาษาถิ่นให้มากยิ่งขึ้น

สมชายกล่าวถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมต่อว่า ด้านประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปก็มีสาเหตุมาจากเรื่องของเวลาในการประกอบอาชีพ เนื่องจากปัจจุบันค่าครองชีพได้สูงมากยิ่งขึ้น จึงเป็นสาเหตุให้คนทำงานหนักขึ้น ทำให้ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้เหมือนคนในอดีต รวมถึงความเชื่อและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงก็เป็นสาเหตุที่สำคัญ เพราะประเพณีบางอย่างเกิดมาจากความเชื่อของคนในอดีต รวมทั้งความเชื่อ และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปก็เป็นสาเหตุที่สำคัญ เพราะประเพณีบางอย่างเกิดจากความเชื่อของคนในท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อหมดความเชื่อประเพณีก็ต้องหมดไปด้วยเป็นเรื่องธรรมดา อย่างเช่น เรื่องการทำบุญข้าวสาก หรือบุญออกพรรษา

เมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นในการส่งเสริมวัฒนธรรม สมชายตอบว่า เขาค่อนข้างเห็นด้วยเพราะหากไม่เริ่มทำการอนุรักษ์วัฒนธรรมกำลังจะสูญหาย และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สูญหายไปเสียตั้งแต่วันนี้ โอกาสที่วัฒนธรรมท้องถิ่น จะกลับมาเหมือนในอดีตก็จะมีมาก เพราะถ้าปล่อยเวลาให้นานไป โอกาสก็จะน้อยลงไปเรื่อย ๆ หรือไม่ก็ต้องใช้เวลาในการฟื้นฟู โดยวัฒนธรรมที่เขาเห็นว่าควรส่งเสริมก็คือประเพณีท้องถิ่นเพราะประเพณีจะประกอบไปด้วยกิจกรรมหลากหลาย เป็นโอกาสที่ชาวภู่งาน จะได้รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีร่วมกัน แต่ทั้งนี้เขาคิดว่าประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลรื่นเริงต่าง ๆ น่าจะส่งเสริมได้ง่ายกว่าด้านอื่น ๆ และด้านที่เกี่ยวข้องค่านิยม หรือความเชื่อส่วนบุคคลเป็นวัฒนธรรมที่ส่งเสริมยากที่สุด และเมื่อถามถึงความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัฒนธรรม สมชายค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการรักษาสุขภาพด้วยแพทย์แผนโบราณ เพราะมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ เนื่องจาก ผู้นำวัฒนธรรมทางด้านนี้ต่างก็มีความสามารถ และเป็นผู้ที่เข้าใจเรื่องการพัฒนาเป็นอย่างดี ส่วนการพัฒนาประเพณีด้านอื่นๆ ควรให้ชุมชน และภาคส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการ

บริหารจัดการวัฒนธรรมและประเพณี เพื่อทราบและเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งจะได้ทราบถึงความจำเป็นที่ต้องมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีด้วย

กรณีที่ 13

นายรังษี นามสมมติ อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้ 4,500 บาทต่อเดือน ซึ่งนอกจากนี้เขายังเป็นอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยอีกด้วย รังษีเป็นชาวภู่งานโดยกำเนิด และอยู่ที่นั่นมาโดยตลอด ไม่เคยจากไปไหน ด้วยเหตุนี้เขาจึงเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมตำบลมาโดยตลอดระยะเวลาที่อยู่ที่นี่ โดยเขาเล่าให้ฟังว่า วัฒนธรรมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อก่อนเป็นอย่างมาก รังษีจำได้ว่าสมัยก่อนมีประเพณีที่สำคัญ เช่น บุญช่าชะ เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยรู้จัก ซึ่งเขารู้สึกเสียดายเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยถามถึงความคิดเห็นในการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยเฉพาะการฟื้นฟูประเพณีบางอย่างที่สูญหายไปนานแล้ว เพราะเป็นสิ่งที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน หากฟื้นฟูขึ้นมาได้ลูกหลานชาวภู่งาน จะได้อีกโอกาสเห็นวัฒนธรรมอันงดงามเหมือนในอดีต ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรม รังษีค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะเขาเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะปรับปรุงดีขึ้นได้ เพราะปัจจุบันก็ยังคงได้รับความนิยมเหมือนอดีต ถึงแม้การแพทย์แผนปัจจุบันจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในตำบล แต่สรรพคุณในการรักษาของยาแผนโบราณ หรือยาพื้นบ้านจะดีกว่า ทั้งด้านราคา และผลข้างเคียง เขาเห็นว่าของคืออยู่แล้ว ถ้านำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นก็อาจสร้างชื่อเสียงได้เป็นอย่างดี

กรณีที่ 14

นายพิพัฒน์ นามสมมติ อายุ 35 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ประมาณ 3,000 บาทต่อเดือน เป็นชาวภู่งาน โดยกำเนิด พิพัฒน์เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า วัฒนธรรมในท้องถิ่น ไม่มีอะไรที่แตกต่างไปจากพื้นที่ภาคอีสานต่าง ๆ เขาเล่าว่าวัฒนธรรมสมัยก่อนมีให้เห็นอย่างหลากหลาย

พิพัฒน์ ค่อนข้างเห็นด้วยกับการส่งเสริม และการพัฒนาวัฒนธรรมของภู่งาน ซึ่งหากไม่เริ่มทำการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่กำลังสูญหาย และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สูญหายไปเสียตั้งแต่วันนี้ โอกาสที่วัฒนธรรมจะกลับมาเหมือนในอดีตก็จะน้อยลง เรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น พิพัฒน์ค่อนข้างเห็นด้วย โดยเฉพาะการพัฒนาวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การรักษาสุขภาพด้วยการแพทย์แผนโบราณ เพราะในปัจจุบันยาแผนโบราณยังได้รับความนิยมอยู่ไม่น้อย ถึงแม้การแพทย์แผนปัจจุบันจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นก็ตาม ดังนั้นเขาคิดว่าหากนำมาปรับปรุงคุณภาพรูปแบบเสียใหม่ก็น่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ประจำตำบลที่มีชื่อเสียง

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สภาพทั่วไปของจังหวัดยโสธรในปัจจุบัน

จังหวัดยโสธร แบ่งการปกครองเป็นส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 9 อำเภอ 78 ตำบล 875 หมู่บ้าน การปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 8 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 78 แห่ง

ประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2547 จังหวัดยโสธรมีประชากรแยกเป็น ชาย 271,473 คน หญิง 269,847 คน รวมทั้งสิ้น 541,320 คน อาชีพหลักของประชาชน ทำการเกษตร คือ การทำนา อาชีพรองคือ การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร และสัตว์ปีก (ไก่)

การศึกษา มีทั้งระบบในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ปัจจุบันมีการเรียนการสอนถึงระดับปริญญาตรี – โท โดยสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเข้าไปดูแล

ชาวยโสธร ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติและเกษตรกรรมมาช้านาน ปรับตัวและดำเนินชีวิต สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รู้จักคัดเลือก จัดสรรพืชพรรณ ธรรมชาติ ทั้งพืชป่าและพืชน้ำ เพื่อเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต ซึ่งเราเรียกว่า มรดกทางธรรมชาติ นอกจากนั้นชาวยโสธรมีมรดกทางวัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์ได้คิดขึ้นทำขึ้น ประกอบกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมรดกทางวัฒนธรรมนั้น มีทั้งส่วนที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม และมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบันของชาวยโสธร

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสำรวจบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี จากคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล, และประชาชนตำบลคู่งาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว มีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

- ด้านการให้ความรู้

- ด้านการส่งเสริม
- ด้านการฟื้นฟู
- ด้านการพัฒนา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามและภาคสนาม ประกอบด้วย การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) การสัมภาษณ์ระดับลึก (In depth interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความหมาย ตามเนื้อความหลัก (Content Analysis) โดยการอธิบายปรากฏการณ์ เพื่อให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์ทั้งหมด โดยลำดับตามวิธีการของ holistic approach ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอโดยวิธีพรรณนาการ (Discriptive) โดยสรุปได้ดังนี้

ผลสรุปตามการศึกษาเชิงปริมาณ

จากการศึกษาบทบาทในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอนุรักษ์วัฒนธรรม สรุปผลการได้ดังนี้

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 36 – 45 ปี สถานภาพสมรส โดยส่วนใหญ่แล้วมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดชัยภูมิ นับถือศาสนาพุทธ รายได้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีประสบการณ์การทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบล 1 - 4 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น และโดยส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น และไม่ต้องการย้ายจากภูมิลำเนาเดิม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ ในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ มีงบประมาณในการดำเนินการ มีการให้ความรู้แก่ประชาชน มีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ กำลังฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่ และ มีการพัฒนาเพื่อขยายขอบเขต ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่เป็นผลจากการกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนตำบล และตามภารกิจตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม จนถึง พ.ศ. 2546 (9) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำนุบำรุง ส่งเสริมจารีตประเพณีอันดีงาม ตามอำนาจหน้าที่ จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วจะมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติประกอบด้วย บุญผแส บุญคูณลาน บุญข้าวจี่ บุญเข้ากรรม การก่อพระทราย บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญเข้าพรรษา บุญกฐิน การแต่งกายประจำถิ่น อาหารพื้นเมือง และภาษาท้องถิ่น ส่วนประเพณีที่มีงบประมาณดำเนินการคือ ประเพณีสงกรานต์ บุญวันวิสาขะ (บุญ

บั้งไฟ) แข่งเรือ ส่งเสริมสินค้าพื้นเมือง (OTOP) และประเพณีที่กำลังจะฟื้นฟูให้เกิดขึ้นใหม่ คือ บุญช่าชะ บุญแห่ปราสาทผึ้ง จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูล สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการในปัจจุบันขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ที่เห็นได้ชัดเจน จะเป็นประเพณีที่ใหญ่ๆ เป็นประเพณีของทุกท้องถิ่น ตามประเพณีในปฏิทินประจำปี และเป็นประเพณีที่ทุกภูมิภาคก็ปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลก็จะมียงบประมาณให้ดำเนินการ มีการใช้ความรู้ ส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ และพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวด้วย แต่ประเพณีซึ่งเป็นประเพณีของท้องถิ่นเป็นวิถีการดำเนินชีวิตมาช้านาน กลับมีเพียงการส่งเสริมให้ชาวบ้านปฏิบัติ แต่ไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง และมีการบูรณาการร่วมกับชุมชน ซึ่งประเพณีเหล่านี้เป็นประเพณีที่ควรอนุรักษ์และส่งเสริม บางประเพณีเป็นประเพณีประจำถิ่นที่ไม่มีในท้องถิ่นอื่น และบางประเพณีคนรุ่นหลังไม่รู้จักรับรู้ว่าเป็นอย่างไร และดำเนินกิจกรรมประเพณีนั้นในช่วงเวลาใด อาจด้วยอิทธิพลของโลกโลกาภิวัตน์ที่รับสิ่งใหม่ๆ เข้ามาทำให้บางครั้งคนในชุมชนปัจจุบันก็ไม่เล็งเห็นถึงความสำคัญและวิถีแห่งวัฒนธรรมอันเดิม จนบางครั้งวัฒนธรรมประเพณีบางประเภทกำลังหายไป เช่นเดียวกับบุญช่าชะ และบุญแห่ปราสาทผึ้ง ที่ประเพณีที่ดั้งเดิม และสืบทอดกันมาช้านาน แต่กลับลบลบเลื่อนไปจากชุมชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมอีสานตามฮิตสิบสอง ซึ่งประกอบด้วยประเพณีต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1. บุญเข้ากรรม 2. บุญคุณลาน 3. บุญข้าวจี 4. บุญเวส 5. บุญสงกรานต์ 6. การก่อพระทราย 7. บุญวันวิสาขะ(บุญบั้งไฟ) 8. บุญช่าชะ 9. บุญเข้าพรรษา 10. บุญข้าวประดับดิน 11. บุญข้าวสาก 12. บุญออกพรรษา 13. บุญแห่ปราสาทผึ้ง 14. บุญแข่งเรือออกพรรษา 15. บุญกฐิน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้ตอบแบบสอบถามจะรู้จักบุญประเพณีท้องถิ่นทุกประเพณี แต่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่รู้จักรับรู้คือ บุญช่าชะ คิดเป็นร้อยละ 59.4 ที่ไม่รู้จักรับรู้ และก็เป็นสิ่งที่น่าสังเกต อาทิเช่น บุญเข้ากรรม บุญคุณลาน บุญข้าวจี การก่อพระทราย บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญแห่ปราสาทผึ้ง บุญแข่งเรือออกพรรษา ที่ไม่มีผู้รู้จักคิดเป็นร้อยละ 4.4 – 16.6 ถือเป็นตัวเลขและข้อมูลที่น่าสนใจ เพราะประเพณีเหล่านี้เป็นประเพณีที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ จนเป็นวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น แต่คนในยุคปัจจุบันกลับไม่ค่อยรู้จัก แต่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักเป็นอย่างดีแทบทุกคน ก็จะเป็นประเพณีที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริม มียงบประมาณในการดำเนินการและเป็นประเพณีหลัก ๆ และเป็นประเพณีที่ท้องถิ่นหรือภูมิภาคอื่นปฏิบัติเช่นกัน เช่นประเพณีบุญบั้งไฟซึ่งเป็นประเพณีประจำของจังหวัดยโสธร บุญเข้าพรรษา บุญสงกรานต์ บุญเวส บุญออกพรรษา บุญกฐิน ซึ่งเป็นประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และเป็นประเพณีที่มีกำหนดการจัดงานหลายวัน พร้อมทั้งมีมหรสพรื่นเริงด้วย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเข้าใจความหมายของวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมทางการเมือง วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางอวัตถุ โดยส่วนใหญ่แล้วคณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล มีความเข้าใจความหมายของ

วัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน แต่ไม่ค่อยแน่ใจและไม่เข้าใจบ้างคือ วัฒนธรรมทางวัตถุ ที่มีผู้ตอบแบบสอบถามไม่ค่อยจะเข้าใจในสัดส่วนที่มาก อาจด้วยความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น เรื่องของวัฒนธรรมก็ไม่ใช่เรื่องที่เข้าใจยาก แต่มันเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิด จนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เพียงแต่ปัจจุบันวิถีของวัฒนธรรมบางวัฒนธรรมได้เปลี่ยนแปลงไป หรือสูญหายไปในบางวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมได้รับอิทธิพลมาจากด้านใด คณะผู้บริหาร และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ของจังหวัดยโสธร ที่เห็นการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของวัฒนธรรม จึงมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ มากขึ้น

ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจนั้น คณะผู้บริหารและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจ ในด้านภารกิจ การใช้จ่ายงบประมาณ และการเมือง การปกครอง ภายหลังจากการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542 ได้เป็นอย่างดี โดยส่วนใหญ่แล้วมีความรู้ความเข้าใจ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความชัดเจนมากขึ้น และผลจากการพัฒนาบุคลากรตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการฝึกอบรม การประชุมสัมมนา แต่ถึงแม้จะมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น แต่องค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังมี การดำเนินการบ้างไม่ดำเนินการบ้าง สะท้อนให้เห็นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านวัฒนธรรมประเพณีขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่ไม่ละทิ้งวัฒนธรรมแต่ไม่ดำเนินการจนเป็นภารกิจหลัก อาจเนื่องด้วยไม่มีเจ้าหน้าที่ประสานงาน และดำเนินการโดยตรง หรือผู้นำไม่เล็งเห็นถึงบทบาทและประโยชน์จากการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังและข้อเสนอแนะ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในสภาวะการณ์ในปัจจุบันที่มีสิ่งเร้าและการเปลี่ยนผ่านทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการหิบบั้มวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ ความเจริญทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น พร้อมกับนั้นก็ทำลายวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี เดิมของท้องถิ่น แม้จะยังมีหลงเหลืออยู่บ้าง แต่วิถีการดำเนินการก็เปลี่ยนไป คนยุคปัจจุบันจึงไม่ค่อยให้ความสนใจในการสืบสานวัฒนธรรมเดิม การที่จะปลูกเร้าให้เกิดการอนุรักษ์จึงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก

เมื่อวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตดั้งเดิม ค่อย ๆ หายไป ทุกภาคส่วนจึงต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพราะวัฒนธรรมเดิมก็มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีวิวัฒนาการมาช้านาน หากมีการดำเนินการอย่างจริงจัง ยิ่งจะทำให้วัฒนธรรมพื้นบ้านกลับคืนสู่ท้องถิ่นอย่างองกงาม การจัดสรรงบประมาณก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญเพราะปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดการจัดสรรงบประมาณในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะงบประมาณเป็นเครื่องมือ

ชนิดหนึ่งที่จะปลูกเร้าการดำเนินงานด้านนี้ได้ และผลที่ได้รับจะต่อเนื่องและคุ้มค่ากับการลงทุนที่ไม่อาจตีค่าออกมาเป็นตัวเงิน

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมีข้อมูลปัญหาความต้องการของประชาชนพร้อมทั้งมีภารกิจในการบำรุงรักษา จารัตประเพณี ส่งเสริม อนุรักษ์ วัฒนธรรม ท้องถิ่น การดำเนินงานจึงควรจะเป็นขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งควรจะเป็นแม่งานหลัก ส่วนหน่วยงานอื่นจะเป็นตัวช่วยในการประสานและส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานเข้าถึงประชาชนและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ผลที่ได้จะคุ้มค่าและประสบผลสำเร็จ เมื่อพวกเขาได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในเรื่องศาสนา และจริยธรรมเพื่อปลูกฝัง ค่านิยม และทัศนคติของคนท้องถิ่น ศาสนาจะเป็นตัวขัดเกลาจิตใจ ให้รับเอาสิ่งใหม่ด้วยจิตใจและปัญญาที่มีโยนิโสมนสิการ ส่วนเรื่องจริยธรรมจะช่วยกล่อมเกลาให้เป็นคนดี เพื่อจรรโลงสังคมให้สะอาดขึ้น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ด้วยความใกล้ชิด และเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่น ถึงแม้ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจจะรวดเร็วรวดเร็วกว่าการเจริญทางวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ก็สามารถประสานวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจแบบใหม่ ประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมดั้งเดิมให้มีการพัฒนาอย่างบูรณาการ

ความคาดหวังของการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนยังเป็นสิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการและเล็งเห็นความสำคัญอย่างแท้จริง จากเดิมที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโครงสร้างพื้นฐานเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา ก็ปรับเปลี่ยนความคิดทิศทางและกระบวนการพัฒนาใหม่ เป็นการ เน้น “คนเป็นศูนย์กลาง” เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง ดังนั้นการพัฒนาเศรษฐกิจจึงมีบทบาทเป็นเพียงเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยให้คนมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจจึงไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา

จากการที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การพัฒนาด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นส่วนสำคัญ อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขที่แท้จริง

สรุปและอภิปรายผลตามการศึกษาเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ประชาชนทั้ง 16 คน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. เพื่อศึกษาความคาดหวังของชุมชนในบทบาทเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการให้ความรู้ ด้านการส่งเสริม ด้านการฟื้นฟู และ ด้านการพัฒนา เกี่ยวกับความต้องการ ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม ปรากฏว่ามีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน โดยอีก 2 คนไม่ให้ข้อมูล เนื่องจากไม่ใช่คนในพื้นที่ และไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมตำบล

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนของประชาชน พบว่ามีความต้องการคล้ายคลึงกันที่จะให้ส่งเสริมวัฒนธรรมที่กำลังจะสูญหายไป และสูญหายไปนานแล้ว โดยต้องการให้มีการ

อนุรักษ์ และฟื้นฟูเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะด้านประเพณีท้องถิ่น และศิลปการแสดงท้องถิ่น ส่วนวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่นั้น ต่างมีความเห็นว่าเป็นเรื่องควรมองอนุรักษ์ ฟื้นฟู เพราะยังไม่สูญหายไปจากท้องถิ่นทีเดียว ส่วนประเด็นของความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรม พบว่ามีความต้องการที่คล้ายคลึงที่จะให้พัฒนาวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ในท้องถิ่น และค่อนข้างมีความพร้อม ง่ายต่อการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านโบราณสถานวัดพระธาตุคู่จ้งงาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นคือวัด และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น ซึ่งจะนำเสนอโดยสรุปดังนี้

พิพัฒน์ แสดงความคิดเห็นว่า จริงๆ แล้ว เขาเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมในทุก ๆ ด้านแต่หากเลือกได้ก็ต้องการให้ส่งเสริมวัฒนธรรมด้านประเพณีท้องถิ่นก่อน เนื่องจากในปัจจุบันประเพณีท้องถิ่นของคู่จ้งงานบางอย่าง กำลังจะสูญหายไป และบางอย่างก็อาจกล่าวได้ว่าสูญหายไปจากตำบล มาเป็นเวลานานแล้ว เช่นประเพณีบุญซำฮะ และประเพณีที่พบเห็นได้น้อยเต็มทีอย่างประเพณีบุญคูณลาน ซึ่งการฟื้นฟูให้ประเพณีเหล่านี้คงอยู่ ตำบลอาจจะดำเนินการในลักษณะของการให้ข้อมูล และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหรือเยาวชนทราบถึงคุณค่า ความงดงาม และความสำคัญของประเพณีดังกล่าวที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวคู่จ้งงานในอดีต เพื่อให้เกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมอันดี ส่วนประเพณีที่ปัจจุบันนี้ยังคงมีอยู่ แต่ซบเซา และมีชาวบ้านร่วมในประเพณีน้อย ก็ต้องส่งเสริมโดยจัดกิจกรรมให้ประเพณีมีกิจกรรมที่หลากหลาย

สำหรับความต้องการการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น พิพัฒน์มีความต้องการให้พัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุคู่จ้งงาน เป็นลำดับแรก เนื่องจากมีความเห็นว่าหากทำให้ตำบลคู่จ้งงานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดยโสธรได้ ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกรู้จักตำบลคู่จ้งงาน และลำดับต่อไปก็สามารถที่จะนำเสนอวัฒนธรรมที่งดงามมีคุณค่าของตำบลได้ เช่น ประเพณีตรุษสงกรานต์ บุญบั้งไฟ และผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชาวบ้านเช่น การแพทย์แผนโบราณ หรือการพัฒนาสินค้าประเภทผ้าไหมทอมือ ให้สามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชน

รังษิ มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกับพิพัฒน์ที่ให้ความสำคัญของวัฒนธรรมตำบลด้านต่าง ๆ เท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น เช่น ความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการ และความจำเป็นเร่งด่วน เขาเห็นว่าหากไม่เร่งส่งเสริม อนุรักษ์ ประเพณีท้องถิ่น บางอย่าง อาจทำให้สูญหายไปอย่างถาวร ดังนั้นเขาจึงต้องการให้ส่งเสริมประเพณีเป็นอันดับแรก โดยเขาอยากให้ฟื้นฟูประเพณีเกี่ยวกับการเกษตรเช่น บุญคูณลานให้กลับมาเหมือนในอดีต ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมเขาต้องการให้พัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุคู่จ้งงาน ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยควรปรับปรุงและจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเสียใหม่ โดยให้วัดพระธาตุคู่จ้งงานเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งศิลปะที่หาชมได้ยาก และประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ยาแผนโบราณ สินค้าเกษตรแปรรูปต่าง ๆ

ผ้าไหมพื้นเมือง เพราะนอกจากเป็นการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น แล้ว ยังเป็นการสร้างชื่อเสียง และเพิ่มรายได้ให้กับชาวภู่งานด้วย

ประสพโชค ต้องการให้ส่งเสริมศิลปการแสดงท้องถิ่น เป็นลำดับแรกด้านการแสดง เนื่องจากมีความเห็นว่ามีความพร้อมด้านบุคลากร และเครื่องดนตรีก็มีอยู่แล้ว เหลือแค่การดำเนินการ ซึ่งความจริงขณะนี้องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการไปแล้ว คือการจ้างครูให้ไปสอนวิชาพื้นบ้านเหล่านี้ แต่เขาคิดว่าน่าจะนอกจากให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนแล้ว น่าจะมีการสอนให้กับชาวบ้านด้วย ส่วนเรื่องการพัฒนาวัฒนธรรมประสพโชคต้องการให้พัฒนาการแพทย์แผนโบราณมากที่สุด เนื่องจากที่มีหมอมที่มีชื่อเสียง ยาก็มีสรรพคุณดี

ประดิษฐ์ ต้องการส่งเสริมศิลปการแสดงท้องถิ่นมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการแสดงหมอลำ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแสดงสำคัญ และแสดงได้ในหลายโอกาส ทั้งงานบวช งานแต่งงาน งานประเพณีรื่นเริง ต่าง ๆ ถ้าตำบลสามารถส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดศิลปการแสดงด้านนี้ได้อย่างจริงจัง ตำบลภู่งาน จะมีคณะหมอลำเป็นของตนเอง ไม่ต้องว่าจ้างจากที่อื่น เงินทองหมุนเวียนอยู่ในตำบล สำหรับการพัฒนาวัฒนธรรมประดิษฐ์ต้องการให้พัฒนาการแพทย์โบราณมากที่สุด เนื่องจากเป็นที่ยอมรับว่ายาแผนโบราณของที่นี่มีสรรพคุณดีเยี่ยม และผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ หรือเรียกว่าหมอพื้นบ้านก็มีความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเป็นอย่างดี และพร้อมจะให้ความร่วมมือหากองค์การบริหารส่วนตำบลจะทำโครงการพัฒนาทางด้านนี้ เขามีความคิดเห็นเหมือนกับประสพโชค โดยต้องการให้ยาแผนโบราณของตำบลภู่งาน มีชื่อเสียงในระดับประเทศ และอาจจะส่งขายไปต่างประเทศด้วย

สมลักษณ์ มีความต้องการเหมือนประสพโชค และประดิษฐ์ คือต้องการส่งเสริมศิลปการแสดงท้องถิ่นมากที่สุด แต่ศิลปการแสดงด้านหมอลำ เพราะคิดว่าเป็นศิลปการแสดงที่ใช้ได้ในงานรื่นเริง และเป็นศิลปการแสดงที่มีความสนุกสนาน เคยได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอดีต นอกจากนั้นยังเห็นว่ามีความเป็นไปได้ในการส่งเสริม เพราะยังมีบุคลากรที่มีความสามารถในเรื่องนี้ และไม่ต้องใช้งบประมาณมากเท่ากับส่งเสริมวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรม สมลักษณ์ต้องการให้พัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุภู่งาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบลเป็นอย่างมาก โดยเห็นว่าจะพัฒนาได้ง่ายที่สุด โดยเฉพาะวัดพระธาตุภู่งาน เพราะมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอยู่บ้างแล้ว แต่ถ้าสามารถปรับปรุงให้เป็นระเบียบ และเพิ่มกิจกรรมทางวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้าไปก็น่าจะทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ

ธนศและวิชัย มีความต้องการให้ส่งเสริมวัฒนธรรมของตำบลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านประเพณีท้องถิ่น เพราะประเพณีบางอย่างกำลังอยู่ในภาวะตกต่ำ และเกือบสูญหายไป ดังนั้นจึงควรที่จะทำการฟื้นฟูอย่างเร่งด่วน ส่วนการพัฒนาวัฒนธรรมทั้งสองมีความต้องการเป็นอย่างมากให้พัฒนาโบราณสถาน และสิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบล โดยเห็นว่าวัดพระธาตุภู่งาน น่าจะพัฒนาได้ง่ายที่สุด ทั้งสองกล่าวว่าหากองค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนา

ให้วัดพระธาตุคู่งาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ก็น่าจะทำให้วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ของตำบลคู่งาน ได้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น เพราะสามารถสร้างสถานที่ดังกล่าวให้เป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ และความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จะดำเนินการพัฒนาก็มีทั้งงบประมาณและบุคลากร

จำเริญ พนิต ปัญญา ชีทัด และสรวิชัย มีความต้องการค่อนข้างมากในการส่งเสริมวัฒนธรรมของวัดพระธาตุคู่งาน โดยทั้ง 5 คน มีความต้องการตรงกันคือ ต้องการให้ส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นความจำเป็นเร่งด่วน หากไม่เร่งดำเนินการอาจยากแก่การฟื้นฟู และในปัจจุบันไม่ค่อยมีโอกาสที่ชาวตำบลคู่งานจะรวมตัวกันได้ หากฟื้นฟูประเพณีเก่า ๆ ขึ้นมาจะทำให้ชาวบ้านได้มีกิจกรรมร่วมกัน เป็นการกระชับความสัมพันธ์ และสร้างความกลมเกลียวให้ชาวบ้านได้เป็นอย่างดี ส่วนความต้องการในการพัฒนาวัฒนธรรมนั้น ทั้ง 5 คนตอบว่า ต้องการให้พัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุคู่งาน เป็นลำดับแรก โดยต้องการให้พัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยควรปรับปรุง และจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้วัดพระธาตุคู่งานเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ทั้งศิลปการแสดงที่ชมได้ยาก รวมทั้งประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนให้เป็นแหล่งรวมของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นยาแผนโบราณ หัตถกรรม สินค้าแปรรูปต่าง ๆ เพราะนอกจากจะเกิดประโยชน์ในแง่การรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้ว ยังเป็นการสร้างชื่อเสียง และรายได้กับชาวบ้านด้วย

สมชาย และเพ็ญศรี มีความต้องการค่อนข้างน้อยในการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมของตำบลคู่งาน ซึ่งถึงแม้ทั้งสองจะทราบคิดว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และในความเป็นจริงควรจะต้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเท่ากับการพัฒนาตำบลในด้านอื่น ๆ แต่เนื่องจากทั้งสองยังเห็นว่า ตำบลคู่งาน ยังมีความจำเป็นเร่งด่วนในด้านอื่นที่จะดำเนินการ เช่น ความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเห็นว่าหากชาวบ้านยังคงอยู่ในภาวะที่ลำบากกันอยู่ ไม่ได้รับบริการขั้นพื้นฐาน ก็เป็นการยากที่จะให้คนมาสนใจเรื่องวัฒนธรรม ดังนั้นถ้าหากถามถึงความต้องการในขณะนี้ ทั้งสองจึงมีความต้องการในระดับน้อย เพราะทราบว่าหากองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่มเทงบประมาณไปในการส่งเสริมวัฒนธรรม อาจทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ และหากมีความพร้อมก็คิดว่าวัฒนธรรมที่ที่ต้องการให้ส่งเสริมในลำดับแรกคือประเพณีท้องถิ่น เช่น การแสดงศิลปะพื้นบ้าน ส่วนเรื่องการพัฒนาต้องการให้พัฒนาโบราณสถานวัดพระธาตุคู่งาน เนื่องจากมีความพร้อมกว่าด้านอื่น ๆ และหากพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้ก็จะเป็นผลดีต่อการส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรมในด้านอื่น ๆ

จากบทสรุปของการศึกษาเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะฟื้นฟูวัฒนธรรม การแพทย์แผนโบราณและการฟื้นฟูโบราณสถานเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีของท้องถิ่น รวมถึงฟื้นฟูการเล่นในอดีต เช่น หมอลำ (เป้าแคน) ลำเซิ้ง และภาษาถิ่น (ผญา) โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่การให้

ความรู้จนถึงการพัฒนา เนื่องจากวัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมสะท้อนการดำเนินชีวิตของชาวจังหวัด ยโสธร ประกอบกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการกระจาย อำนาจให้องค์กรปกครอง และ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรซึ่งประชาชนให้ความคาดหวังในบทบาทการอนุรักษ์ วัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินนโยบายและการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล (ตัวแทนภาครัฐ) กับประชาชนดังต่อไปนี้

1. กำหนดแนวนโยบายการบริหารจัดการด้านอนุรักษ์วัฒนธรรมในระดับจังหวัด และในท้องถิ่นให้ชัดเจน จะเห็นได้จากยุทธศาสตร์ของจังหวัด ด้านวัฒนธรรมไม่ได้อยู่ในแผน นโยบายด้านการกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่น
2. ควรให้ความรู้และความเข้าใจให้แก่ท้องถิ่นเพื่อสร้าง ศักยภาพและความพร้อม ให้แก่ท้องถิ่น โดยการฝึกอบรมผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นด้วย
3. ควรมีการจัดทำแผนวัฒนธรรมที่มีเป้าหมายที่ชัดเจน
4. มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด วัด โรงเรียน สถานีอนามัย พัฒนาชุมชน ฯ เพื่อให้เกิดการดำเนินการเชิงอย่างบูรณาการ
5. ควรมีการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม และเพื่อการพัฒนาและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
6. สร้างจิตสำนึก ทศนคติ และวิทัศน์ในด้านวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง.(2545).ข้อมูลและองค์การบริหารส่วนตำบล.

กรุงเทพฯ:กรมการปกครอง.

เกษม จันทร์แก้ว.(2534).เอกสารการสอนชุดวิชาเนเวศวิทยาและการจัดการทรัพยากรป่าไม้

(หน่วยที่ 8) การจัดการสิ่งแวดล้อม.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2544).ชุมชนนิยม:ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย.กรุงเทพฯ:ส.เอเชียเพลส.

โกวิท พวงงาม.(2546).อบต.ในกระบวนทัศน์ใหม่:พัฒนาสร้างเครือข่ายและเสริมความ

แข็งแรง.กรุงเทพฯ:วิญญูชน.

ชัตติยา วรรณสุด.(2537).สะท้อนวัฒนธรรมไทย.กรุงเทพฯ:กรมวิชาการ.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ.(2542).วัฒนธรรมพัฒนาการทาง

ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดยโสธร

งามพิศ สัตย์สงวน.(2538).หลักมนุษยวิทยาวัฒนธรรม.กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ธรรมสภา

จำนง อดิวัฒนสิทธิ์.(2532).สังคมวิทยา.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เจลีชว บุรภัคดี.(2522).รายงานการวิจัยสังคมและวัฒนธรรมไทย.สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนา

บริหารศาสตร์.กรุงเทพ.

ชัยงค์ วุฒิมานานนท์.(2534).ปัญหาการกระจายอำนาจในท้องถิ่นรูปแบบของสภา

ตำบล.วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. วิสัยทัศน์การเมือง การปกครอง และกฎหมาย.

กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม,2534.

ชูชัย สุภวงษ์ และยุวดี คาคการณ์ไกล. องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคมตำบล.

ชูชาติ กีฬาแปง.(2539).ทัศนะของผู้นำท้องถิ่นต่อองค์การบริหารส่วนตำบล.กรณีศึกษา

จังหวัดเชียงราย.วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทวีศักดิ์ สุททวาททิน.(2545).การบริหาร.กรุงเทพฯ:TPN Press .

ธเนศวร์ เจริญเมือง.(2540).100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ.2440 – 2540. กรุงเทพฯ :

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2541.

นิคม มุสิกคามะ .(2541). แนวทางการพัฒนา ดัชนีวัดคุณภาพมาตรฐานวัฒนธรรม .

กรุงเทพฯ : ประชาชน จำกัด.

บุญชม ศรีสะอาด.(2535).การวิจัยเบื้องต้น.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาส์น.

ประยูร กาญจนกุล.(2523).คำบรรยายกฎหมายปกครอง.กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์.(2546).การบริหารท้องถิ่น PA 322(S) .กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรชัย รัศมีแพทย์. (2537).หลักกฎหมายปกครองท้องถิ่นไทย.กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พระอาจารย์สุรพล เตชะธมฺโม.(2535).ประวัติวัดพระธาตุภูจาน.ยโสธร.

พัทธา สายหู. (2542). วิชาชาติพันธุ์วิทยา ในวารสารสถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พิรุณ เสลานนท์.(2539).การกระจายอำนาจ : ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว ของการ

กระจายอำนาจในรูปองค์การบริหารส่วนตำบล.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน.(2518).ลักษณะสังคมไทย: กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์ : ม.ป.พ.,ม.ป.ท.

มาเรียม นิลพันธุ์.(2536).การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยวัฒนธรรม.เอกสารงานวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ขรรยงค์ อินทร์ม่วง.(2546). การจัดการทรัพยากรน้ำ : ทางเลือกของไทยในวันนี้ .

มหาสารคาม.

ลิจิต ชีรเวคิน. 2527. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิลเลียม เจ.คลอสเนอร์.(2545).วัฒนธรรมไทยในช่วงการเปลี่ยนแปลง.กรุงเทพฯ:

ประจิวรวงศ์พรีนติ้ง.

ศูนย์การทองเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดยโสธร.(2548). เที้ยวโสธร เมืองเสน่ห์ บุญบังไฟ.

ยโสธร : ศูนย์การทองเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดยโสธร.

สถาบันดำรงราชานุภาพและคณะผู้จัดทำ.(2539).รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารงาน

ขององค์การบริหารส่วนตำบล.

สภาวัฒนธรรมอำเภอคำเขื่อนแก้ว.(2548). สืบค้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เข็ดขูวัฒนธรรมอันเป็น

เอกลักษณ์ของคำเขื่อนแก้ว .ยโสธร:สภาวัฒนธรรม.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน.(กรุงเทพมหานคร มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย

ธนาคารไทยพาณิชย์ 2542).

สมาคมนักวิจัย .(2547). รายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง วิถีชีวิตของประชาชนบริเวณเขื่อนภูมิพล
อ.สามงาม จ.ตาก. เอกสารงานวิจัย สนับสนุนโดยสภาวิจัย.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.(2544). แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) .

กรุงเทพฯ : ศูนย์สถาปัตย์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.(2541). วัฒนธรรมกับการ
พัฒนาทางเลือกของสังคมไทยเล่มที่ 2 คนเฝ้าไทย

อีสาน . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

----- .(2532). วัฒนธรรมพื้นฐาน : กรณีอีสาน . กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ป
จำกัด.

----- . (2532). คู่มือหน้าใหม่ของวัฒนธรรมกับการพัฒนา . กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พรินติ้งกรุ๊ปจำกัด.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร. (2546) .แผนที่ทางวัฒนธรรม ตำบลคูจาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว
จังหวัดยโสธร. ยโสธร : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร.

สุชา จันทร์เอม.(2524).จิตวิทยาเบื้องต้น.กรุงเทพมหานคร:ไทยวัฒนาพานิช.

สุพัตรา สุภาพ.(2540).เทคนิคการบริหารงานยุคใหม่เน้นพฤติกรรมของมนุษย์.
กรุงเทพฯ:ธรรมนิติ.

อัจฉริยา ชวงศ์เลิศ.(2540).ความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบลในการปฏิบัติ
ภารกิจหน้าที่ตามกฎหมาย : กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น.

อาร์กษ์ สังหิตกุล.(2544-2545). “องค์การบริหารส่วนตำบลกับบทบาทภารกิจด้าน
ศิลปวัฒนธรรม”เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

อุทัย หิรัญโต. (2523). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อุทัย หิรัญโต.(2526).สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา มนุษยวิทยา.กรุงเทพมหานคร:
โอเดียนสโตร์.

กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537. ราชกิจจานุเบกษา.

ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 111 ตอนที่ 53 ก (2 ธันวาคม 2537)

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย รายได้สภาตำบลซึ่งได้รับจัดสรร จากองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด พ.ศ.2538.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2529
ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2529.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538
ลงวันที่ 2 มีนาคม 2538.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณสภาตำบล พ.ศ. 2538
ลงวันที่ 2 มีนาคม 2538.

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาของหน่วยการบริหารราชการ
ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2533.

ภาษาอังกฤษ

Berlo David Kenneth.(1995).**Communication and Behavior Reading** .Mass :
Address Wesley”

Broom and Scznick.(1997).**Sociology:A test with adapts reading** .
New York:Harper &Row.

Clark, John J. (1957).**Outline of Local Government of The United Kingdom**.

Holloway,William V . (1951). **State and local government in the United State**.

Livinson,D.J.(1964).**Role,Personality,and Social Structure**, New York : Macmilan.

Mongtagu,Harris G.(1984). **Comparative Local Government**. Great Britain :

Riggs,Fred W. (1967).Thailand : **The ModerniZation of a Bureaucratic Polity**.
Honolulu : East-West Center Press.

Robson,William A.(1953). “**Local Government**” in **Encyclopaedia of Social
Science,Vol.X** .New York : The Macmillan Company.

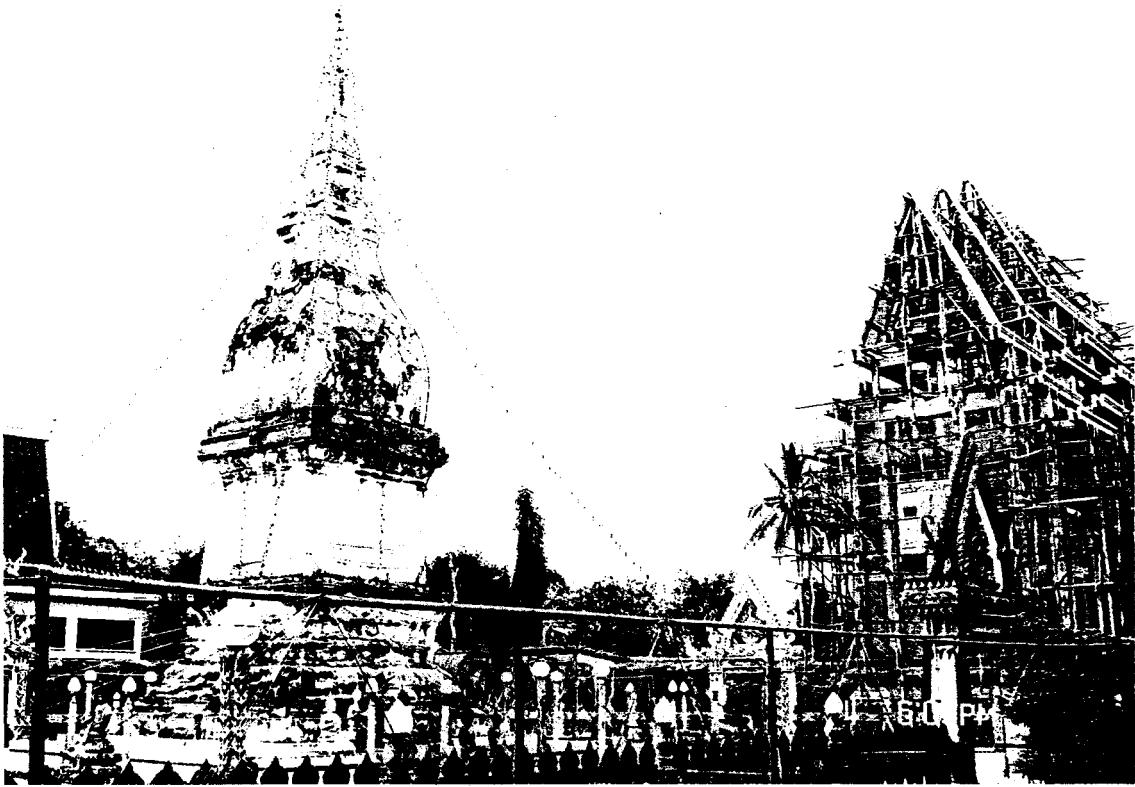
Weidner,Edward W.(1971).**American City Government**. New York :
Henry Holt & Co.

Wit, Daniel. (1967).**A comparative Survey of Local Govt. and Administration**.
Bangkok : Kurusapha Press.

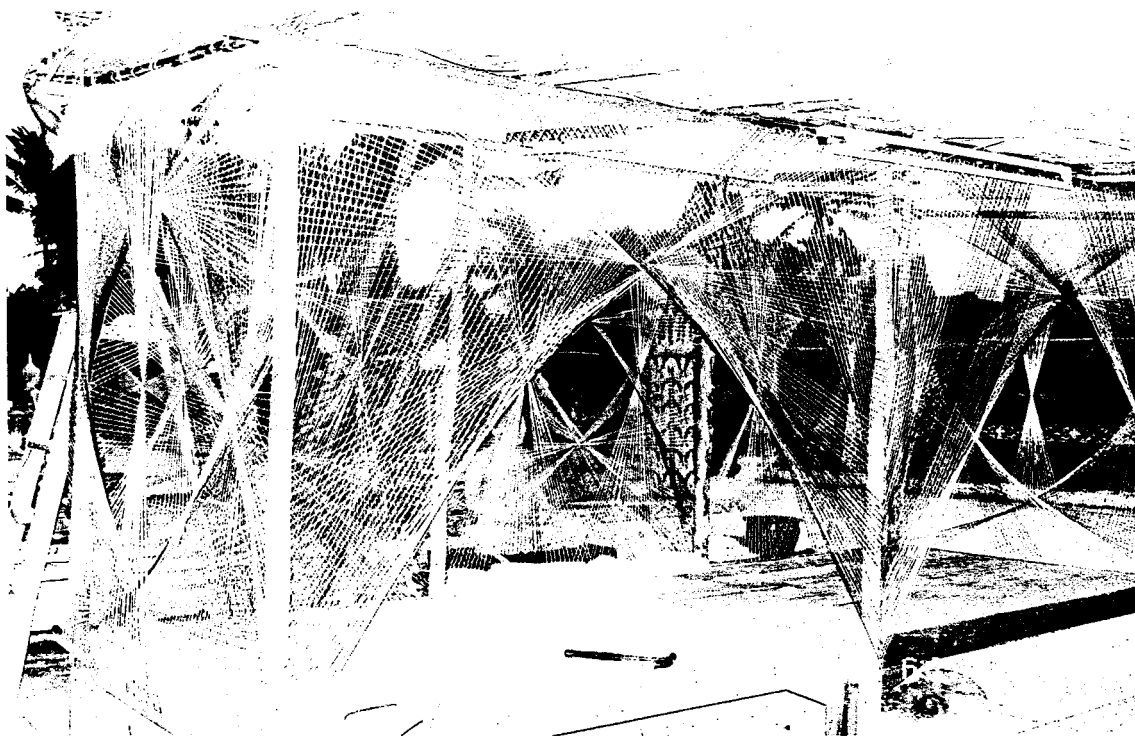
Young,K,&Mack,R.W.(1956).**Sociology and Social Life**. New York : American.

ภาคผนวก

กิจกรรมของชุมชน

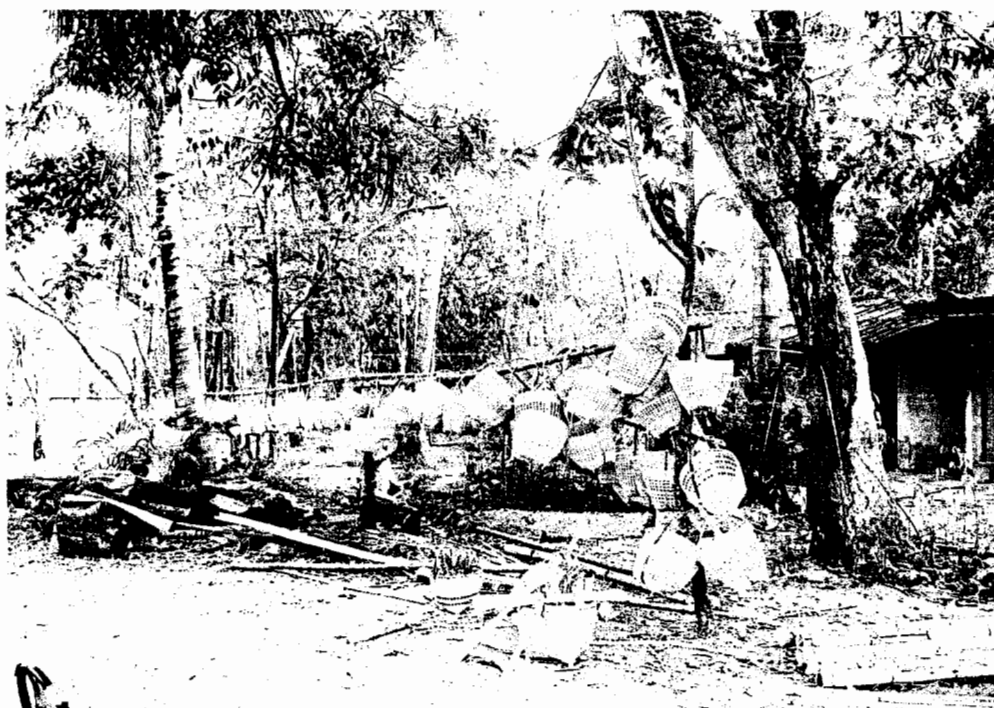
วัดพระธาตุกู่จาน ตำบลกู่จาน อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

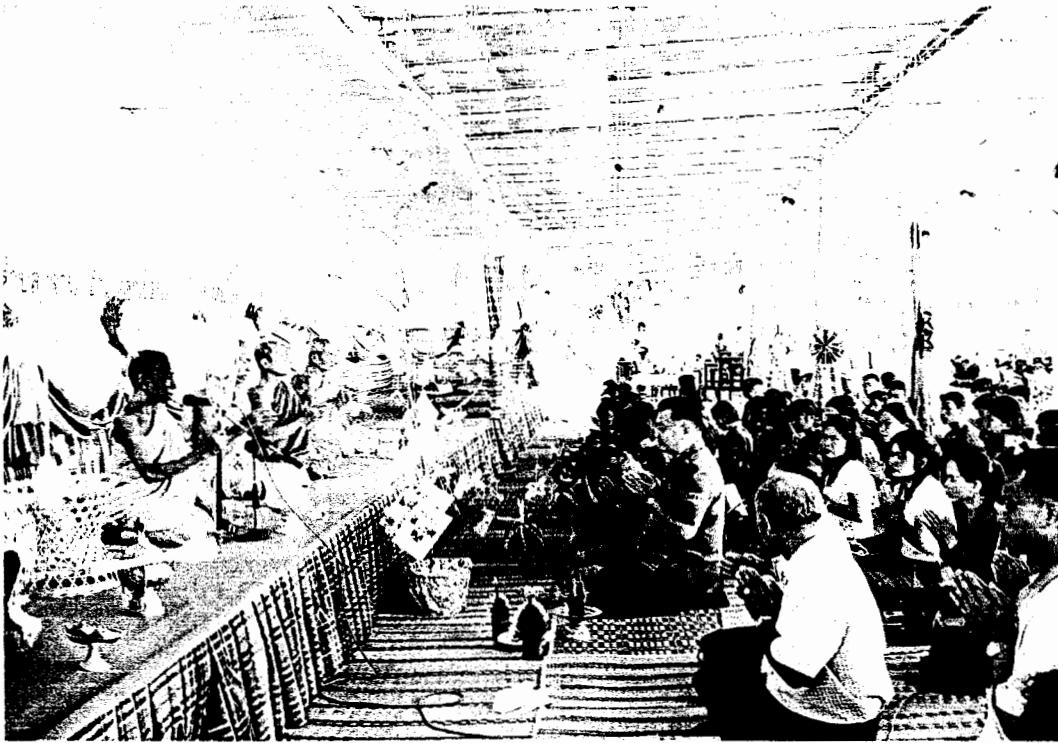
รูปด้ายหลายสี เป็นความเชื่อถึง การที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ได้เกิดกรรมเปลี่ยนแปลงประภาย สามารถ
คุ้มครอง ปกป้องภัยอันตรายต่าง ๆ ชาวบ้านนำด้ายมาสานเป็นกำไลแขน สร้อย

ชาวบ้านกำลังช่วยกันทำขันหมากเบ็ญ (พานดอกไม้บูชาพระ) ส่วนมากจะทำในวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีประจำปี เช่น วันพระ มาฆบูชา วันเข้าพรรษา ภาพนี้เป็นการทำในประเพณีประจำปีวัดพระธาตุภูจาน

การจักสานของใช้ เป็นการใช้หลักจิตวิทยา เชิญชวนคนเข้าวัด ร่วมทำบุญโดยมีของแลกเปลี่ยน เช่น จั๊บสลาก การเสี่ยงเซียมซี การสานของใช้ต่างๆ ก็เช่น ตะกร้า ข้อง กระบุง กระติบข้าว จะเป็นการขอแรง ลงแขกบริจาคไม้ไผ่และมาร่วมแรงกันสานให้ได้จำนวนมาก ๆ

ประชาชนมาร่วมงานไหว้พระธาตุคู่จัน ประจำปี 2549

การเตรียมการสำหรับทำพิธีงานประเพณีวัดพระธาตุคู่จัน ประจำปี 2549

ประชาชนมาร่วมสักการะพระธาตุภูจาน

นักเรียนใน ตำบลภูจาน เข้าร่วมกิจกรรมนมัสการพระธาตุภูจาน ประจำปี 2549

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

แจ้ง แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ตอน ขอให้ท่านกรอกข้อมูลตามที่เป็นจริงลงในช่องที่กำหนด

ที่ 1 ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ตำแหน่งงาน นายก อบต. รองนายก(1) รองนายก(2)
 เลขฯอบต. ปลัด อบต.
2. เพศ ชาย หญิง
3. อายุ ปี
4. สถานภาพสมรส โสด คู่ หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่
5. ภูมิลำเนาเกิดจังหวัด.....
6. ศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆระบุ.....
7. รายได้เฉลี่ยของท่าน/เดือน บาท
8. ระดับการศึกษา ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส./อนุปริญญา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
9. ประสบการณ์ในการทำงานใน อบต.ที่ท่านอยู่ ปี
10. ท่านเคยทำงานที่ อบต.อื่น มาก่อนหรือไม่
 ไม่เคย เคย ระบุ อบต.
11. การอยู่อาศัยในท้องถิ่น
 เป็นคนท้องถิ่นนี้ตั้งกำเนิด อยู่ท้องถิ่นนี้มานานกว่า 5 ปี
 อยู่ท้องถิ่นนี้ตั้งแต่ 1 ปีถึง 5 ปี มาอยู่ท้องถิ่นนี้ไม่เกิน 1 ปี
12. ท่านคิดจะย้ายหรือมีความจำเป็นต้องย้ายไปจังหวัดอื่นหรือพื้นที่ อบต.อื่นหรือไม่
 ไม่ย้าย
 ย้าย เพราะ.....

รูปที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม

2.1 ท่านรู้จักวัฒนธรรมอีสานต่างๆเหล่านี้หรือไม่

1. บุญเข้ากรรม	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
2. บุญคุณลาน	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
3. บุญข้าวจี	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
4. บุญผะเหวด	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
5. บุญสงกรานต์	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
6. การก่อพระทราย	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
7. บุญวันวิสาขะ(บุญบั้งไฟ)	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
8. บุญซำฮะ	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
9. บุญเข้าพรรษา	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
10. บุญข้าวประดับดิน	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
11. บุญข้าวสาก	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
12. บุญออกพรรษา	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
13. การแห่ปราสาทผึ้ง	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
14. แข่งเรือออกพรรษา	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก
15. บุญกฐิน	☐	รู้จัก	☐	ไม่รู้จัก

ท่านเข้าใจความหมายของวัฒนธรรมต่างๆเหล่านี้หรือไม่

1. วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ	☐	เข้าใจ	☐	ไม่เข้าใจ	☐	ไม่แน่ใจ
2. วัฒนธรรมทางการเมือง	☐	เข้าใจ	☐	ไม่เข้าใจ	☐	ไม่แน่ใจ
3. วัฒนธรรมทางวัตถุ	☐	เข้าใจ	☐	ไม่เข้าใจ	☐	ไม่แน่ใจ
4. วัฒนธรรมทางอวัตถุ	☐	เข้าใจ	☐	ไม่เข้าใจ	☐	ไม่แน่ใจ

เที 3 กิจกรรมที่ อบต.ของท่านดำเนินการ

เนชรรณเกี่ยวกับ	มี งบประมาณ ณ ในการ ดำเนินการ	มีการให้ ความรู้แก่ ประชาชน	มีการส่งเสริม ให้ชาวบ้าน ปฏิบัติ	กำลังจะฟื้นฟู ให้เกิดขึ้นใหม่	มีการพัฒนา เพื่อขยาย ขอบเขต	จะมีการพัฒนา เพื่อให้เป็นการ ท่องเที่ยว
บุญเข้ากรรม						
บุญคุณลาน						
บุญข้าวจี						
บุญผะเวศ						
บุญสงกรานต์						
การก่อพระทราย						
บุญวันวิสาขะ (บุญบั้งไฟ)						
บุญช้ำชะ						
บุญเข้าพรรษา						
บุญข้าวประดับดิน						
บุญข้าวสาก						
บุญออกพรรษา						
การแห่ปราสาทผึ้ง						
แข่งเรือออกพรรษา						
บุญกฐิน						
ส่งเสริมสินค้าพื้นเมือง (TOP)						
การแต่งกายประจำถิ่น						
อาหารพื้นเมือง						
ภาษาท้องถิ่น						
อื่นๆ ระบุ						

แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัย เรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล กับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ชื่อ.....นามสกุล.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัด ยโสธร
สัมภาษณ์วันที่.....กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ระหว่างเวลา.....ถึง.....
พนักงานสัมภาษณ์ชื่อ.....

ตอนที่ 1 ลักษณะสภาพแวดล้อมของชาวบ้านและชุมชน

สภาพบ้าน.....

.....

.....

สภาพชุมชน.....

.....

.....

สภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านและชุมชนรวมทั้งอัยยาศัย.....

.....

.....

.....

อาชีพ.....

รายได้.....บาท

ตอนที่ 2 บทบาทของ อบต.ในชุมชน

1. ทางด้านการให้ความรู้ ชุมชนต้องการในเรื่องใดบ้าง ที่จะให้ อบต.เข้ามามีบทบาทในการที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้ให้

.....

.....

.....

.....

2. ในปัจจุบันนี้ทาง อบต.ได้มีการส่งเสริมทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ในการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชนทาง อบต.ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. ทาง อบต.ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

5. จากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อบต.จะเน้นบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมในด้านใดระหว่างทางด้านวัตถุกับด้านอวัตถุ

.....

.....

.....

.....
6. อนาคตส่วนใหญ่จะเน้นบทบาทวัฒนธรรมเชิงเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่
ผสมผสานหรือไม่

.....
.....
.....
.....
7. ข่าวสารต่างๆ ได้รับข่าวสารจากทางใด ใครเป็นผู้นำข่าวสารมาให้

.....
.....
.....
.....
8. อนาคตได้เข้ามามีส่วนช่วยวางแผนในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
9. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อนาคตได้เข้ามามีส่วนช่วยอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....
10. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ อนาคตมีอะไรบ้าง

ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัย นางศรดา สมพอง

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ.2516 ศิลปศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระดับปริญญาโท พ.ศ.2530 สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระดับปริญญาเอก กำลังศึกษาอยู่ (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่อยู่ 4/283 ซอย 28 หมู่บ้านบัวขาว ถนนรามคำแหง มีนบุรี กรุงเทพฯ 10510

ผลงานวิจัย

1. ทศนคติมุ่งสู่ความเป็นเลิศ 2548 (จากมูลนิธิพันเอกจินดา ณ สงขลา)
2. การติดตามประเมินผลการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2548 (วิจัยร่วม)
3. โครงการประเมินผลการศึกษา ผลการดำเนินงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2548 (วิจัยร่วม)
4. วิถีชีวิตของประชาชนบริเวณเขื่อนภูมิพล อำเภอสามงาม จังหวัดตาก 2547